
3 2044 059 409 490

VE
RI
TS

FÖRSLAG

TILL

LAG

OM

KÖP OCH BYTE AF LÖS EGENDOM

ÄFVENSOM TILL ANDRA DÄRMED SAMMANHÄNGANDE FÖRFATTNINGAR

AFGIFNA AF

DÄRTILL UTSEDDE KOMMITTERADE.

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1903

TILL KONUNGEN.

Genom nådigt bref den 7 juni 1901 har Eders Kungl. Maj:t uppdragit åt en kommitté att utarbeta förslag till förändrad lagstiftning beträffande köp och byte af lös egendom äfvensom de allmänna grund-

satserna om afslutande af aftal, med rätt för kommittén att, när det för behörigt fullgörande af detta uppdrag funnes erforderligt, till behandling upptaga jämväl andra till obligationsrätten hörande ämnen; och har i sammanhang därmed Eders Kungl. Maj:t bemyndigat kommittén att med en dansk kommitté, som för motsvarande ändamål komme att tillsättas, sammanträda till gemensamma förhandlingar i syfte att åstadkomma största möjliga öfverensstämmelse mellan kommittéernas blifvande förslag. Till ordförande i den svenska kommittén förordnades dåvarande revissionssekreteraren, t. f. byråchefen för lagärenden juris doktorn Knut Hjalmar Leonard Hammarskjöld samt till ledamöter undertecknade Carlson och Fleetwood.

Sedan omförmälda danska kommitté blifvit tillsatt, därvid utsetts till ordförande höiesteretsassessorn d:r juris Niels K. P. Lassen samt till ledamöter professorn vid universitetet i Köpenhamn d:r juris Julius Lassen och höiesteretssagföreren Octavius A. Hansen, sammanträdde kommittéerna till gemensamma öfverläggningar i Stockholm den 16 september 1901, därvid jämväl en af Kungl. norska justits- og politidepartementet förordnad delegerad, expeditionschefen Sigurd Lambrechts, kom tillstädes för att taga kännedom om förhandlingarna.

Vid detta sammanträde, som pågick till och med den 21 i samma månad, uppgjordes för det blifvande samarbetet ett program, som omfattade, utom lagstiftning om köp och byte af lös egendom, åtskilliga närliggande till obligationsrätten hörande ämnen, på sätt närmare finnes angifvet i de motiv, som åtfölja kommitténs nu aflämnade förslag.

Efter det revisionssekreteraren Hammarskjöld utnämnts till statsråd och i följd häraf entledigats från förordnandet att vara ordförande i den svenska kommittén, utsågs därtill den 4 oktober 1901 undertecknad Marks von Würtemberg.

Sedan Eders Kungl. Maj:t den 30 december 1901 funnit godt bemyndiga kommittén att sammanträda till gemensamma förhandlingar jämväl med en norsk kommitté, som för behandling af ifrågavarande ämnen komme att tillsättas, samt i sistnämnda kommitté blifvit utsedde till ordförande expeditionschefen Lambrechts samt till ledamöter höiesteretsadvokaten Annæus Schjödt och professorn vid universitetet i Kristiania Fredrik Stang, höllo de tre kommittéerna gemensamt sammanträde i Köpenhamn den 1—25 mars 1902. Därvid beslöts, att af de i kommittéernas program omförmälda ämnen frågan om lagstiftning angående köp och byte af lös egendom skulle i främsta rummet företagas till behandling, och att först sedan denna fråga blifvit slutbehandlad kommittéerna skulle öfvergå till öfriga å programmet upptagna ämnen, hvarjämte träffades öfverenskommelse, att hvar kommitté skulle hos sitt lands regering söka utverka kommitténs förstärkande med en handelskunnig ledamot.

På den svenska kommitténs i sådant syfte gjorda framställning täcktes Eders Kungl. Maj:t den 13 juni 1902 förordna undertecknad Höglund att från och med den 11 nästföljande augusti vara ledamot af kommittén; och förordnades under sommaren samma år till ledamot af den danska kommittén grosshandlaren P. Victor Höffding i Köpenhamn och till ledamot i den norska kommittén grosshandlaren, konsuln William Adolf Duborgh i Kristiania.

Sedermera hafva kommittéerna hållit gemensamma sammanträden i Köpenhamn den 30 augusti—den 30 september 1902, i Kristiania den 3—31 mars 1903 samt i Stockholm den 3 september—den 3 oktober samma år.

Under den tid, då gemensamma sammanträden icke hållits, har arbetet inom den svenska kommittén fortgått från den 15 augusti 1901, då kommittén första gången sammankom, till denna dag med

afbrott allenast under tiden mellan den 29 juni och den 10 augusti 1902.

I dessa arbeten har undertecknad Höglund dock endast under vissa tider deltagit, hvarjämte undertecknad Carlson, i anledning af en för kommitténs ändamål företagen, med anslag af allmänna medel understödd resa, hvarom nedan förmäles, under tiden från och med den 4 januari till och med den 18 februari 1903 varit förhindrad att taga del i kommitténs gemensamma arbeten, samt undertecknad Marks von Würtemberg under tiden från och med den 5 maj till och med den 14 juli samma år åtnjutit ledighet från kommittéarbetet.

Angående det sätt, hvarpå arbetet i öfrigt bedrifvits, anser sig kommittén böra meddela följande närmare upplysningar. Ett redaktionsutskott, sammansatt af en ledamot från en hvar af de tre kommittéerna, nämligen från Sverige undertecknad Marks von Würtemberg, från Danmark professorn Lassen och från Norge expeditionschefen Lambrechts, har varit samladt i Köpenhamn dels under april och dels under större delen af november månad 1902 och därunder på grundvalen af de föregående gemensamma förhandlingarna utarbetat utkast till lagtext beträffande köp af lös egendom. Under nämnda tider hafva undertecknade Carlson och Fleetwood i Stockholm varit sysselsatta med utredning angående vissa med de nya lagbestämmelserna angående köp sammanhängande ämnen. I öfrigt har den svenska kommittén varit samlad dels i Stockholm och dels under en månads tid sommaren 1903 vid Skelderviken.

Innan öfverenskommelse kunnat träffas om den ordning, i hvilken de å kommittérnas program upptagna ämnen borde företagas, har kommittén jämväl ägnat studier och förberedande behandling åt samtliga dessa ämnen.

Kommittén har tillika haft att behandla en fråga, som väl icke ligger inom ramen för kommitténs ursprungliga uppdrag, men, af skäl som kommittén framhållit i underdånig skrifvelse den 20 oktober 1902, ansetts böra upptagas i sammanhang med de vid uppdragets meddelande åsyftade ämnen. I nämnda skrifvelse har kommittén hemställt, att åt densamma måtte uppdragas att verkställa utredning, om och i hvad mån handelskunnige män lämpligen kunna, utöfver hvad för närvarande äger rum, erhålla säte och stämma i rådstufvurätt då handelstvister mellan köpmän där förekomma, samt huruvida dylika tvisters behandling i första instans kan öfverlämnas uteslutande åt rådstufvurätterna; och har denna framställning den 7 november 1902 blifvit af Eders Kungl. Maj:t bifallen. Kommittén är emellertid ännu ej i tillfälle att aflämna betänkande och förslag angående nyssberörda ämne, men hyser förhoppning att inom den närmaste framtiden kunna fullgöra denna del af sitt uppdrag.

Under fortgången af sitt arbete har kommittén städse sökt att i största möjliga mån göra sig förtrogen med de inom affärsvärlden rådande uppfattningar angående åtskilliga inom kommitténs uppdrag fallande ämnen, särskildt de i den större handeln brukliga s. k. köpklausuler och öfriga aftalsbestämmelser äfvensom rådande handelsbruk. Af sådan anledning har kommittén, redan innan den inom sig räknade en representant för handelsståndet, trädt i förbindelse med handelskunnige män. Den 24 januari 1902 täcktes Eders Kungl. Maj:t på framställning från kommitténs sida förordna bankdirektören, vice häradshöfdingen Per Reinhold Rabe att under februari månad samma år biträda kommittén i dess arbete. I sammanhang med nämnda förordnande behagade Eders Kungl. Maj:t, likaledes på kommitténs framställning, uppdraga åt statsrådet och chefen för justitiedepartementet att anmoda ett antal i handel kunnige personer att med kommittén sammanträda

till öfverläggning rörande åtskilliga af kommittén uppsatta frågor. I enlighet med nämnda bemyndigande hafva såsom sakkunnige tillkallats: grosshandlarne Axel Abramson och Henrik Axelson, bankiren Carl Cervin, bankdirektörerna Louis Fraenckel och Edvard Heckscher, grosshandlarne Herman Lamm, Johan Lundström och Fritz Moll, kontorschefen Otto Rooth, generalkonsuln Albert Starck, grosshandlarne Viktor Ramstedt och Olof Söderberg samt civilingeniören K. Y. Zacco, samtliga i Stockholm, äfvensom grosshandlaren Gustaf Gyllander i Örebro; och hafva öfverläggningar med dessa sakkunnige hållits vid särskilda sammanträden under februari och april månader 1902 samt augusti 1903.

På framställning af kommittén har herr ministern för utrikes ärendena låtit genom åtskilliga konsulat för kommitténs räkning införskaffa ett större antal kontraktsformulär och slutsedlar samt åtskilliga af trycket utgifna redogörelser för handelsbruk å olika orter.

Sedan på grundvalen af de beslut, som fattats vid det gemensamma sammanträdet i Kristiania, utarbetats förberedande utkast, och det svenska utkastet, försedt med förklarande anmärkningar, blifvit till trycket befordradt, har ock genom statsrådet och chefen för justitiedepartementet tillfälle beredts samtliga handels- och sjöfartsnämnder i riket samt ett större antal handelsföreningar att öfver nämnda utkast afgifva yttrande, och hafva sådana yttranden inkommit från: Sveriges allmänna handelsförenings förvaltningsutskott; Sveriges allmänna exportförening; Sveriges kontoristförening; Stockholms handels- och sjöfartsnämnd; Stockholms köpmannaförenings handelskammare; Stockholms köpmansklubb; Handels- och sjöfartsnämnden samt Handelsföreningens fullmäktige i Göteborg; Göteborgs köpmannaförening; Malmö köpmannaförenings styrelse; styrelsen för Malmö börsförening; handels- och sjöfartsnämnden i Gäfle; Gäfle köpmannaförenings styrelse; handels- och

sjöfartsnämnden i Helsingborg i samråd med handelsfullmäktige; handels- och sjöfartsnämnden i Karlskrona; handels- och sjöfartsnämnden i Kristianstad; köpmannaföreningen i Lidköping; handels- och sjöfartsnämnden i Piteå; Uddevalla minuthandelsförening; handels- och sjöfartsnämnden i Umeå; Umeå stads handelsförening; handels- och sjöfartsnämnden i Västervik; Ystads köpmannaförenings styrelse; samt Östersunds handels- och industriidkareförening. Därjämte har till kommittéen öfverlemnats ett yttrande, undertecknadt af ett större antal enskilda handelsfirmor i Göteborg.

Den resa, som undertecknad Carlson, på sätt förut angifvits, under arbetets fortgång företagit, har haft till ändamål, dels att i Danmark, Tyskland och Österrike, i hvilka länder handelskunniga män deltaga i handelstvisters afdömande, vinna omedelbar kännedom om de sålunda anordnade domstolarnas organisation och verksamhet, dels ock att från åtskilliga större handelsplatser inhämta upplysningar angående vissa handelsbruk. De platser, som under resan besökts äro: Köpenhamn, Hamburg, Berlin, Stettin, Dresden, Leipzig, München och Wien.

I kommittéernas sammansättning har ej vidare förändring ägt rum än att, då höiesteretssagföreren Hansen af sjukdom hindrats att deltaga i sammanträdena i september 1902 och mars 1903 samt under sistlidne augusti aflidit, docenten, sedermera professorn vid universitetet i Köpenhamn d:r juris L. A. Grundtvig efter förordnande inträdt såsom ledamot i den danska kommittén.

Såsom sekreterare i den svenska kommittén har efter dess uppdrag tjänstgjort docenten vid universitetet i Uppsala juris doktorn Tore August Almén.

Såsom resultat af sitt hittills utförda arbete får kommittén härmed i underdånighet framlägga särskilda, af motiv åtföljda, förslag till

1:o) Lag om köp och byte af lös egendom;

2:o) Lag om ändrad lydelse af 166 § sjölagen;

3:o) Lag om ändring i vissa delar af 9 kap. handelsbalken;

4:o) Lag om ändring i vissa delar af utsökningslagen.

Af dessa förslag äro de två förstnämnda tillkomna under samarbetet med de danska och norska kommittéerna, och öfverensstämma i allt väsentligt med dessa kommitters motsvarande förslag, hvilkas text jemväl bifogas. Förslagen om ändring i handelsbalken och utsökningslagen afse allenast vissa, af de öfriga förslagen föranledda, mindre betydande jämkningar i gällande lag.

Motiv till förslagen hafva ansetts böra utarbetas särskildt för hvarje land; och varda de svenska motiven härmed öfverlemnade.

Underdånigst

E. MARKS v. WÜRTEMBERG

G. Carlson. C. M. Fleetwood. Otto M. Höglund.

T. Almén.

Stockholm den 30 oktober 1903.

Förslag

till

Lag

om köp och byte af lös egendom.

Med upphäfvande af 1 kap. 2, 3, 4, 6 och 7 §§ handelsbalken äfvensom 38 § konkurslagen förordnas som följer:

Allmänna bestämmelser.

1 §.

De i denna lag gifna stadganden om säljares och köpares rättigheter och skyldigheter lände till efterrättelse, såvidt ej annat är uttryckligen öfverenskommet eller eljes må anses aftaladt eller ock följer af handelsbruk eller annan sedvänja.

Hvad i denna lag är stadgadt om köp skall i tillämpliga delar gälla i fråga om byte.

2 §.

Betingar man sig af annan, att han skall mot vederlag i penningar något förfärdiga och ämnet därtill bestå, den beställning vare såsom köp af lös egendom ansedd, dock ej där fråga är om uppförande af hus, vattenverk eller annan byggnad.

3 §.

Köp, som ej afser bestämdt gods utan allenast viss myckenhet af angifvet slag, kallas i denna lag leveransaftal.

Har någon sålt viss myckenhet att ur bestämdt gods uttagas, det köp vare ock under leveransaftal inbegripet.

4 §.

Köp, som är slutet mellan köpmän i och för deras rörelse, kallas i denna lag handelsköp.

Med köpman förstås i denna lag enhvar, som, enligt hvad särskildt finnes stadgadt, är pliktig att föra handelsböcker.

Om köpeskillingens bestämmande i vissa fall.

5 §.

Är köp slutet utan att priset blifvit bestämdt, erlägge köparen hvad säljaren fordrar, där det ej kan anses oskäligt.

6 §.

Varder vid handelsköp räkning å godset köparen tillställd, och meddelar han ej så snart ske kan säljaren, att det i räkningen upptagna pris icke godkännes, vare han pliktig att det pris gälda, där det ej visas, att lägre pris blifvit bestämdt, eller ock det som fordrats är uppenbart orimligt.

7 §.

Skall köpeskillingen beräknas efter godsets myckenhet, varde till grund för beräkningen lagd den myckenhet godset utgör, då faran för dess förstörelse öfvergår å köparen.

8 §.

I de fall, då köpeskillingen skall beräknas efter godsets vikt, varde vikten af förpackning (taravikt) afräknad.

Om platsen för godsets aflämnande.

9 §.

Godset skall aflämnas, där säljaren vid köpet hade sitt hemvist, eller, om han idkade handel eller annan rörelse och köpet därmed ägde samband, där rörelsen idkades; dock att, där godset veterligen fanns annorstädes, aflämnandet skall äga rum där det fanns.

10 §.

Skall godset af säljaren försändas från en ort till en annan att där af köparen mottagas, vare det att anse såsom aflämnadt, då det omhändertagits af någon, som åtagit sig dess forslande från den ort, hvarifrån försändandet bör ske, eller, så framt det skall afsändas med fartyg, då det är bragt innanför dess sida.

11 §.

Har säljaren att ombesörja godsets forslande till köparen utan att likväl försändande från en ort till en annan ifrågakommer, må ej godset anses aflämnadt, förr än det kommit i köparens besittning.

Om tiden för köpets fullgörande.

12 §.

Är ej tid utsatt för fullgörande af hvad enligt köpet åligger säljaren eller köparen, och framgår ej af omständigheterna, att det skall verkställas utan uppskof, varde det fullgjordt vid anfordran.

13 §.

Där viss tidrymd är utsatt, inom hvilken godset bör aflämnas, skall rätten att närmare bestämma tiden för aflämnandet tillkomma säljaren, med mindre af omständigheterna framgår, att det varit af hänsyn till köparen, som tiden ej blifvit närmare bestämd.

Om rätt att innehålla godset eller köpeskillingen.

14 §.

Säljaren vare berättigad att hålla godset inne, till dess köpeskillingen gäldas, och köparen att innehålla köpeskillingen, till dess godset hålles honom till handa.

15 §.

Skall godset försändas från den ort, där det bör aflämnas, vare säljaren ej på grund af hvad i 14 § är stadgadt berättigad att undandraga sig dess afsändande men äge i stället hindra, att det å bestämmelseorten utgifves till köparen.

16 §.

Utfärdas i fall, som i 15 § afses, för godsets försändande fram till bestämmelseorten konnossement eller ock fraktsedel, som är så inrättad, att säljaren efter dess utgifvande till köparen ej äger öfver godset förfoga, skall godset anses såldt att betalas emot nämnda handling efter ty i 71 § sägs.

Om faran för godset.

17 §.

Intill dess godset är aflämnadt stånde säljaren faran för att det af våda förstöres, försämras eller minskas. Dock ligge vid köp af bestämdt

gods, som skall af köparen afhämtas, faran å denne, så framt den tid är inne, då han äger påkalla godsets aflämnande, samt godset hålles redo; och vare förty i sådant fall köparen, änskönt godset må hafva af våda förstörts, försämrats eller minskats, pliktig att köpeskillingen gälda.

Om godsets afkastning.

18 §.

Faller af godset afkastning förrän det skall aflämnas, den tillfalle säljaren; dock vare köparen berättigad till afkastningen, där den, efter hvad med fog kunnat beräknas, skolat först efter nämnda tid falla.

Afkastning, som faller efter det godset skolat aflämnas, tillfalle köparen, där det ej kunnat med fog beräknas, att den skolat tidigare falla.

19 §.

Köp af aktie skall anses omfatta den utdelning, som vid köpet ännu ej förfallit till betalning, så ock den rätt till teckning af ny aktie, som åtföljer eller kan komma att åtfölja den sålda. Går tiden för teckning af ny aktie till ända innan den sålda skall aflämnas, och vill köparen, att teckningsrätten skall komma honom till godo, gifve han det säljaren tillkänna före utgången af den för teckningen bestämda tid; vare ock pliktig att, där säljaren det äskar, vid teckningen tillhandahålla honom belopp, som då skall erläggas, samt ställa betryggande säkerhet för ytterligare inbetalningar.

20 §.

Är köp slutet om räntebärande fordran, som grundas på skriftlig handling, äge köparen uppbära den ränta, som vid köpet eller, där handlingen skall å senare tid aflämnas, vid den tid var upplupen men ännu ej förfallen; och åligger köparen att jämte den för fordringen bestämda köpeskillingen gälda hvad mot sagda ränta svarar, med mindre fordringen uppenbarligen blifvit såld såsom osäker.

Om dröjsmål å säljarens sida.

21 §.

Varder godset ej i rätt tid aflämnadt, och beror ej sådant af köparen eller af händelse, för hvilken han står faran, stånde till honom, huruvida han vill kräfva godsets aflämnande eller häfva köpet.

Var dröjsmålet af ringa betydelse för köparen, eller hade säljaren grundad anledning att sådant antaga, må ej köpet häfvas, utan så är att köparen betingat sig noggrant iakttagande af tiden för godsets aflämnande; dock skall vid handelsköp hvarje dröjsmål medföra rätt till köpets häfvande, med mindre det, som fördröjdt är, utgör allenast en ringa del af godset.

22 §.

Skall godset aflämnas efter hand i särskilda poster, och varder någon af dem fördröjd, vare köparen ej på grund af hvad i 21 § är stadgadt berättigad att häfva köpet i vidare mån, än såvidt rörer sagda post. Kan upprepande af dröjsmålet skäligen befaras, äge köparen strax afvisa jämväl hvad senare skolat aflämnas. Stå posterna i det sammanhang, att det skulle lända köparen till förfång att delvis vidblifva köpet, må det i sin helhet häfvas.

23 §.

Afser köpet bestämdt gods, och lider köparen skada genom dröjsmål med godsets aflämnande, njute han ersättning af säljaren, med mindre det visas, att dröjsmålet icke kan tillräknas denne såsom försummelse.

24 §.

Är köpet att hänföra till leveransaftal, och uppstår skada genom dröjsmål å säljarens sida, varde, ändå att dröjsmålet ej kan tillräknas säljaren såsom försummelse, skadan af honom ersatt, utan så är att han på grund af förbehåll vid köpet är från ersättningsskyldighet befriad, eller ock möjligheten att fullgöra aftalet må anses utesluten i följd af omständighet,

som ej bort af säljaren vid köpets afslutande tagas i beräkning, såsom förstörelse af allt gods af det slag köpet afser, eller krig, införselförbud eller därmed jämförlig händelse.

25 §.

Varder, i fall då köp häfves och enligt 23 eller 24 § ersättning för skada må utgå, utredning angående skadan ej förebragt, skall ersättningen sättas till belopp, hvarmed vid den tid, då aflämnandet bort ske, priset å sådant gods, som köpet afser, må hafva öfverstigit köpeskillingen.

26 §.

Är godset ej aflämnadt, änskönt tiden, då sådant skolat ske, är förfluten, och varder köparen af säljaren tillspord, huruvida han oansedt dröjsmålet vill mottaga godset, gifve han utan oskäligt uppehåll säljaren därom meddelande eller hafve förlorat sin rätt att kräfva godsets aflämnande. Har säljaren ej framställt förfrågan, hvarom nu är sagdt, vare köparen likväl förlustig rätten att kräfva godsets aflämnande, där han ej inom rimlig tid meddelat säljaren, att han vill den rätt utöfva.

27 §.

Finnes, då godset kommer köparen till handa eller han af säljaren underrättas om dess afsändande, att det är aflämnadt senare än ske bort, och vill köparen å dröjsmålet tala, gifve han säljaren därom meddelande, vid handelsköp genast och vid annat köp utan oskäligt uppehåll. Sker det ej, vare köparen all talan förlustig. Vill på grund af dröjsmålet köparen häfva köpet, meddele han det säljaren utan oskäligt uppehåll eller hafve förlorat sin rätt att köpet häfva.

Om dröjsmål å köparens sida.

28 §.

Varder ej i rätt tid köpeskillingen erlagd eller åtgärd, hvaraf dess utbekommande må bero, af köparen vidtagen, stånde till säljaren, huruvida

han vill häfva köpet eller kräfva dess fullgörande; dock må, där dröjsmålet är af ringa betydelse, köpet ej häfvas, med mindre det är att till handelsköp hänföra.

Är godset kommet i köparens besittning, hafve säljaren ej makt att häfva köpet efter ty nu är sagdt, så framt han ej därom gjort förbehåll eller godset blifvit af köparen afvisadt.

29 §.

Är vid köp af gods, som skall aflämnas efter hand i särskilda poster, köparen pliktig att erlägga betalning särskildt för hvarje post, och inträffar i afseende å sådan betalning dröjsmål, som enligt 28 § kan för säljaren medföra rätt att i fråga om någon post häfva köpet, njute han enahanda rätt beträffande de poster, som senare skolat aflämnas, dock ej där all anledning saknas att befara dröjsmålets upprepande.

30 §.

Där köp af säljaren häfves efter ty här förut är sagdt, skola i fråga om hans rätt till skadeersättning de i 24 § gifna stadganden äga motsvarande tillämpning. Saknas utredning angående skadan, varde ersättningen satt till belopp, hvarmed vid den tid, då dröjsmålet inträdde, köpeskillingen må hafva öfverstigit priset å sådant gods som köpet afser.

31 §.

Är köpeskillingen ej erlagd eller annan köparens åtgärd, som i 28 § afses, ej vidtagen, änskönt tiden, då sådant bort ske, är inne, och är ej godset kommet i köparens besittning, vare säljaren, där han af köparen tillspörjes, huruvida han oansedt dröjsmålet vill vidblifva köpet, pliktig att utan oskäligt uppehåll gifva köparen meddelande därom. Underlåtes det, hafve säljaren förlorat sin rätt att kräfva köpets fullgörande. Har köparen ej framställt förfrågan, hvarom nu sagdt är, vare säljaren likväl förlustig rätten att vidblifva köpet, där han ej inom rimlig tid meddelat köparen, att han vill den rätt utöfva.

32 §.

Varder senare än ske bort köpeskillingen erlagd eller annan åtgärd, som i 28 § sägs, vidtagen, och vill säljaren utöfva den rätt till köpets

häfvande, som på sådan grund må honom tillkomma, meddele han det köparen vid handelsköp genast och vid annat köp utan oskäligt uppehåll. Gör han det ej, hafve förlorat sin rätt att häfva köpet.

33 §.

Underlåter köparen att i rätt tid afhämta eller mottaga godset, eller varder i följd af annat dröjsmål från hans sida godset ej till honom utgifvet, vare säljaren pliktig att om godset taga vård intill dess dröjsmålet upphör eller han utöfvar den rätt att häfva köpet, som enligt 28 § må honom tillkomma; dock att, där godset blifvit försändt, det ej åligger säljaren att å bestämmelseorten taga det i sin vård, med mindre där finnes någon, som äger å hans vägnar omhändertaga godset, och sådant kan ske utan väsentlig kostnad eller olägenhet.

34 §.

Kan, i fall som i 33 § afses, säljaren ej utan väsentlig kostnad eller olägenhet fortfara med godsets vårdande, eller förfogar ej köparen öfver godset inom skälig tid efter det han blifvit därom tillsagd, äge säljaren låta det för köparens räkning säljas å offentlig auktion; gifve dock, såvidt ske kan, köparen i god tid underrättelse om tid och plats för auktionen. Kan ej försäljning sålunda ske, eller är uppenbart, att de med försäljningen förenade kostnader ej skulle kunna ur köpeskillingen utgå, äge säljaren bortskaffa godset.

35 §.

Är gods, som säljaren enligt 33 § har att vårda, utsatt för förskämning eller snar förstörelse, eller fordrar det alltför kostsam vård, vare säljaren pliktig att låta godset för köparens räkning säljas efter ty i 34 § är sagdt.

36 §.

Har i följd af dröjsmål å köparens sida säljaren haft kostnad för godsets vård eller annan särskild utgift, njute han af köparen ersättning; äge ock rätt att till säkerhet för den ersättning godset innehålla.

37 §.

Varder i följd af dröjsmål från köparens sida godset ej i rätt tid aflämnadt, och låg ej faran redan tillförene å köparen, skall den å honom öfvergå, vid leveransaftal dock endast såvidt gods är för hans räkning afskildt.

Om ränta å köpeskillingen.

38 §.

I fråga om köpares skyldighet att gälda ränta skola de i 9 kapitlet 10 § handelsbalken stadgade grunder äga tillämpning; dock att vid handelsköp, där ej anstånd med köpeskillingens erläggande är på viss tid gifvet, ränta efter sex för hundra om året skall utgå från den tid godset aflämnades eller, i händelse dess aflämnande blifvit af köparen fördröjdt, från det dröjsmålet inträdde.

Om köparens obestånd.

39 §.

Har, i fall då anstånd med köpeskillingens erläggande är medgifvet, köparen efter köpets afslutande blifvit försatt i konkurstillstånd

eller vid utmätning funnits sakna tillgång att betala sin gäld

eller, om han är köpman, inställt sina betalningar,

eller hafva, ändå att omständighet, som nu är sagd, ej inträffat, köparens förmögenhetsvillkor så försämrats, att det måste antagas, att köpeskillingen ej varder rätteligen erlagd;

vare säljaren berättigad att, intill dess betryggande säkerhet ställes för köpeskillingens gäldande, hålla godset inne eller, där det är försändt men ej kommit i köparens besittning, hindra dess utgifvande. Är tiden för godsets aflämnande inne, och vill säljaren häfva köpet, hafve ock därtill lof, så framt ej ofördröjligen efter anmaning säkerhet ställes för köpeskillingens gäldande.

40 §.

Har köparen kommit i konkurstillstånd, och är ej tid inne vare sig för godsets aflämnande eller för köpeskillingens erläggande, äge säljaren kräfva

besked, huruvida konkursboet vill köpet tillträda. Gifves ej sådant besked utan oskäligt uppehåll, äge säljaren häfva köpet.

41 §.

Varder, efter det köparen kommit i konkurstillstånd, godset utgifvet till konkursboet, och är ej köpeskillingen erlagd, äge säljaren kräfva godset åter, med mindre boet gifver köpeskillingen ut eller, så framt den ej är till betalning förfallen, förklarar sig vilja den gälda och ställer betryggande säkerhet, där sådan af säljaren äskas.

Har boet afyttrat godset eller eljes däröfver för egen räkning förfogat, så att det ej kan återställas i väsentligen oförändradt skick, äge boet ej draga sig från köpet undan.

Om fel eller brist i godset.

42 §.

Är bestämdt gods såldt och finnes däri fel, äge köparen häfva köpet eller fordra sådant afdrag å köpeskillingen, som mot felet svarar. Är felet att anse såsom ringa, må ej köpet häfvas, utan så är att säljaren svikligen förfarit.

Saknade godset egenskap, som kan anses tillförsäkrad, eller har felet efter köpet uppkommit i följd af säljarens vanvård eller försummelse, eller ligger svikligt förfarande säljaren till last, vare han pliktig att ersätta köparen dennes skada.

43 §.

Finnes fel i gods, som till fullgörande af leveransaftal aflämnats, äge köparen häfva köpet eller kräfva gillt gods; vare ock, där han ej vill sålunda afvisa godset, berättigad att fordra det afdrag å köpeskillingen, som mot felet svarar. Är felet att anse såsom ringa, må ej godset afvisas, med mindre säljaren svikligen förfarit eller ock afvetat felet å sådan tid, att han utan oskälig kostnad eller svårighet kunnat till köpets fullgörande anskaffa felfritt gods.

Säljaren vare, ändå att felet ej kan anses bero af försummelse från hans sida, pliktig att ersätta köparen dennes skada; dock skall hvad i 24 § är för där afsedt fall stadgadt angående befrielse från ersättningsskyldighet äga motsvarande tillämpning.

44 §.

Fråga, huruvida fel vidlåder godset, skall, så framt ej felet uppkommit genom säljarens vållande, bedömas med hänsyn till godsets beskaffenhet vid den tid, då faran för dess förstörelse öfvergick på köparen.

45 §.

Hvad i 25 § är stadgadt angående beräknande af skadeersättning då köp häfves på grund af dröjsmål med godsets aflämnande äge jämväl tillämpning då köp varder häfdt i följd af fel i godset.

46 §.

Finnes, i fall då godset skall aflämnas efter hand i särskilda poster, någon af dem behäftad med fel, vare köparen ej på grund af hvad här förut är stadgadt berättigad att häfva köpet i vidare mån, än såvidt rörer sagda post. Kan det skäligen befaras, att senare poster ock skola befinnas felaktiga, må jämväl dessa strax afvisas. Stå posterna i det sammanhang, att det skulle lända köparen till förfång att delvis vidblifva köpet, må det i sin helhet häfvas.

47 §.

Har köparen haft tillfälle att före köpet undersöka det gods köpet afser eller prof därå, må fel, som därvid bort märkas, ej af honom åberopas, utan så är att köparen haft grundad anledning att anse undersökning öfverflödig eller ock säljaren svikligen förfarit.

48 §.

Är gods säldt å auktion, äge köparen ej tala å fel i godset, med mindre säljaren svikligen förfarit eller godset ej motsvarar den beteckning, hvarunder det utbjudits.

Hvad nu är stadgadt äge dock ej tillämpning, där köpman låter å auktion försälja lager af handelsvaror.

49 §.

Vill säljaren afhjälpa fel i godset eller vid leveransaftal aflämna gillt gods i stället för det, som felaktigt är, låte köparen sig med sådan rättelse nöja, där den kan äga rum, innan han enligt 21 § skulle varit berättigad att häfva köpet, och uppenbart är, att han ej skulle hafva kostnad eller olägenhet af att låta rättelsen ske; dock njute han i hvarje fall den rätt till skadeersättning, som enligt här förut gifna stadganden må honom tillkomma.

50 §.

Hvad här förut är föreskrifvet om fel i godset skall i tillämpliga delar gälla, där godset ej uppgår till full myckenhet men, efter hvad köparen måste antaga, är af säljaren aflämnadt såsom fullt. Vill köparen kräfva det felande ut, hafve därtill lof, ehvad bristen är större eller mindre.

51 §.

Vid handelsköp låte köparen, då godset aflämnats, eller, så framt det är försändt, då det kommit honom till handa, så att han enligt 56 § skulle vara pliktig att därom taga vård, föranstalta om sådan undersökning af godset, som efter godt handelsskick kan ifrågakomma.

Skall prof å det gods, som såldt är eller af säljaren afses till köpets fullgörande (utfallsprof), tillställas köparen, låte denne, så snart profvet kommit honom till handa, det undersöka efter ty nyss är i fråga om godset stadgadt.

52 §.

Yppas fel eller brist i godset, och vill köparen därå tala, gifve därom säljaren meddelande, vid handelsköp genast och vid annat köp utan oskäligt uppehåll. Gifves ej sådant meddelande, änskönt köparen märkt eller bort märka felet eller bristen, vare köparen all talan förlustig.

Vill köparen häfva köpet eller vill han kräfva annat gods, meddele han sådant säljaren utan oskäligt uppehåll. Underlåtes det, må ej godset afvisas eller felande gods utkräfvas.

53 §.

Har köparen ej inom ett år från det godset af honom mottagits gifvit säljaren meddelande, att han vill tala å fel eller brist, hafve sin talan förlorat, utan så är att säljaren åtagit sig att jämväl efter nämnda tid svara för godset.

54 §.

Hvad i 51, 52 och 53 §§ är stadgadt om förlust af rätten att tala å fel eller brist äge ej tillämpning där säljaren svikligen förfarit, ej heller där han visat grof vårdslöshet och felet eller bristen länder köparen till märklig skada.

Bestämmelser i fråga om afvisande af gods och häfvande af köp.

55 §.

Är godset mottaget af köparen, vare denne, så framt han vill enligt denna lag afvisa godset, pliktig att därom för säljarens räkning taga vård, och njute han af säljaren ersättning för vården. Hvad i 34 och 35 §§ är stadgadt i fråga om såldt gods, som skall af säljaren vårdas för köparens räkning, äge motsvarande tillämpning beträffande det gods köparen efter ty nu är sagdt har i sin vård.

56 §.

Har gods, som blifvit försändt till köparen, kommit honom till handa, och vill han det afvisa, vare han pliktig att för säljarens räkning taga det i sin besittning, där sådant kan ske utan erläggande af köpeskillingen, så ock eljes utan väsentlig kostnad eller olägenhet. Hvad sålunda är stadgadt äge dock ej tillämpning, så framt säljaren är tillstädes å bestämmelseorten

eller där finnes någon, som på grund af konnossement eller eljes äger att för säljarens räkning omhändertaga godset.

Tager köparen godset i sin besittning, äge stadgandena i 55 § tillämpning.

57 §.

Varder köp häfdt enligt denna lag, äge säljaren ej återbekomma godset med mindre han återbär hvad han å köpeskillingen uppburit, men vare ej heller pliktig att gifva köpeskillingen ut med mindre han återbekommer godset väsentligen oförändradt och oförminskadt.

Är, då köp sålunda häfves eller gods eljes afvisas, köparen berättigad till ersättning af säljaren, äge han hålla godset inne till dess den ersättning gäldas eller betryggande säkerhet ställes för dess gäldande.

58 §.

Hvad i 57 § är stadgadt om säljarens rätt att vid köpets häfvande återbekomma godset utgöre ej hinder för köparen att häfva köpet, så framt godset är af våda förstördt, försämradt eller minskadt, ej heller där det undergått förändring allenast genom sin egen beskaffenhet eller till följd af åtgärd, som för dess undersökande varit nödig, eller som eljes af köparen vidtagits, innan fel eller brist, på grund hvaraf han vill häfva köpet, märkts eller bort märkas.

Om hemulsskyldighet.

59 §.

Finnes godset hafva vid köpet tillhört annan än säljaren, vare denne, ändå att han var i god tro, pliktig att ersätta köparen skada, som af sagda anledning må honom tillskyndas.

Var, då köpet slöts, köparen ej i god tro, äge hvad nu är sagdt icke tillämpning.

Om öppet köp.

60 §.

Är öppet köp aftaladt, och har godset blifvit af säljaren aflämnadt, vare köparen ej berättigad att draga sig från köpet undan, med mindre han inom bestämd tid eller, där bestämmelse om tiden ej träffats, utan oskäligt uppehåll gifver säljaren till känna, att han ej vill godset behålla. Intill dess godset återlämnas, stånde köparen faran för dess förstörelse, försämring eller minskning.

Om vissa meddelanden enligt denna lag.

61 §.

Är sådant meddelande från köparens sida, som afses i 6, 26, 27, 52 eller 53 §, inlämnadt för befordran med post eller telegraf eller eljes på ändamålsenligt sätt afsändt, och varder det försenadt eller kommer det icke fram, må ej den omständighet föranleda, att afsändaren förlorat talan eller rättighet. Lag samma vare i fråga om meddelande från säljarens sida, hvarom i 31 eller 32 § är sagdt.

Om betydelsen af vissa vid köp brukliga uttryck.

62 §.

Är gods såldt *fritt om bord* (*fob*) med angifvande af viss ort, skall på köparen ankomma att befrakta fartyg eller tinga skeppsrum, som erfordras för godsets fortskaffande från sagda ort.

Säljaren åligger att på egen bekostnad försända godset till lastningsorten samt vidtaga de åtgärder i afseende å godsets inlastning, som enligt lag eller sedvänja där ankomma på aflastare.

Godset skall anses aflämnadt, då det kommit innanför fartygets sida, och stånde, intill dess sådant skett, säljaren faran, ehvad köpet afser bestämdt gods eller är att till leveransaftal hänföra.

Den omständighet, att fartyget är af köparen befraktadt eller skeppsrum af honom tingadt, medföre icke skyldighet för köparen att före godsets framkomst till bestämmelseorten det undersöka, och utgöre ej heller hinder för säljaren att utöfva sådan rätt, som i 15, 28 eller 39 § är nämnd.

I fråga om köparens skyldighet att erlägga betalning mot konnossement gälle hvad i 16 och 71 §§ är stadgadt.

63 §.

Varder gods såldt *fraktfritt* (*cost and freight, c & f, c f*) med angifvande af viss bestämmelseort, åligger säljaren att på egen bekostnad försända godset till den ort.

Godset skall anses aflämnadt, då det blifvit för befordran omhändertaget såsom i 10 § sägs.

I fråga om köparens skyldighet att erlägga betalning mot konossement eller fraktsedel gälle hvad i 16 och 71 §§ är stadgadt.

Köparen vare, ändå att köpeskillingen icke är till betalning förfallen då godset framkommer, pliktig att i afräkning å köpeskillingen erlägga frakt, som ej är af säljaren gulden. Ej må den omständighet, att köpeskillingen sålunda till en del erlagts i förtid, medföra rätt för köparen att vid återstodens gäldande njuta ränteafdrag.

64 §.

De föreskrifter, som enligt 63 § gälla för köp, som där afses, äge jämväl tillämpning, då gods blifvit med angifvande af viss bestämmelseort såldt *cif* (*cost, insurance, freight*) eller *caf* (*coût, assurance, fret*).

Utöfver hvad i sagda paragraf är stadgadt åligger vid köp, hvarom nu är fråga, säljaren att, efter ty sedvanligt är, försäkra godset mot fara, för hvilken det under vägen är utsatt. Underlåtes det, njute köparen ersättning för skada, som i följd af underlåtenheten uppstår; vare ock berättigad att själf taga försäkring och låta kostnaden därför afräknas å köpeskillingen. Vill köparen hellre häfva köpet, hafve därtill lof, dock ej där han ägt vetskap om underlåtenheten men likväl utan förbehåll mottagit

konnossement å godset, ej heller där detta redan är framkommet och undgått sådan skada, som försäkringen bort afse.

65 §.

Är gods, som skall försändas från ort till annan, såldt *fritt* (*franco*) eller *levereradt* eller *fritt levereradt* å angifven ort, må ej godset anses aflämnadt förr än det framkommit till sagda ort.

Varder ordet *levereradt* brukadt i förening med något af uttrycken *fraktfritt*, *cif* eller *caf*, skall utan hinder däraf hvad om dessa senare uttryck är i denna lag sagdt till alla delar äga tillämpning.

66 §.

Är vid leveransaftal godsets myckenhet angifven med uttryck, som lämnar utrymme för val (*cirka*, *från—till* eller dylikt), ankomme på säljaren att träffa valet, där ej af omständigheterna framgår, att det varit af hänsyn till köparen, som myckenheten ej blifvit bestämdt angifven.

Är beteckningen *cirka* brukad, skall den afvikelse från angifven myckenhet, som må anses medgifven, utgöra, där fråga är om hel fartygslast, tio för hundra och eljes fem för hundra.

67 §.

Har vid köp af gods, som skall sjöledes tillsändas köparen, godset betecknats såsom *fartygslast*, och varder jämväl annat gods af säljaren inlastadt, vare köparen, där sådant kan lända honom till olägenhet, berättigad att häfva köpet; njute ock, ehvad köpet häfves eller icke, ersättning för skada.

68 §.

Är tiden för vidtagande af åtgärd i afseende å godsets aflämnande eller mottagande bestämd till *början* (*primo*) af en månad, varde åtgärden vidtagen sist å månadens tionde dag. Med *midten* (*medio*) af en månad förstås månadens elfte till och med tjugonde dag samt med månadens *slut* (*ultimo*) dess återstående dagar.

Vid köp af värdepapper skall med början af en månad förstås dess första helgfria dag, med midten af en månad dess femtonde dag eller, om den infaller å helgedag, nästa helgfria dag, och med månadens slut dess sista helgfria dag.

69 §.

Har säljaren förbundit sig till *afskeppning* eller *aflastning* inom viss tid, skall det åtagande anses fullgjordt, då godset blifvit före den bestämda tidens utgång inlastadt.

Varder konnossement utfärdadt, och framgår ej af konnossementet, att inlastningen är i rätt tid verkställd, äge köparen afvisa godset.

70 §.

Är gods såldt att betalas *kontant*, vare säljaren ej pliktig att låta godset utgifvas till köparen, med mindre köpeskillingen gäldas. Varder det ändock utgifvet, åligger köparen att genast sin betalningsskyldighet fullgöra.

71 §.

Har köparen förbundit sig att erlägga *betalning mot konnossement* eller att mot erhållande af konnossement godkänna växel, som af säljaren drages, vare han ej berättigad att undandraga sig betalning eller godkännande på den grund, att godset ej framkommit eller han ej haft tillfälle att det undersöka.

Då betalning eller godkännande kräfves, skall säljaren hålla köparen till handa, förutom konnossementet, räkning å godset samt, där det skall af säljaren försäkras, jämväl försäkringsbref.

Hvad sålunda är föreskrifvet äge motsvarande tillämpning, där köparen förbundit sig att mot sådan fraktsedel, som i 16 § är nämnd, erlägga betalning eller godkänna växel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 190 . .

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse af 166 § sjölagen.

Härigenom förordnas, att 166 § sjölagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Hvad i lag finnes stadgadt angående rätt för säljare att, på grund af köparens obestånd eller underlåtenhet att fullgöra hvad honom i följd af köpet åligger, hindra det sålda godsets utgifvande eller i visst fall kräfva det åter af köparens borgenärer skall äga tillämpning, ändå att konnossement å godset blifvit till köparen öfverlämnadt. Har på grund af öfverlåtelse från köparen konnossement, som icke innehåller förbehåll mot öfverlåtelse, kommit i annan mans hand, äge säljaren ej gentemot denne den rätt nu är sagd, där det ej visas, att innehafvaren af konnossementet vid dess förvärfvande icke varit i god tro, eller att han därvid handlat med grof vårdslöshet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 190 . .

Förslag

till

Lag

om ändring i vissa delar af 9 kap. handelsbalken.

Härigenom förordnas, att 9 kap. 8 § handelsbalken skall upphöra att gälla, samt att 10 § i samma kapitel skall erhålla följande ändrade lydelse:

Hafver man lånt penningar på viss tid, och ej ränta för dem utfäst; vare då ej skyldig den att gifva. Betalar han ej å föreskrifven tid; gällde sedan ränta sex för hundrade om året. Är ingen tid nämnd; då räknas fem för hundrade ifrån den dag, han hos Konungens Befallningshafvande eller domaren sökt varder.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 190 . .

Förslag

till

Lag

om ändring i vissa delar af utsökningslagen.

Härigenom förordnas, att 61 § utsökningslagen skall upphöra att gälla, samt att 37, 38, 39, 41 och 54 §§ i samma lag skola erhålla följande ändrade lydelse:

37 §.

Utmätningsman äge, utan särskildt bemyndigande, verkställa domstols laga kraft ägande dom i tvistemål:

1. då skyldighet att gälda penningar blifvit den tappande ålagd;
2. då någon blifvit förpliktad att bestämd lös egendom till annan utgifva;
3. då domstolen förordnat angående kvarstad eller skingringsförbud;
4. då dömdt är i fråga om tjänstehjons flyttning i eller ur tjänst;
5. då någon blifvit förpliktad att afträda fast egendom eller dömdt är om flyttning i eller ur hus; och
6. då domen eljes innehåller förpliktande för den tappande att något fullgöra, vid äfventyr att det, om han tredskas, må genom vederpartens föranstaltande utföras.

38 §.

Kan laga kraft ägande dom icke, efter ty i 37 § är stadgadt, af utmätningsman utan särskildt bemyndigande verkställas, ankomme på öfverexekutor att om verkställighet och sättet därför förordna.

Skall någon tillhållas att något göra eller låta, och är ej tvångsmedel eller äfventyr i domen utsatt eller i lag stadgadt, äge öfverexekutor förelägga den tredskande vite, där det finnes lämpligt, samt honom till sådant vite fälla.

39 §.

Är betalningsskyldighet i penningar någon ålagd, äge utmätningsman, utan särskildt bemyndigande, hos den tappande verkställa utmätning, ändå att ändring i domen sökes. Ej må dock utmätning å underrätts dom ske förrän den vunnit laga kraft, där den, som tappat, ställer pant eller borgen för hvad honom ålagdt är, så ock för skada, som genom uppehållet vållas kan, eller ock styrker, att han, till fullgörande af domen, hos Konungens befallningshafvande nedsatt penningar, svarande mot hvad dömdt blifvit; ej heller å hofrätts dom, innan den vunnit laga kraft, där gäldenären styrker att nedsättning skett, efter ty nu är sagdt. Visar efter utmätning gäldenären, att nedsättning skett, och gäldar han tillika kostnaden för utmätningen och godsets vård, gånge utmätningen åter, där så ske kan.

Hvad nedsatt är må af den vinnande lyftas mot pant eller borgen. Gifver han hos Konungens befallningshafvande till känna, att han ej vill lyfta, skola penningarna insättas i bankinrättning, som af Konungens befallningshafvande bestämmes, för att mot ränta innestå under den tid Konungens befallningshafvande förordnar. Har den vinnande ej gjort sådant tillkännagifvande, som nyss är sagdt, och yrkar den tappande, att penningarna skola insättas i bankinrättning, lägge Konungens befallningshafvande den vinnande viss tid före att sin lyftningsrätt utöfva; försittes den tid, skola penningarna insättas efter ty nyss är föreskrifvet.

Huru hofrätts beslut, hvarigenom i tvistemål någon blifvit fälld till böter eller vite, må utan hinder af ändringssökande verkställas, därom är särskildt stadgadt.

41 §.

Har någon blifvit förpliktad att bestämd lös egendom till annan utgifva, äge utmätningsmannen, ändå att ändring i domen sökes, befordra den till verkställighet, om den vinnande ställer pant eller borgen för godsets återbäring; gitter han ej ställa säkerhet, varde godset, där han det äskar, af utmätningsmannen belagdt med kvarstad.

Hvad domstolen förordnat angående kvarstad och skingringsförbud må ock utan hinder af förd klagan af utmätningsmannen verkställas. Lag samma vare om dom angående tjänstehjons flyttning i eller ur tjänst.

54 §.

Vill man på grund af dom eller utslag, hvarigenom betalningsskyldighet i penningar blifvit gäldenär ålagd, erhålla utmätning hos denne; ingifve till utmätningsmannen domen eller utslaget samt, då fråga är om skiljemannadom, öfverexekutors beslut om dess verkställande, så ock, där fordran är på skuldebref eller annat skriftligt fordringsbevis grundad, fordringsbeviset i hufvudskrift.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 190 .; dock skola mål, som vid nämnda tid redan äro anhängiga, behandlas enligt äldre lag.

MOTIV.

Frågan om genomförande i vårt land af förändrad lagstiftning angående köp och byte af lös egendom har sedan åtskilliga år varit å bane. Genom nådigt bref den 14 april 1893 anbefalldes nya lagberedningen att vidtaga en revision af de delar af handelsbalken, hvilka fölle inom den allmänna privaträttens område och ej på senare tid undergått någon väsentlig omarbetning. Sedan beredningen genom nådigt bref den 22 september 1893 erhållit förständigande att så ordna sina arbeten, att lagförslag angående en eller flera delar af handelsbalken, hvilka lämpade sig för särskild behandling, kunde inom utsatt tid aflämnas, inkom beredningen den 31 december 1894 med förslag till lag om köp och byte äfvensom till andra därmed sammanhängande författningar, därvid beredningen såsom skäl till, att köpeaftalet i främsta rummet företagits till behandling, framhöll, att den härutinnan följt den i handelsbalken antagna ordningen, samt att näppeligen inom någon annan del af obligationsrätten behofvet af en ny, fullständig och efter nutida förhållanden lämpad lagstiftning visat sig lika kännbart. Beredningens lagförslag om köp och byte upptog emellertid — förutom speciella föreskrifter angående rättsförhållandet mellan dem, som ingått dylikt aftal — jämväl åtskilliga bestämmelser, som väl icke uttryckligen och direkt afsågo afslutande af andra aftal än köp och byte, men enligt uttalande i motiven borde erhålla analogisk tillämpning i afseende å ingående af aftal i allmänhet.

Genom Kungl. Maj:ts remiss den 11 maj 1895 anbefalldes kommerskollegium att, efter det tillfälle lämnats handels- och sjöfartsnämnderna i riket att yttra sig öfver beredningens förslag, afgifva utlåtande däröfver, hvarefter

genom kommerskollegii åtgärd lämnades öppet åt vissa föreningar af handelsidkare att uttala sig angående förslagen. Sedan sådana yttranden inkommit, beslöt Kungl. Maj:t den 18 mars 1898, att högsta domstolens utlåtande öfver förslagen skulle inhämtas. Sådant utlåtande afgafs den 24 oktober 1900 och utvisade, att inom domstolen uttalats skilda meningar angående lämpligheten af förslagets framläggande. Två af domstolens ledamöter funno sig böra afstyrka förslagen dels på grund af principiella betänkligheter mot partiell lagstiftning inom obligationsrättens område, dels — och företrädesvis — därför att det syntes olämpligt att göra de allmänna bestämmelserna angående afslutande af aftal direkt tillämpliga allenast på köp och byte samt påräkna en analogisk tillämpning af samma bestämmelser på öfriga slag af aftal. De tre öfriga i granskningen deltagande ledamöterna framställde däremot endast anmärkningar mot särskilda bestämmelser i förslagen.

Emellertid hade riksdagen i skrifvelse den 14 maj 1900 anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, i hvad mån lagstiftningsarbetet på obligationsrättens område lämpligen kunde, för vinnande af öfverensstämmelse mellan de skandinaviska länderna, bedrifvas på grundvalen af samverkan dem emellan.

Då denna skrifvelse den 22 februari 1901 anmäldes inför Kungl. Maj:t, anförde chefen för justitiedepartementet bland annat: *att* det, på sätt af riksdagen uttalats, syntes vara önskvärdt, att inom obligationsrättens område lagstiftningsarbetet måtte bedrifvas under samverkan mellan de skandinaviska länderna i syfte att ernå största möjliga likhet i lagbestämmelser; *att* till hufvudsakligt föremål för det gemensamma arbetet torde till en början böra bestämmas de ämnen, som behandlades i nya lagberedningens ofvan omförmälda förslag, nämligen, förutom de särskilda reglerna rörande köp och byte af lös egendom, de allmänna grundsatserna om afslutande af aftal, dock att det gifvetvis icke borde möta något hinder att, när sammanhanget funnes sådant erfordra, ingå äfven på ämnen inom obligationsrättens område, hvilka af nya lagberedningen i nämnda förslag icke blifvit upptagna till behandling; *samt att*, i likhet med hvad förut ägt rum vid åvägabringande af öfverensstämmande lagar i de tre länderna, det gemensamma arbetet syntes lämpligen kunna ordnas sålunda, att inom hvart och ett af rikena för ändamålet tillsattes en

kommitté, hvilken bemyndigades att med de inom de öfriga rikena tillsatta kommittéer sammanträda till gemensamma förhandlingar.

Med gillande af hvad sålunda uttalats fann Kungl. Maj:t för godt att *dels* bemyndiga departementschefen att sätta sig i förbindelse med chefen för norska justits- og politidepartementet för inhämtande af upplysning, huruvida Norge vore villigt att deltaga i det ifrågasatta samarbetet, *dels* uppdraga åt chefen för utrikesdepartementet att hos danska regeringen göra framställning om Danmarks anslutning till sagda arbete.

Å de på grund häraf gjorda framställningar ingingo svar, hvilka den 7 juni 1901 inför Kungl. Maj:t anmäldes.

Svaret från chefen för norska justits- og politidepartementet innehöll, att man icke för det dåvarande kunde från norsk sida taga del i det föreslagna samarbetet. Ehuru man fullständigt erkände betydelsen af ett sådant samarbete, hade man funnit sig nödsakad att intaga denna ståndpunkt, enär andra omfattande lagstiftningsarbeten, som vore under förberedande behandling, för den närmaste framtiden toge i anspråk de erforderliga arbetskrafterna.

Såsom svar från danska regeringen meddelades däremot, att Konungen af Danmark behagat bifalla gjord hemställan, att en kommitté skulle tillsättas med uppdrag att framställa förslag till förändringar i lagstiftningen beträffande vissa delar af den i Danmark gällande obligationsrätten, nämligen reglerna om köp och byte och i sammanhang därmed de allmänna grundsatserna om afslutande af aftal, med rätt för kommittén att, i den mån densamma funne af hänsyn till detta arbete erforderligt, taga under behandling äfven andra till obligationsrätten hörande ämnen, samt att kommittén bemyndigats att träda i förbindelse med motsvarande i Sverige och eventuellt i Norge tillsatta kommittéer i syfte att åstadkomma så vidt möjligt öfverensstämmande förslag till lagstiftning på nämnda område för de särskilda rikena.

I anledning af hvad sålunda förekommit tillsattes den 7 juni 1901 den svenska kommittén. Dess därvid fastställda uppdrag afsåg utarbetande af förslag till förändrad lagstiftning beträffande köp och byte af lös egendom äfvensom de allmänna grundsatserna om afslutande af aftal; och hade åt kommittén lämnats rätt att, när det för behörigt fullgörande af detta uppdrag funnes erforderligt, till behandling upptaga jämväl andra till obligations-

rätten hörande ämnen. Kommittén bemyndigades därjämte att med den danska kommittén sammanträda till gemensamma förhandlingar.

De sålunda utsedda svenska och danska kommittéerna höllo under september 1901 sitt första gemensamma sammanträde i Stockholm, därvid jämväl, efter framställning från norska justits- og politidepartementet, en representant för sagda departement tillstädeskom. Vid detta sammanträde enades kommittéerna om att för det blifvande samarbetet uppställa ett program af följande innehåll:

»Utgående från den uppfattningen, att öfverensstämmelse mellan de nordiska ländernas obligationsrätt bör i främsta rummet eftersträfvas beträffande sådana partier, som hafva afseende på den ekonomiska samfärdseln och varuomsättningen, hafva kommittéerna enats om önskvärdheten däraf, att — inom gränserna för deras uppdrag — följande ämnen blifva föremål för gemensam behandling.

1) Afslutande af förmögenhetsrättsliga aftal i allmänhet; därunder äfven *dels* betydelsen af den ena eller andra kontrahentens inhabilitet — för så vidt detta ämne kan behandlas utan inträngande på familjerättens område —; *dels* afslutande af rättshandel genom fullmäktig och betydelsen af fullmakts öfverskridande (falsus procurator) med särskild hänsyn till de inom handelsvärlden vanligen förekommande fullmakter, t. ex. för platsagenter och handelsresande; *dels* betydelsen af tvång och svek, i sammanhang med hvilket ämne tages under öfvervägande behofvet af bestämmelser rörande villfarelse och »undue influence».

2) Köp af individuellt eller generiskt bestämd lösegendom, därunder äfven prestationstid, prestationsort, mora, retentionsrätt, skadeståndsskyldighet och dylikt äfvensom äganderättens öfvergång och vindikation. Särskild hänsyn tages till handelsförhållandena, bland annat på det sätt att, så vidt möjligt, uttryckliga bestämmelser meddelas om viktiga i handelsvärlden förekommande klausuler och aftalstyper, t. ex. cif, fob, accept mot konnossement, specifikationsköp. I sammanhang härmed öfverväges behofvet af bestämmelser angående afbetalningsköp och terminsaffärer.

Bestämmelsernas tillämplighet å köp af värdepapper göres till föremål för pröfning.

I förbindelse med 1) och 2) behandlas de delar af konkursrätten, som stå i sammanhang med lärorna om aftals afslutande och om köp af lös egendom.

3) Kommissionsaftal.

4) Speditionsaftal.

5) Emission af värdepapper».

Den 20 december samma år ingick till chefen för det svenska justitiedepartementet en skrifvelse från norska justits- og politidepartementet af innehåll, att departementet, som mottagit berättelse af sin representant vid ofvan nämnda sammanträde, med hänsyn till den därvid antagna begränsning för det påtänkta samarbetet ansett önskligt, att också Norge kunde komma att inom de angifna gränserna deltaga däri, hvarför man sträfvat att öfvervinna de svårigheter, som stått i vägen. Då dessa sträfvanden nu lyckats, kunde Norge deltaga i det framtida samarbetet inom de i programmet angifna gränser; och skulle departementet draga försorg om, att vid nästa sammanträde mellan de svenska och danska kommittéerna äfven delegerade från norsk sida kunde komma tillstädes.

På grund af berörda meddelande fann Kungl. Maj:t den 30 december 1901 godt bemyndiga kommittén att, med upptagande till behandling af de i omförmälda program angifna ämnen, sammanträda till gemensamma förhandlingar med såväl norska som danska kommitterade, hvilka erhållit motsvarande uppdrag.

Bland de ämnen, som finnas angifna i det af Kungl. Maj:t sålunda godkända programmet, är det endast de under andra punkten upptagna frågorna om rättsförhållandet mellan säljare och köpare, hvilka hittills utgjordt föremål för kommittéernas samarbete och i det nu öfverlämnade förslaget behandlas. Vid programmets utarbetande utgick man visserligen från det antagande, att dess särskilda punkter skulle kunna i ett sammanhang behandlas, så att förslag rörande alla de i programmet upptagna ämnen kunde samtidigt öfverlämnas. Då emellertid med hänsyn till knappheten af det tidsutrymme, som kunde anslås till kommittéernas gemensamma förhandlingar, programmets fullständiga genomgående visade sig komma att erfordra längre tid än från början antagits, och det måste anses angeläget, att ett resultat

af kommittéernas arbete under den närmaste framtiden förelåge, fattades vid kommittéernas första gemensamma sammanträde beslut att till en början upptaga och slutbehandla någon viss del af programmet, därvid lagstiftningen om köp och byte, såsom viktigast och företrädesvis ägnad att i de särskilda länderna väcka intresse, ansågs böra i första rummet komma under behandling.

Jämfördt med nya lagberedningens lagförslag om köp och byte, företer alltså det nu utarbetade den olikhet i afseende å det behandlade ämnets omfattning, att allmänna bestämmelser om afslutande af aftal nu ej föreligga. Att dylika bestämmelser ej böra ställas i särskildt samband med rättssatserna om förhållandet mellan säljare och köpare utan fast hellre affattas och anordnas så, att de erhålla direkt tillämpning på alla de aftalsarter, för hvilka de äro afsedda, har, såsom förut nämnts, blifvit inom högsta domstolen med styrka framhållet vid granskningen af nya lagberedningens förslag. Kommittén har för sin del trott sig äga desto större anledning att härutinnan frångå det tidigare förslagets ståndpunkt, som det uppdrag kommittén vid sitt tillsättande undfått synes åsyfta ett åtskiljande mellan å ena sidan de speciella rättssatserna om köp och byte samt å den andra föreskrifterna om de allmänna grundsatserna angående aftals afslutande. Ett dylikt åtskiljande afses ock i kommittéernas program, hvilket på sätt förut är berördt är att anse såsom af Kungl. Maj:t godkändt.

Någon afsevärd betänklighet mot att, redan innan förslag föreligger till de tillämnade allmänna bestämmelserna, genomföra nu föreslagna rättsregler har kommittén ej ansett föreligga. Möjligen hade det från principiell ståndpunkt kunnat anses tilltalande, om i enlighet med den ursprungliga planen dessa senare rättsregler kunnat genomföras i samband med de äfven för köpeaftalet, och kanske företrädesvis för detta aftal betydelsefulla allmänna aftalsbestämmelserna. Men i praktiskt afseende har kommittén — som ingalunda förbisett den jämväl från merkantilt håll betonade vikten af sistnämnda bestämmelser — likväl ej funnit det förenadt med någon egentlig olägenhet att utan afbidan på förslag till sådana bestämmelser lagstifta om rättsförhållandet mellan säljare och köpare.

Vid utarbetande af det nu föreliggande förslaget har kommittén i väsentlig grad haft ledning af nya lagberedningens förslag och de yttranden, som i anledning däraf afgifvits från handelskunniges sida, äfvensom af högsta domstolens utlåtande öfver samma förslag. Hänsyn har jämväl i största möjliga mån tagits till de upplysningar kommittén kunnat inhämta angående merkantil uppfattning och rådande handelsbruk i de nordiska länderna och annorstädes. Främmande lagstiftning i ämnet har ock i hög grad vunnit beaktande. Med hänsyn till den ständigt stigande varuomsättningen med utlandet har det naturligen ansetts önskvärdt, att den nya lagstiftningen på förevarande område komme i öfverensstämmelse med de i utlandet mera allmänt erkända rättssatser, där sådant kunde ske utan åsidosättande af de ledande grundsatserna i det svenska rättssystemet.

Hvad beträffar förhållandet till de skandinaviska grannländerna, gifver en jämförelse mellan de tre kommittéförslagens texter vid handen, att öfverensstämmelse dem emellan i det stora hela uppnåtts, om ock afvikelser i en eller annan punkt icke kunnat undgås.

Här må emellertid framhållas att det norska förslaget i så måtto afviker från det svenska och det danska, som det förstnämnda allenast afser köp af lös egendom och ej såsom de båda andra förslagen jämväl byte af sådan egendom. Anledningen till att nämnda ståndpunkt intagits af den norska kommittén, har varit, att med afseende å den ej obetydliga byteshandel, som ännu lärer förekomma i det nordliga Norge, man ansett sig ej kunna utan en noggrannare undersökning och utredning än omständigheterna medgåfve, afgöra, i hvad mån de ifrågasatta reglerna om köp kunde vinna tilllämpning i afseende å byte eller tilläfventyrs särskilda rättsregler för sistnämnda aftal borde uppställas. Den svenska kommittén åter har i likhet med nya lagberedningen trott särskilda bestämmelser angående byte ej vara för vårt land af behofvet påkallade, helst de sedvänjor, som möjligen äfven i nordligaste Sverige gälla vid byteshandel, måste anses tillräckligt uppmärksammade genom de förbehåll 1 stycket af lagförslagets 1 § innehåller. Då härtill kommer, att de i 1 kap. handelsbalken upptagna stadganden, hvilka angå både köp och byte, till väsentlig del måste vid den nya lagstiftningens genomförande upphäfvas i hvad rörer köpeaftal, och det ej lärer kunna ifråga-

sättas att, såvidt angår allenast byte, låta samma stadganden kvarstå, har kommittén ansett nödigt att låta jämväl bytesaftalet nu komma under behandling.

De skiljaktigheter, som i nu angifna hänseende eller i öfrigt förekomma mellan de särskilda kommittéernas förslag, hafva ej varit af beskaffenhet att utesluta möjligheten af en för de tre förslagen gemensam paragrafföljd; och då öfverensstämmelse härutinnan tvifvelsutan är af stor betydelse, har man ej velat därifrån afstå, fastän det af sådan anledning någon gång visat sig nödigt att i samma paragraf hopföra bestämmelser, hvilka möjligen eljest skolat få sin plats i skilda paragrafer.

Innan kommittén öfvergår till uttalanden om grunderna för förslagets särskilda bestämmelser, anser den sig böra påpeka vissa mera genomgående olikheter mellan dess förslag och nya lagberedningens.

Hvad först angår det nu framlagda förslagets yttre anordning, har med hänsyn till dess omfattning ansetts önskligt, att efter föredöme af åtskilliga nyare lagar stadgandena i förslaget blefve efter sitt innehåll sammanförda i afdelningar under särskilda öfverskrifter. Såsom i utlåtanden öfver nya lagberedningens förslag blifvit erinradt, länder en dylik indelning utan tvifvel till öfverskådlighet och gör det, särskildt för den icke juridiskt bildade läsaren, lättare än eljest att anträffa och sammanhålla de bestämmelser, som i ett visst fall eftersökas. Ett särskildt skäl för en dylik anordning har därjämte förelegat därutinnan, att i enlighet med det för kommittéernas arbete uppställda program bestämmelser skolat i förslaget upptagas angående vissa, i synnerhet i den större handeln brukliga klausuler och aftalstyper, en åtgärd, som icke lämpligen kunnat vidtagas utan att åtminstone dessa bestämmelser blifvit sammanförda till en afdelning för sig.

En annan skiljaktighet mellan nya lagberedningens och kommitténs förslag består däri, att det senare för vissa fall innefattar särskilda föreskrifter i fråga om köp, som slutits mellan köpmän i och för deras rörelse, i kommitténs förslag benämnda handelsköp. Från intet håll lärer det förnekas, att vid bedömande af rättsförhållandet mellan säljare och köpare hänsyn i vissa fall bör tagas därtill, huruvida köpet är af nyss angifna beskaffenhet. Vid handelsköp är det exempelvis i allmänhet mera än eljest af vikt, att aftalets bestämmelser om tiden för köpets fullgörande noggrant iakttagas, att frågan

om såld varas kontraktsenlighet ej hålles sväfvande längre än nödigt är, och att meddelanden, som angå köpet, ej onödigtvis fördröjas. Af kontrahenterna vid ett dylikt aftal lärer man ock kunna förvänta större sakkunskap i fråga om såld vara, än eljest i allmänhet kan fordras, större intresse att omedelbart efter varans mottagande undersöka dess kontraktsenlighet och större skyndsamhet i afseende å meddelandens aflåtande. Åt den strängare uppfattning, som icke allenast i nu antydda fall utan äfven i flera andra hänseenden bör göra sig gällande i fråga om handelsköp, lärer lagen näppeligen kunna gifva ett fullständigt uttryck, vare sig medelst allmänna uttalanden eller genom regler för alla de särskilda fall, där handelsförhållanden böra bedömas efter en strängare måttstock än den för andra förhållanden lämpliga. Tvifvelsutan måste här såsom på andra områden ett ganska vidsträckt utrymme lämnas åt lagskiparens omdöme och insikt. I åtskilliga afseenden framträda emellertid omförmälda i förhållandenas natur grundade olikheter mellan handelsköp och andra köp med en sådan styrka, att särskilda rättsregler för handelsköp ej skulle kunna undvaras annorledes än genom att gifva rättssatserna en synnerligen tänjbar och neutral affattning. Bland de olägenheter, som häraf kunde uppstå, torde främst kunna nämnas den, att domstolarna vid så beskaffade bestämmelsers tillämpning ej komme att med tillräckligt eftertryck häfda de mera vidtgående kraf, som borde ställas på köpmännen. Detta skulle åter säkerligen bidraga till att vidmakthålla en på ett eller annat håll i handelsvärlden förspord, inom köpmännens egna kretsar öfverklagad slapphet i uppfattningen af de plikter affärsverksamheten enligt sin natur betingar, en slapphet, som utan tvifvel är ägnad att skada handelns verkliga intressen.

De särskilda bestämmelser angående handelsköp, hvilka kommittén ansett böra meddelas, äro ej af den mängd eller omfattning, att det skulle kunna ifrågasättas att, såsom i vissa främmande länder skett, upptaga dem i en fristående lag. Erfarenheten från andra länder med modern lagstiftning såsom Tyskland och Schweiz visar ock, att där civillagen innehåller tidsenliga och ej alltför knapphändiga stadganden rörande förhållandet mellan säljare och köpare i allmänhet, de hithörande speciella bestämmelserna om handelsförhållanden ej behöfva erhålla synnerlig omfattning. Om man det oaktadt i Tysk-

land och flera andra länder funnit lämpligt att anordna en särskild handelslagstiftning, lärer sådant företrädesvis eller uteslutande hafva skett af hänsyn till andra delar af rättssystemet än den nu föreliggande, såsom växelrätten, sjörätten och bolagsrätten.

De i kommitténs förslag upptagna speciellt merkantila bestämmelserna röra, såsom förut är nämndt, allenast sådant köp, där båda kontrahenterna äro köpmän. Onekligen bör äfven i fall, där allenast endera kontrahenten idkar handel, rättsförhållandet i vissa afseenden bedömas annorlunda, än då ingendera är köpman. Kommittén har emellertid icke funnit särskilda stadganden härom erforderliga utan ansett tillfyllest, det förslagets allmänna rättsregler blefve så affattade, att de ej lade hinder i vägen för en dylik af sakens natur följande tillämpning.

Af de i andra punkten af kommittéernas program upptagna frågor, hvilka angå förhållandet mellan säljare och köpare, är det två, som ej i det nu afgifna förslaget gjorts till föremål för speciell behandling, nämligen frågorna om s. k. afbetalningsköp och om terminsaffärer.

Under uttrycket afbetalningsköp pläga vanligen inbegripas de i senare tider allmänt förekommande köpeaftal, vid hvilka säljaren, med öfverlämnande af godset till köparen, medgifver att köpeskillingen må efter hand å vissa terminer gäldas, men förbehåller sig att, intill dess han till fullo bekommit köpeskillingen, betraktas såsom ägare af godset, så att detsamma, i händelse någon afbetalning uteblir, kan af honom återtagas, för hvilket fall vanligen tillika är bestämdt, att köparen förverkat redan erlagda delar af köpeskillingen. Att dylika aftal, särskildt där de innehålla bestämmelser om förverkande af gjorda afbetalningar, kunna leda till väsentliga missförhållanden, visar erfarenheten från främmande länder, och äfven i vårt land äro dylika missförhållanden icke helt och hållet okända. Å andra sidan lärer det ej lida tvifvel, att berättigade ekonomiska intressen genom nämnda aftal tillgodoses, och därest en prohibitiv lagstiftning på detta område skulle ifrågakomma, torde den alltså ej böra gå ut på förhindrande af dylika köp utan endast rikta sig mot därmed förenade missbruk.

Med hänsyn till ämnets fristående natur och de socialpolitiska synpunkter, ur hvilka det företrädesvis bör betraktas, hafva kommittéerna emellertid

enat sig om att icke i detta sammanhang upptaga det till behandling. Huruvida ämnet bör behandlas i samband med de allmänna frågorna om afslutande af förmögenhetsrättsliga aftal och särskildt den i kommittéprogrammets första punkt upptagna frågan om betydelsen af obehörigt inflytande (undue influence) lärer vid behandlingen af dessa frågor komma att blifva föremål för förnyadt öfvervägande.

Lika litet innehåller förslaget några särskilda bestämmelser angående s. k. terminsaffärer. Att aftal om leverans af varor eller värdepapper slutes under den uttryckliga eller tysta förutsättning, att aftalets fullgörande icke kommer att å någondera sidan påfordras, utan att hvardera kontrahenten allenast har att erlägga eller utkräfva differensen mellan det aftalade priset och det vid den öfverenskomna leveranstiden gångbara, torde inom landet näppeligen ifrågakomma. Däremot har det sedan länge förekommit, att i Sverige bosatta personer å utländska börser deltagit i dylika affärer; och under senare tider lärer sådant hafva skett i tämligen stor utsträckning. Till motverkande af den osunda yttring af spekulation, som ifrågavarande affärer ofta innebära, har man från flera håll ifrågasatt ändring eller förtydligande af de i strafflagen förekommande ansvarsbestämmelser om vårdslöshet mot borgenärer. Spörsmålet härom faller emellertid helt och hållet utom området för kommitténs uppgift. Hvad åter beträffar frågan om civilrättsliga föreskrifter angående giltigheten af berörda aftal har kommittén funnit det ur såväl rättslig som ekonomisk synpunkt förenadt med betänklighet att — i vidare mån än af redan gällande grundsatser om spel eller vad må följa — frånkänna hithörande aftal bindande verkan; och vill kommittén härjämte framhålla, att ämnet i hvarje fall ej kunnat för närvarande göras till föremål för något gemensamt förslag från de tre kommittéernas sida, enär man i Norge träffat bestämmelser därom genom den år 1902 antagna lagen om en ny strafflags trädande i kraft.

De i kommittéprogrammets andra punkt innefattade spörsmålen om vindikation af lös egendom och om eganderättens öfvergång vid köp hafva ansetts böra anstå till dess öfriga på programmet upptagna punkter komma att behandlas.

Frågan om vindikation af lös egendom bör tydligen, där den af lagstiftningen upptages, behandlas i hela sin vidd och ej allenast såvidt angår egendom, som genom köp eller byte föryttrats.

Hvad angår spörsmålet om äganderättens öfvergång vid köp må erinras, att vissa af de ämnen, som man plägat under nämnda hufvudspörsmål innefatta — såsom frågorna om faran för det sålda godset, om dettas afkastning och om förhållandet till köparens borgenärer — i förslaget vunnit behandling. Beträffande åter öfriga hit hänförliga ämnen — nämligen frågorna om öfverlåtelsens rättsverkningar gentemot tredje man och om förhållandet till öfverlåtarens borgenärer — har det ansetts mindre lämpligt att nu söka genomföra bestämmelser härom. Spörsmålet om rättsverkningarna gent emot tredje man äger uppenbarligen det närmaste samband med reglerna om vindikation och bör samtidigt med dessa behandlas; och hvad angår förvärfvarens rättsställning gentemot öfverlåtarens borgenärer synes en särskild anledning till uppskof föreligga därutinnan, att fråga på senaste tid väckts om legislativt skandinaviskt samarbete på den materiella konkursrättens område, hvarinom förevarande ämne hufvudsakligen faller. Kommitténs förslag saknar alltså motsvarighet till den i nya lagberedningens förslag upptagna allmänna regel om tidpunkten för äganderättens öfvergång vid köp, en regel, hvars uteslutande för öfrigt blifvit vid högsta domstolens granskning af sistnämnda förslag påyrkad af domstolens flesta ledamöter.

Förslag till lag om köp och byte af lös egendom.

Föreliggande lagförslag har, i likhet med det af nya lagberedningen framlagda, endast afseende å köp och byte af *lös* egendom. Denna begränsning af området för den nu föreslagna lagens tillämplighet framgår visserligen däraf, att, enligt hvad dess ingress utvisar, lagen är afsedd att träda i stället för vissa bestämmelser i 1 kap. handelsbalken, men har, i enlighet med hvad högsta domstolen vid granskningen af nya lagberedningens förslag hemställt, tillika blifvit i lagens benämning angifven. Att den afvikelse från de norska och danska förslagens rubriker, som härutinnan föreligger, icke

innebär någon saklig skiljaktighet är klart däraf, att 1 § i dessa förslag innehåller en bestämmelse, som utesluter lagens användning å köp af fast egendom.

Ingressen.

På sätt ingressen till förslaget utvisar, hemställes om upphäfvande af 2, 3, 4, 6 och 7 §§ i 1 kap. handelsbalken. I stället för de civilrättsliga bestämmelserna i dessa paragrafer föreslås nya stadganden, som återfinnas i förslagets afdelningar om hemulsskyldighet, om fel i såldt gods och om faran för godset. I den mån åter sagda paragrafer äro af straffrättslig natur, äro de delvis redan upphäfda genom 3 § i förordningen om nya strafflagens införande den 16 febr. 1864 och i öfrigt sedan lång tid fullständigt komna ur bruk. Däremot har kommittén icke föreslagit upphäfvande af 1 och 5 §§ i sagda kapitel. Den i 1 § uttalade rättsgrundsats, enligt hvilken köp bör ske utan tvång och list med säljarens och köparens goda ja och samtycke samt eljest är ogillt, hör till ett område af rättssatser, som ej beröres af kommitténs nu föreliggande förslag, och lärer böra kvarstå i afvaktan på lagstiftning om de allmänna grundsatserna angående afslutande af förmögenhetsrättsliga aftal. Den i 5 § gifna föreskrift i fråga om den, som säljer samma gods till två, står åter i närmaste sammanhang med frågan om vindikationsrätten till lös egendom, hvilken fråga, såsom nyss framhållits, icke för närvarande är föremål för kommitténs behandling. Hvad angår 8 och 10 §§ i kapitlet, torde de rätteligen vara att hänföra till andra områden af lagstiftningen än det nu förevarande. Den i 38 § konkurslagen gifna bestämmelse om säljares rätt att vid köpares konkurs innehålla det sålda ersättes af de utförligare rättsregler härom som innefattas i förslagets 39 §.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Rättsförhållandena mellan säljare och köpare af lös egendom äro i allmänhet af den beskaffenhet, att åt de enskilda kan öfverlämnas att ordna dem, på sätt de för godt finna. Vid bedömande af dessa förhållanden måste därför i främsta rummet hänsyn tagas till de aftalandes egen vilja, vare sig denna blifvit uttryckligen i tal eller skrift tillkännagifven eller eljest kan utletas af de omständigheter, som vid aftalet föreligga. Då köpeaftal om lös egendom icke för sin giltighet förutsätter iakttagande af vissa former, kan åt aftalets uttryckliga innehåll icke från rättslig synpunkt tillerkännas något

företräde framför andra omständigheter, af hvilka kontrahenternas syfte och mening framgå; kontrahenternas inbördes rättigheter och skyldigheter måste städse bedömas efter hvad, med hänsyn till samtliga föreliggande omständigheter, må anses dem emellan bestämdt.

Af synnerligen stor betydelse för bedömande af köpeaftalets rättsverkningar äro de sedvänjor, som särskildt inom den större handeln under tidernas lopp utvecklat sig. Äfven om dessa handelsbruk (usancer, kutymer) icke erhållit den allmänna utöfning eller vunnit den stadga och fasthet, att de måste anses äga giltighet såsom sedvanerätt i egentlig mening, bör till dem tagas den största hänsyn. I all synnerhet gäller detta vid afgörande af handelstvister köpmän emellan. Af köpmannen kan det i allmänhet med skäl fordras, att han äger eller förskaffar sig kännedom om gällande handelsbruk inom den bransch, hans affär tillhör, och, i händelse ett sådant handelsbruk befinnes oförenligt med hans intressen, i förväg gifver medkontrahenten till känna att han ej vill låta detsamma lända till efterrättelse. Underlåtes sådant tillkännagifvande, måste det antagas att köpmannen, i de afseenden hvarom särskilda bestämmelser icke träffats, underkastar sig de vid handel uti ifrågavarande bransch gällande bruk. Skulle han söka undandraga sig tillämpning af ett handelsbruk, på den grund att uttrycklig öfverenskommelse om dess iakttagande ej blifvit träffad, lärer ett dylikt försök ej böra från rättsordningens sida vinna understöd.

Oaktadt riktigheten af det sålunda anförda synes obestridlig, torde det ej vara ur vägen att hos oss, såsom i flere främmande lagar skett, fästa uppmärksamheten å den betydelse, som vid sidan af det uttryckliga aftalet tillkommer omständigheterna vid dess afslutande och särskildt handelsbruk och andra sedvänjor. Anledning härtill synes desto mera föreligga som en viss benägenhet att öfverskatta det formliga aftalet någon gång ej minst inom handelsståndet förspörjes, bland annat i uppfattningen om hvad som från strängt rättslig ståndpunkt är att räkna till en säljares eller köpares förpliktelser i motsats till det, som allenast från billighetssynpunkt skulle honom åligga.

Då handelsbruken äro stadda i en ständig utveckling och sinsemellan förete betydliga olikheter på skilda orter och för olika varuslag, kan det icke

fordras, att domstolarnas ledamöter om dem skola äga kännedom, utan har, där sådan kännedom saknas, den part, som åberopar något handelsbruk, att genom inkallande af sakkunnige eller annorledes ådagalägga dess tillvaro och innehåll. Något hinder förefinnes emellertid icke för domstolen att, där sådant anses lämpligt, genom infordrande af utlåtanden från sakkunniga personer eller korporationer förskaffa sig kännedom om de i ett visst afseende rådande handelsbruk; och om, såsom kommittén jämväl är betänkt på att föreslå, handelskunniga män komma att vid de domstolar, där handelstvister i större utsträckning förekomma, deltaga i dessas handläggning och afgörande, torde däraf blifva en följd, att dylika yttranden oftare än hittills komma att från domstolarnas sida inhämtas, enär vikten af noggrann kännedom om de inom en viss affärsbransch rådande handelsbruk mången gång torde mindre tydligt framträda för den lagfarne domaren än för den handelskunnige bisittaren. Klart är ock, att genom den sålunda ifrågasatta anordningen ökad kännedom om förefintliga handelsbruk kommer att spridas bland de lagfarna ledamöterna af nämnda domstolar och medelbarligen — genom den praxis, som där utbildar sig — bland landets domarekår i dess helhet. Kommittén anser sig i detta sammanhang böra framhålla, att, enligt hvad upplyst blifvit, de regler, som år 1868 blifvit antagna af Stockholms börs att, då andra bestämmelser ej träffats, gälla såsom handelsbruk för varuhandeln i Stockholm, och som någon gång i rättstvister åberopas, ingalunda numera bland köpmän åtnjuta det erkännande eller ens äro så allmänt bekanta, att de kunna betraktas såsom gällande handelsbruk.

Då, såsom nämndt är, handelsbruken kunna växla för olika orter icke blott i skilda länder utan äfven inom samma land, vore det tvifvelsutan önskvärdt, om det läte sig göra att, på sätt i utlåtanden öfver det af kommittén utarbetade preliminära utkast ifrågasatts, i lag bestämma hvilken orts handelsbruk i hvarje fall borde äga tillämpning. Särskildt då säljare och köpare äro bosatta å olika orter, eller då gods är såldt att levereras å annan ort än den, där kontrahenterna äro bosatta eller drifva sin rörelse, kunde en dylik bestämmelse onekligen vara af praktiskt behof påkallad. Kommittén har emellertid icke funnit sig kunna förorda, att en sådan bestämmelse i lagen upptages. Spörsmålet, hvilken orts handelsbruk böra vara afgörande, samman-

hänger nämligen på det närmaste med den till den internationella privaträtten hänförliga frågan, hvilket lands lag bör läggas till grund för bedömande af rättsförhållandet mellan säljare och köpare från skilda länder. Rörande denna fråga hafva som bekant flera skiljaktiga meningar blifvit förfäktade, utan att någon kan sägas hittills hafva lyckats göra sig allmänt gällande. Fastmera har under senare tid allt starkare och, såsom det synes, med fullt fog ifrågasatts, huruvida det öfver hufvud låter sig göra att uppställa en regel af innehåll, att på rättsförhållanden af här antydd art det ena eller andra landets lag skall i alla afseenden vara tillämplig. Vid sådant förhållande och då man hittills icke i någon utländsk lagstiftning dristat försöka gifva en lösning af spörsmålet om konflikter mellan olika orters handelsbruk, har kommittén funnit detsamma ännu icke vara moget för afgörande.

Endast för det fall att hvarken uttryckligt aftal, gällande handelsbruk eller omständigheterna i öfrigt gifva vid handen, huru säljare och köpare velat i ett visst afseende ordna rättsförhållandet sig emellan, bör detsamma bedömas efter lagens bestämmelser. Om enhvar af dessa bestämmelser gäller följaktligen, att dess tillämpning ifrågakommer allenast för så vidt ej, enligt hvad i 1 § stadgas, andra regler böra läggas till grund för bedömande af kontrahenternas rättigheter och skyldigheter; och då vissa af de frågor, som föranledas af ett köpeaftal och i förslaget afhandlas, äro af den beskaffenhet, att kontrahenterna ej gärna kunna undgå att på dem rikta sin uppmärksamhet, så att de blifva föremål för uttryckligt aftal, samt andra åter synnerligen ofta äro att bedöma efter handelsbruk eller sedvänja, följer häraf, att en del af förslagets bestämmelser måste erhålla en ganska begränsad tillämpning.

Beträffande den i andra stycket af 1 § intagna bestämmelsen om lagens tillämplighet å byte af lös egendom må allenast anmärkas, att dess införande på denna plats i förslaget betingats af hänsyn till det önskvärda i att kunna behålla en för de tre förslagen gemensam paragrafföljd.

2 §. Den i förslagets 2 § afsedda art af arbetsbeting, som utmärkes däraf, att den, hos hvilken beställningen göres, själf skall bestå materialet till det före-

mål, hvars förfärdigande han åtagit sig, lärer från rättslig synpunkt svårligen kunna särskiljas från köpeaftal. Framför allt gäller detta, där fråga är om varor, som ej skola vid tillverkningen afpassas efter beställarens individuella behof utan hållas till salu i vissa på förhand gifna typer eller kvaliteter. För den, som behöfver en dylik vara, likasom för den, till hvilken han vänder sig för varans erhållande, är det i allmänhet likgiltigt, huruvida varan händelsevis redan finnes på lager eller först måste tillverkas, och någon anledning för lagstiftningen att skilja mellan dessa båda fall lärer ej föreligga. Men äfven för den händelse, att beställningen afser ett föremål af mera egenartad beskaffenhet, hafva förslagets bestämmelser ansetts kunna och böra vinna tillämpning. En sådan tillämpning lärer ock i allmänhet vara att förvänta äfven utan uttryckligt uttalande i lagen; men då det med hänsyn till vissa af förslagets stadganden, såsom föreskrifterna om ränta vid handelsköp (38 §) samt om förlust efter viss tid af rätten att tala å fel eller brist i såldt gods (53 §) icke utan vidare lärer kunna tagas för gifvet, att lagtolkning och lagskipning utan bestämd föreskrift komme att gå i nyss angifven riktning, har kommittén ansett nödigt, att den uppfattning, som i nyssberörda hänseende legat till grund för förslaget, finge ett oförtydbart uttryck i själfva lagen.

För att betraktas såsom köp skall enligt förslaget beställningen utföras mot vederlag i penningar. Består vederlaget i annat gods, föreligger ett bytesaftal, hvarå jämlikt senare stycket i 1 § förslaget jämväl är tillämpligt. Skall åter vederlaget utgå på annat sätt, t. ex. genom arbete, eller är vederlag ej betingadt, kommer beställningen ej inom förslagets ram.

Aftal om uppförande af hus, vattenverk eller annan byggnad hafva ansetts böra under alla förhållanden falla utanför de föreslagna bestämmelsernas tillämpningsområde. Särskilda, från reglerna om köp i åtskilliga hänseenden afvikande föreskrifter äro här af nöden, på sätt framgår såväl af äldre svenska lagförslag som af främmande lagar. Däremot lärer hinder ej möta att å andra beställningar, som afse att med fast egendom införlifva lös sak, tillämpa förslagets regler.

I öfverensstämmelse med vanligt språkbruk hafva i förslaget under köp inbegripits icke blott aftal, hvarigenom äganderätten till individuellt bestämdt *3 §.*

föremål mot vederlag i penningar öfverlåtits, utan äfven aftal, som afser öfverlåtelse mot dylikt vederlag af gods, som endast till art och myckenhet angifves. Då enligt förhållandenas natur särskilda bestämmelser i åtskilliga fall måste uppställas för dessa två slag af köp, framträder behofvet af en kort och tydlig beteckning af sistnämnda slags aftal att användas jämsides med uttrycket »köp af bestämdt gods». Uttrycket leveransaftal har såsom sådan beteckning redan inom vår juridiska litteratur vunnit burskap, och då annan lämplig term ej synts stå att finna, har sagda uttryck blifvit i nu angifna betydelse upptaget i förslaget. Det är icke för kommittén obekant, att uttrycken »leveransköp» och »köp på leverans» af köpmän användas, dels för det särskilda fall att godset skall aflämnas först framdeles, dels ock i sin mest inskränkta mening, för det fall att säljaren vid köpet ännu icke förfogar öfver den sålda varan. Möjligheten att uttrycket leveransaftal, då det i förslaget användes, skulle uppfattas i någon af dessa mera inskränkta betydelser, torde emellertid genom ordalagen i förevarande paragraf vara utesluten.

Då godset blifvit allenast till beskaffenhet och myckenhet angifvet eller, såsom förhållandet plägar inom rättsvetenskapen uttryckas, är endast till arten bestämdt, kunna gränserna för arten vara mera eller mindre noggrant angifna. Nämnes till exempel vid försäljning af vin årgången och den plats, där vinet är produceradt, utgöres arten af den myckenhet vin, som det året och å den platsen alstrats. Af särskild betydelse blifva i detta hänseende de fall, då det sålda godset skall uttagas ur ett bestämdt parti eller förråd, till exempel då försäljning äger rum af ett lass hö af den myckenhet, som finnes i en viss lada, eller af 500 ton järnmalm ur en viss flytande last. Beträffande dessa så kallade halfgeneriska köp kan fråga uppstå, huruvida de böra hänföras till leveransaftal eller till köp om bestämdt gods. Vid närmare eftertanke lärer det emellertid visa sig att någon gräns ej låter sig dragas mellan dessa köp och nyss angifna fall af leveransaftal med stark begränsning af godsets art. En granskning af de bestämmelser, genom hvilka i förslaget särskilda regler för köp af bestämdt gods och för leveransaftal blifvit uppställda (17, 23, 24, 37, 42, 43, 49 och 66 §§), lärer ock gifva vid handen, att bestämmelserna om leveransaftal äfven här kunna och böra komma till tillämpning.

När en kvotdel af bestämdt gods säljes, ligger det för tanken närmast att antaga, det kontrahenterna åsyftat ett samäganderättsförhållande till godset i dess helhet. Har detta varit meningen, faller aftalet naturligtvis icke under förevarande paragraf. Men i merkantila förhållanden torde det ofta — och äfven eljest någon gång — förekomma att, då godset betecknats såsom kvotdel af ett varuparti, sådant endast innebär ett bekvämare uttryckssätt för angifvande af en viss myckenhet, i hvilket fall uppenbarligen ett leveransaftal föreligger. De tolkningsfrågor, som i antydda hänseende må uppstå, kunna naturligen ej i lag vinna lösning.

De strängare grundsatser, som, enligt hvad i det föregående blifvit utveckladt, med fog kunna göras gällande i fråga om de merkantila köpen, låta sig icke billigtvis använda beträffande hvarje köp, som är slutet mellan köpmän. Visserligen kunde det ur enkelhetens synpunkt förefalla tilltalande att behandla alla mellan köpmän ingångna köpeaftal lika. Sådant skulle dock enligt kommitténs tanke innebära en hårdhet i sådana fall, då kontrahentens egenskap af köpman icke i det ingångna aftalet gjort sig på något sätt gällande. Något skäl, hvarför en köpman, som själf eller genom någon i hans tjänst anställd person för sin enskilda hushållning gjort inköp af lifsförnödenheter eller dylikt, borde, exempelvis i fråga om undersökningsplikt, bedömas strängare än en annan person i jämförlig ställning, kan icke inses. Lika litet bör väl den omständigheten, att en person, som i egenskap af jordbrukare ingått aftal om köp eller försäljning af spannmål eller kreatur, vid sidan af sin jordbruksrörelse drifver handel såsom yrke, medföra, att han, så vidt fråga är om nyss nämnda aftal, bedömes strängare än andra idkare af jordbruksnäringen. Detta gäller alldeles oafsedt, huruvida handeln eller jordbruket kan anses som hans hufvudsakliga verksamhet. Först då köpet skett i och för den rörelse han såsom köpman idkar, kan förhållandet blifva ett annat. Därmed är naturligen icke sagdt, att köpet måste hafva skett i syfte hos köparen att genom återförsäljning af varan i oförändradt eller förädladt skick bereda sig vinst, utan omförmälda strängare grundsatser synas fullt ägnade att tillämpas jämväl i afseende å andra för köparens rörelse slutna köp, såsom till exempel en fabriksidkares inköp af stenkol, maskiner eller andra för fabrikens drift afsedda ämnen. *4 §.*

Då de särskilda stadganden angående handelsköp, som i förslaget upptagits, för sin tillämplighet förutsätta, att köpet är slutet mellan köpmän, samt förslaget jämväl i öfrigt (39 och 48 §§) innehåller bestämmelse angående dylika näringsidkare, erfordras ett närmare bestämmande af, hvad med köpman förstås. I detta hänseende afviker den svenska texten i förslaget från den norska och den danska, i hvilka uppräknas de klasser af näringsidkare, som äro att anse såsom köpmän. Ehuru fördelarna af att lagen sålunda själfständigt angifver hvad med köpman förstås äro obestridliga, har den svenska kommittén dock icke ansett lämpligt att föreslå motsvarande anordning för Sveriges del utan anslutit sig till förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 maj 1855, som på detta område är grundläggande. Den bestämmelse om bokföringsplikt, som förekommer i nämnda författnings båda första paragrafer jämförda med dess 28 §, ligger till grund såväl för de i konkurslagen förekommande särskilda stadganden om köpmän som ock för motsvarande föreskrifter i lagstiftningen om handelsregister, firma och prokura äfvensom bolagslagstiftningen. Att under sådana förhållanden i den nu föreslagna lagen på ett annat och självständigt sätt angifva de för egenskapen af köpman utmärkande kännetecken lärer icke böra ifrågakomma, då sådant skulle kunna bringa förvirring i lagstiftningen.

Förslaget innehåller alltså, att med köpman förstås den, som, enligt hvad särskildt finnes stadgadt, är pliktig att föra handelsböcker. Af de använda ordalagen, jämförda med 1 § i förordningen om handelsböcker och handelsräkningar i dess lydelse enligt lagen den 28 juni 1895, framgår, att frågan om en person eller ett bolag är att anse såsom köpman icke uteslutande ankommer på arten af den verksamhet som bedrifves; utan att till köpmän i förslagets mening hänföras alla bokföringspliktiga bolag, äfven sådana som ej idka näring, med hvars utöfning följer skyldighet att föra handelsböcker. Att så skett, har sin grund däri, att den verksamhet, som bedrifves af dylika bolag, exempelvis trafik- och grufbolag, vanligen äger en omfattning, som ställer deras utöfvare fullt i jämnbredd med de större näringsidkarne.

Jämför man med hänseende till omfånget det i föreliggande förslag uppställda köpmansbegrepp med motsvarande bestämmelser i de härutinnan med hvarandra nära öfverensstämmande danska och norska förslagen, lärer finnas

uppenbart, att skillnaden icke är synnerligen betydande. De grupper af näringsidkare, som i sistnämnda förslag hänföras under beteckningen köpmän, sammanfalla ganska nära med dem, som i 1855 års förordning upptagas såsom pliktiga att föra handelsböcker, och öfverensstämmelsen blir än större, då hänsyn tages till förordningens stadgande om vissa bolags bokföringsplikt. Då emellertid i denna punkt de danska och norska förslagen onekligen beträffande reda och enkelhet äga ett bestämdt företräde framför den svenska lagstiftningen, lärer man äga god grund för den förhoppning att vid den revision af stadgandena i 1 och 2 §§ af 1855 års förordning, som svårligen kan länge undanskjutas, den olikhet med dansk och norsk rätt, som i förevarande hänseende ännu förefinnes, kommer att utjämnas.

Den i förevarande paragraf gifna bestämmelsen afser naturligen endast personer, hvilka här i riket drifva näring. Uppenbart är emellertid, att äfven utländsk näringsidkares egenskap af köpman kan komma att blifva föremål för svensk domstols pröfning, och att denna fråga bör bedömas efter de grundsatser, som gälla i vederbörande utländska lagstiftning.

Om köpeskillingens bestämmande i vissa fall. 5 §.

Att ett köp kan med bindande verkan slutas, utan att öfverenskommelse träffas om köpeskillingens belopp eller om grunden för dess beräknande, har förr varit bestridt men lärer numera ej dragas i tvifvelsmål. Stundom tyder väl saknaden af bestämmelse i nämnda afseende därpå, att aftalet icke kommit till fullbordan, men där kontrahenterna själfva ej åsyftat att göra de ömsesidiga förpliktelsernas inträdande beroende på framtida underhandlingar och enighet angående köpeskillingens storlek, föreligger uppenbarligen intet skäl för lagstiftaren att ställa sig på annan ståndpunkt. Där aftal kommit till stånd utan egentlig öfverenskommelse angående köpeskillingen, lärer esomoftast af omständigheterna framgå, att kontrahenterna åsyftat dess beräknande efter någon viss grund, men för de fall, där säker utgångspunkt för frågans bedömande sålunda ej står att vinna, torde bestämmelser i lag vara erforderliga.

För en naturlig uppfattning tyder köparens underlåtenhet att på förhand förvissa sig om priset närmast därpå, att han velat åt säljaren öfverlämna att inom vissa gränser bestämma dess belopp, därvid det dock icke kan antagas, att köparen velat finna sig i att betala mera än efter objektiva grunder kan anses skäligt. I öfverensstämmelse med denna åskådning och

med anslutning jämväl till nya lagberedningens förslag är den i förevarande paragraf intagna bestämmelsen affattad. Köparen har att betala hvad säljaren fordrar, såframt det ej kan anses oskäligt. Vid bedömande af prisets skälighet måste hänsyn naturligen tagas icke allenast till de i handeln gängse pris å föremål af det slag köpet afser, utan äfven till omständigheterna i det särskilda fallet och ej minst till de pris, som köparen veterligt pläga af den ifrågavarande säljaren beräknas. Vid handelsköp torde dock i regel hvarje pris, som afsevärdt öfverstiger det gångbara, för merkantil uppfattning framstå såsom oskäligt.

Att med hänsyn till de fall, där såld varas pris är underkastadt större växling för olika tider och orter, uppställa närmare regler för bedömande af skäligheten af det pris säljaren fordrar, torde, på sätt vid granskningen af nya lagberedningens förslag blifvit inom högsta domstolen erinradt, ej vara lämpligt, då de omständigheter, till hvilka härvid bör tagas hänsyn, äro af alltför skiftande beskaffenhet.

6 §. Medan de genom köpeaftalet uppkomna rättsförhållanden mellan köpare och säljare afvecklas, kan det på grund af sakens natur eller handelsbruk under åtskilliga omständigheter åligga kontrahenterna att göra hvarandra meddelanden och att besvara dylika. Med afseende härå må i detta sammanhang erinras om de fall, då en köpman emottager räkning eller konnossement å sàldt gods eller annan köpet rörande handling och däraf tror sig finna att medkontrahenten i något hänseende underlåtit att uppfylla aftalet. I allmänhet är denna reklamationsplikt alltför mycket beroende på sammanhanget med förut gifna meddelanden och förhållandena i öfrigt för att kunna i lag bestämmas och begränsas. Med hänsyn till den betydelse, som enligt merkantil uppfattning tillmätes en köpares underlåtenhet att, då räkning å godset (faktura) är honom tillställd, göra anmärkning emot däri uppfördt *pris*, äro emellertid de allmänt antagna reglerna tillräckligt fasta och enkla för att utan någon olägenhet kunna i lag upptagas. En särskild anledning till uppställande af dylika regler har för kommittén förelegat däri, att man eljest kunde, med förbiseende af fakturans betydelse, åt bestämmelserna i 5 § gifva en alltför vidsträckt tillämpning.

Hvad beträffar köparens skyldighet att i andra hänseenden än såvidt rörer priset göra anmärkning mot öfverlämnad faktura kunde det visserligen ur säljarens synpunkt anses önskvärdt, att sagda skyldighet blefve i den nya lagstiftningen fastslagen. En härtill syftande utsträckning af området för bestämmelsens tillämplighet — hvarom under kommittéarbetets fortgång en framställning från ett antal köpmän inkommit — skulle emellertid, enligt kommitténs tanke, leda till ett åsidosättande af köparens berättigade intressen. Det är till en början tydligt, att köparens skyldighet att genast framställa anmärkning icke kan fastslås beträffande andra köpevillkor än dem, som han med fog kan vänta att finna i en faktura, såsom t. ex. tid och sätt för köpeskillingens erläggande och skyldighet att betala godsets förpackning. En del säljare hafva emellertid, särskildt på senare tider, tagit för sed att i fakturan intaga en mångfald merendels tryckta, för fakturan egentligen främmande bestämmelser och söka sålunda att genom en ensidigt utfärdad handling komplettera ett måhända ofullständigt aftals innehåll. Benägenheten för ett sådant bruk skulle naturligen genom en lagbestämmelse i nu antydd riktning hastigt tilltaga. Med afseende åter å sådana i fakturan upptagna villkor, som rätteligen höra dit, måste köparens skyldighet att ofördröjligen åt dem ägna uppmärksamhet anses beroende däraf huruvida de i fakturan återfinnas på en sådan plats, där han kan hafva anledning söka dem. Så kan ej anses vara förhållandet, om dessa köpevillkor förekomma instuckna bland en mängd andra bestämmelser, hvilkas innehåll i öfrigt kanske är köparen likgiltigt och i allt fall icke kan af honom granskas utan större möda och tidsspillan än man kan af honom fordra. I betraktande af det sålunda anförda och då säljarens befogade anspråk synas tillgodosedda genom de föreskrifter 22 och 25 §§ af förordningen angående handelsböcker m. m. innehålla om tid för klander af handelsräkning, har kommittén trott det ej böra ifrågakomma att ytterligare skärpa bestämmelserna om påföljd af anmärknings uteblifvande.

Betydelsen af den i 6 § gifna föreskrift ligger hufvudsakligen däri, att densamma inskränker möjligheten för en köpare, af hvilken köpeskillingen i rättegångsväg utkräfves, att genom invändning i afseende å beloppet uppehålla rättegången och sålunda bereda sig anstånd. Tydligt är, att den antagna regeln ej kan fasthållas i fall, där det uppförda priset icke allenast

öfverstiger skälighetens gräns utan måste anses uppenbart orimligt, i hvilket fall säljaren naturligen saknar anledning att af uteblifvandet af protest draga någon slutsats rörande köparens villighet att erlägga det fordrade priset. Ett förbehåll för dylikt fall har alltså måst i lagen intagas.

Den i paragrafen upptagna tidsbestämmelse, som innebär att reklamation skall göras *så snart ske kan*, utmärker att hänsyn måste tagas till omständigheterna i det särskilda fallet, hvilka äro alltför växlande för att medgifva bestämmandet af en för alla fall lika tidrymd för reklamationens afgifvande. I allmänhet bör köparen vara i tillfälle att ofördröjligen efter fakturans mottagande framställa anmärkning, och han är då ock enligt förslaget därtill pliktig. Bestämmelsen är emellertid så affattad, att köparen undantagsvis har en något längre tid till sitt förfogande. På sätt blifvit från handelskunnigt håll erinradt inträffar understundom, att köparen först någon tid efter räkningens mottagande kommer i tillfälle att bedöma skäligheten af fakturapriset, och att det följaktligen ej kan därförinnan åligga honom att däremot göra anmärkning. Sådan inträffar, där i afseende å kvaliteten af gods, som skall levereras, ett visst spelrum får anses hafva inrymts säljaren och godset senare än fakturan tillhandakommer köparen. Då i dylikt fall prisets skälighet uppenbarligen är beroende af godsets beskaffenhet, kan köparen naturligen ej anses hafva försuttit sin rätt så länge godset ännu ej är framkommet.

Någon ändring af nyss omförmälda föreskrifter i förordningen angående handelsböcker m. m. har kommittén ansett sig ej böra föreslå. Enligt dessa gäller, såsom bekant, att handelsräkning, som tillställts köpman och ej inom tre månader därefter af denne i föreskrifven ordning klandrats, är lika utmätningsgill som förfallet skuldebref. Nämnda tid är så rymligt tillmätt, att köparens intressen ej kunna anses genom dessa bestämmelser trädda för nära. Å andra sidan torde de nu föreslagna stagdandena ingalunda göra de i sagda förordning upptagna föreskrifter öfverflödiga, då deras hufvudsakliga betydelse ligger i att för angifvet fall bereda säljaren möjlighet att i lagsökningsväg utkräfva köpeskillingen, en möjlighet, som naturligen, särskildt då köparen har sitt forum vid häradsrätt, är af stort värde.

Ofta inträffar, att priset å såldt gods är satt till visst belopp för viss, i aftalet angifven enhet i mått, mål eller vikt. Där sålunda köpeskillingens belopp gjorts beroende af godsets myckenhet, kan spörsmål uppstå om rätta tidpunkten för den beräkning af myckenheten, som härvid kan komma i fråga. För de fall, där i följd af inträffad olyckshändelse godset minskas eller någon del däraf upphör att vara leveransgill, erhålles i nu angifna hänseende erforderlig ledning af de regler förslagets 17 och 37 §§ innehålla i fråga därom, hvilkendera kontrahenten står faran för godset. Ofta är emellertid en uppkommen minskning af godset föranledd, icke af någon yttre tilldragelse, utan af godsets egen beskaffenhet eller de åtgärder, som äro af nöden för dess i aftalet åsyftade forslande. Såsom exempel härå må anföras, att is smälter, flyktiga vätskor afdunsta, stenkol sjunker samman eller vid lastning eller lossning spilles. För dylika fall har en föreskrift angående den tid, hvilken är afgörande för prisets beräknande, ansetts nödig, och har därvid, i öfverensstämmelse med hvad sakens natur synes fordra och i handelsvärlden i allmänhet iakttages, uppställts såsom regel, att beräkningen bör afse den tid, då faran för godsets förstörelse öfvergår å köparen. Icke sällan förekommer emellertid särskildt aftal, hvarigenom ifrågavarande § sättes ur tilllämpning, såsom t. ex. då säljaren vid s. k. cif-köp ikläder sig garanti för att varan vid lossningen skall hafva viss angifven vikt, och priset skall beräknas efter denna. *7 §.*

I fråga om rätt för köpare att vid betalning af varor, som äro sålda efter vikt, njuta afdrag för förpackning, förekomma i de flesta branscher synnerligen fasta handelsbruk. Än drages från godsets bruttovikt förpackningens verkliga vikt; än frånräknas en medel- eller genomsnittstara; än säljas varor »brutto för netto», d. v. s. utan all beräkning af taravikt. För de fall, där icke något afvikande handelsbruk utbildat sig, gäller emellertid otvifvelaktigt, att afdrag för förpackningen skall äga rum. Med tillmötesgående af en från merkantilt håll uttalad önskan har kommittén i lagförslaget upptagit denna grundsats, om ock densamma, i betraktande af den stadga handelsbruken i allmänhet på detta område vunnit, knappast kan anses annat än såsom en supplerande regel. *8 §.*

Om platsen för godsets aflämnande. Den hufvudsakliga förpliktelse, som i följd af ett afslutadt köp åligger säljaren, består i att låta köparen komma i besittning af det sålda. Någon gång äro omständigheterna sådana, att nämnda förpliktelse utan särskild åtgärd från säljarens sida är att anse såsom fullgjord. Så är fallet, då köparen redan vid köpet innehar godset. Enahanda är vanligen förhållandet, då godset vid köpets afslutande omhänderhafves af tredje man (t. ex. af en lån- eller legotagare), hos hvilken köparen äger afhämta detsamma eller då kontrahenterna eljest uppenbarligen åsyftat, att köparen utan medverkan från säljarens sida skall taga godset om hand, något som exempelvis ofta inträffar vid försäljning af naturprodukter (timmer, gröda etc.), som befinna sig i det fria.

Vanligen erfordras emellertid för att köparen skall komma i besittning af godset en eller annan åtgärd från säljarens sida. Denna åtgärd betecknas i förslaget med uttrycket »godsets aflämnande». Häremot svarar den i förslaget använda beteckningen »mottagande af godset», hvilken beteckning enligt förslagets språkbruk innebär, att godset kommer i köparens besittning.

Där köp slutes mellan två å samma plats tillstädesvarande personer, och godset är till hands, kan köpet omedelbart gå i fullbordan genom godsets aflämnande och mottagande. Ofta inträffar emellertid i dylika fall, att köpet slutes sålunda, att dess verkställighet uppskjutes, och fråga uppstår då hvar aflämnandet bör äga rum. Enahanda spörsmål framställer sig jämväl i alla sådana fall, där godset ej är till hands då köpet slutes, likasom ock där köp genom brefväxling eller annorledes ingås mellan dem, som befinna sig å skilda platser.

Frågan om hvar godset skall aflämnas (levereras) är af betydelse i flera särskilda afseenden. På säljaren måste naturligtvis ankomma att, om godset ej redan finnes å den plats, där aflämnandet skall äga rum, föranstalta om dess ditförande. Skulle af någon anledning godset ej befinna sig å sagda plats å den tid, då aftalet bör af säljaren fullgöras, inträda de verkningar, som af lagen knytas till dröjsmål med köpets uppfyllande från säljarens sida. Så länge godset ännu ej anländt till den plats, där det bör aflämnas, kan enligt sakens natur hvad som af lagen benämnes faran för godsets förstörelse eller försämring genom olyckshändelse (se 17 §) näppeligen läggas på köparen,

utan bör följden af dylik händelse så till vida drabba säljaren, att han helt eller delvis går miste om köpeskillingen. Där åter godset å rätt plats tillhandahållits köparen och därvid befunnit sig i felfritt skick, lärer den omständigheten, att godset sedermera förstörts eller försämrats, ej kunna drabba säljaren, utan bör denne uppenbarligen kunna oberoende af hvad sålunda inträffat utkräfva köpeskillingen.

I det föregående hafva hufvudsakligen åsyftats sådana fall, där enligt sakens natur godsets aflämnande och mottagande sammanfalla, så att säljarens fysiska besittning upphör samtidigt därmed att godset omhändertages af köparen eller något dennes ombud. Synnerligen ofta är emellertid förhållandet ett annat, i det säljaren upphör att besitta godset innan köparens besittning inträder. Detta gäller nämligen i alla de fall, där godset skall på säljarens föranstaltande transporteras till köparen eller annan och transporten verkställes af s. k. fraktförare, d. v. s. en person eller anstalt, som i förhållande till såväl säljare som köpare intar den självständiga ställning, att han ej kan anses såsom någonderas ombud. I dylika fall låter det efter omständigheterna tänka sig, antingen att säljarens förpliktelser i afseende å godsets tillhandahållande anses fullgjorda redan då godset är afsändt, eller att de fortfara till dess det är framkommet och af köparen mottages. Ett fastställande af platsen för godsets aflämnande har alltså här den stora betydelsen att afgöra, på hvilket skede af transporten säljarens ifrågavarande förpliktelser äro att anse såsom uppfyllda, hvaraf åter här såsom eljest måste i väsentlig mån bero hvilkendera af kontrahenterna står faran för olyckshändelse, som drabbar godset, samt huruvida eljest uppkomna förändringar i godsets beskaffenhet och myckenhet kunna af köparen åberopas.

Säljarens skyldigheter i afseende å godsets aflämnande lära ej, med mindre särskilda förhållanden föreligga, böra sträckas utöfver hvad nämnda begrepp strängt taget innebär. På denna uppfattning hvila de i förevarande paragrafen uppställda regler, enligt hvilka det i allmänhet ankommer på köparen att afhämta godset i säljarens hemvist eller affärslokal eller där det vid köpet veterligen fanns. Dessa regler torde ansluta sig till rådande uppfattning och öfverensstämma jämväl med hvad främmande lagar i allmänhet härom innehålla. *9 §.*

I följd af aftal eller handelsbruk inträffar emellertid synnerligen ofta, att ifrågavarande regler helt eller delvis sättas ur tillämpning. Då säljare och köpare befinna sig å skilda orter, föreligger vanligen en uttrycklig eller tyst öfverenskommelse, enligt hvilken det åligger säljaren att ombestyra godsets försändande till köparen. Ett dylikt åliggande medför visserligen, såsom vid 10 § skall närmare angifvas, icke i och för sig, att bestämmelseorten betraktas såsom leveransort, men föranleder dock, på sätt af nämnda paragraf framgår, någon förskjutning af platsen för aflämnandet, och ej sällan inträffar, att genom öfverenskommelse bestämmelseorten eller annan ort, dit godset skall sändas, göres till leveransort, så att säljarens skyldigheter i fråga om aflämnandet ej anses fullgjorda, förrän godset dit framkommit.

10 §. Den omständigheten, att säljaren skall låta fortskaffa godset från en ort till en annan, innebär, såsom i det föregående antydts, ingalunda med nödvändighet, att denna senare är att anse såsom leveransort. Tvärtom har sedan lång tid tillbaka den uppfattning trängt igenom, att där ej annat följer af aftalet, godset skall anses aflämnadt, redan då det är afsändt. Någon rubbning i denna allestädes antagna grundsats lärer ej kunna ifrågasättas.

Om således stadgandena i förevarande § öfverensstämma med den i 9 § upptagna hufvudregeln, att aflämnandet skall äga rum hos säljaren eller där godset vid köpet fanns, medför dock 10 § så till vida en jämkning i sagda hufvudregel, att då försändelse till annan ort ifrågakommer och skall ombesörjas af säljaren, dennes bostad eller affärslokal icke kommer att gälla såsom plats för leveransen utan godset anses aflämnadt, först då det för befordran omhändertagits af fraktförare, som skall verkställa transporten. Att sålunda godsets framförande till fartyg eller järnvägsstation ansetts böra försiggå på säljarens risk, har sin grund i enahanda förhållanden, som föranledt den i nästföljande paragraf upptagna bestämmelse om den på säljaren ankommande transporten vid platsköp, och må här hänvisas till hvad därom nedan anföres.

För den händelse, att godset skall afsändas till lands, är för spörsmålet, när aflämnandet skall anses verkställdt, enligt förslaget likgiltigt, på hvad sätt godset blifvit af fraktföraren omhändertaget. Aflämnandet får alltså anses fullgjordt, då godset t. ex. intagits i järnvägsmagasin eller eljest är

upplagdt under tillsyn af järnvägens folk men ännu ej hunnit inlastas. Annat är enligt förslaget fallet, då godset skall afsändas sjöledes, i det aflämnandet här ej anses verkställdt, förrän godset bragts ombord, alltså ej om det å rederiets vägnar mottagits på kaj och där kvarligger. Grunden till denna särskilda regel vid sjötransport skall omnämnas vid 62 och 63 §§.

I vissa utländska lagar har man i det hänseende, hvarom nu är fråga, med fraktförare likställt speditör, så att aflämnandet anses fullgjordt, då godset på afsändningsorten kommer i speditörens besittning. Då emellertid hos oss speditörens allmänna rättsställning icke är genom lag eller fasta rättsgrundsatser bestämd, samt det af sådan anledning möter svårighet att skilja mellan en speditör och ett af säljaren användt bud eller ombud, har stadgande uti ifrågavarande riktning ansetts ej böra i förslaget upptagas.

Af de i 10 § använda ordalag framgår, att där flera fraktförare hvar efter annan medverka vid godsets forslande, aflämnandet anses verkställdt, så snart godset omhändertagits af den förste bland dem. Paragrafen äger alltså tillämpning äfven i det fall, då godset afsändes till lands men sjötransport sedermera vidtager. Detta gäller vare sig vid godsets afsändande utfärdas s. k. genomgående konnossement eller icke och jämväl i sådana fall, där viss tid och ort för sjötransportens början (»skeppning», »aflastning») är angifven. Den ståndpunkt förslaget härutinnan intager torde visserligen ännu ej få anses fullt oomtvistad, men enligt de upplysningar, som stått kommittéen till buds, har den merkantila uppfattningen under senare tid alltmera bestämdt gått i nu antydd riktning, och någon följdriktig lösning på annan grundval har under kommittéens förhandlingar visat sig omöjlig att genomföra. Att emellertid, där klausulen »fritt ombord» eller därmed jämförlig klausul brukats, det nu sagda ej vinner tillämpning, framgår af 62 §.

Äfven vid platsköp förekommer ofta, särskildt i detaljhandeln, att säl- *§ 11.*
jaren åtager sig eller eljest anses pliktig att försända godset till köparens bostad eller annan af köparen uppgifven plats. Vid ett dylikt fortskaffande inom det område, där en säljare af sådant gods som köpet afser, plägar för transportens verkställande betjäna sig af eget folk, måste det — oberoende af huruvida i det särskilda fallet sådant sker eller självständig fraktförare

anlitas — anses naturligt; och torde jämväl med den rådande rättsuppfattningen öfverensstämma, att, om olyckshändelse inträffar under transporten, följderna däraf drabba säljaren.

Om tiden för köpets fullgörande. *12 §.* Tiden för godsets aflämnande och köpeskillingens erläggande framgår vanligen af uttryckliga bestämmelser i köpeaftalet eller af omständigheterna därvid. Än är viss dag efter kalendern utsatt, än är tiden bestämd medelst angifvande af vissa gränser — såsom då leverans skall äga rum under loppet af viss vecka, månad eller årstid — än är den anknuten vid något förhållande, som i framtiden inträffar, t. ex. segelfartens öppnande, eller vid en tillsägelse eller annan åtgärd från medkontrahentens sida. Aftalet kan ock gå därpå ut, att endera kontrahenten skall fullgöra köpet genast eller omedelbart efter det nödiga förberedelser träffats. I hvarje fall bör det enligt hos oss rådande rättsuppfattning tillhöra den förpliktade att utan afvaktande af någon anmaning företaga honom åliggande åtgärder, med mindre självfva aftalets innebörd är sådan, att initiativet ankommer på medkontrahenten, såsom då godset skall af köparen afhämtas hos säljaren eller tillsägelse från dennes sida eljest är förutsatt.

För de fall åter, då hvarken självfva aftalet eller de omständigheter, hvarunder det slutits, utmärka vid hvilken tid det skall fullgöras, kan en bestämmelse därom i lagen icke undvaras. Hvad beträffar denna bestämmelses innehåll, synes det strida mot det ingångna aftalets natur, att under här förutsatta förhållanden ålägga vare sig säljare eller köpare att självmant vidtaga någon åtgärd för aftalets fullgörande, och kommittén har därför anslutit sig till den uppfattning, som gjort sig gällande i lagkommitténs och äldre lagberedningens förslag och som äfven får anses öfverensstämma med gällande rätt, eller att köpet i dessa fall skall fullgöras vid anfordran från medkontrahenten. Tarfvas för godsets aflämnande förberedelser å säljarens sida, är denne alltså enligt förslaget icke pliktig att vidtaga ens sådana åtgärder förrän anfordran skett.

13 §. När tiden för ett köps fullgörande icke blifvit i aftalet närmare bestämd än att fullgörandet skall ske inom gränserna för en viss tidrymd, uppkommer det spörsmål, huruvida säljaren eller köparen har att afgöra, å hvilken tidpunkt inom de utsatta gränserna fullgörandet skall äga rum. Den naturliga

uppfattningen af ett köpeaftal med dylika sväfvande tidsbestämmelser torde vara, att säljaren icke velat eller kunnat på förhand närmare angifva tiden för godsets aflämnande utan förbehållit sig att framdeles därom besluta. I öfverensstämmelse med denna uppfattning., som jämväl är inom köpmansvärlden härskande, är regeln i 14 § affattad, dock med uttryckligt förbehåll för de fall, då omständigheterna visa, att det varit af liknande hänsyn till köparen, som tiden ej blifvit närmare angifven. Så är i allmänhet fallet, då godset skall befordras från en ort till en annan och köparen har att därom draga försorg, hvilket är vanligt vid köp med klausulen »fritt ombord». Att det i öfverensstämmelse med sakens natur och handelsbruk i sådana fall ofta åligger köparen att i förväg underrätta säljaren om de åtgärder, han vidtager för godsets afhämtande, har icke ansetts nödigt att i lagen påpeka.

Om rätt att innehålla godset eller köpeskillingen. 14 §.

Köp är ett ömsesidigt aftal, som i allmänhet skall å båda sidor samtidigt fullgöras. Säljaren kan icke antagas hafva förpliktat sig att å den för köpets fullgörande bestämda tiden aflämna godset med risk att sedermera gå miste om sin betalning. Endast mot utbekommande af köpeskillingen är han pliktig att låta köparen komma i besittning af godset. Å andra sidan är köparen icke skyldig att erlägga köpesumman, om han icke utfår det sålda godset. Åt denna regel om ömsesidigheten och samtidigheten i fullgörandet af säljares och köpares åligganden har i förevarande paragraf gifvits uttryck. Om emellertid aftalet eller omständigheterna därvid utvisa, att godset skall aflämnas vid *en* tidpunkt och köpeskillingen erläggas vid en annan, kan den af kontrahenterna, som först skall lämna sin prestation, uppenbarligen icke åberopa ifrågavarande stadgande till stöd för innehållande däraf.

15 §.

För det fall, att godset skall af säljaren försändas från en ort till en annan att där af köparen emottagas innehåller 10 §, att aflämnandet i allmänhet skall anses äga rum, då godset omhändertages af den fraktförare, som åtagit sig forslingen. Tillämpar man å detta fall den i 14 § uppställda regeln om säljarens rätt att hålla godset inne, skulle däraf följa, att säljaren ägde underlåta att aflämna godset till fraktföraren, därest icke köpeskillingen samtidigt erlades. En så långt gående rätt för säljaren öfverensstämmer dock icke med rådande uppfattning inom handelsvärlden och kräfves icke heller af säljarens anspråk på skydd mot risken af förlust genom köparens under-

låtenhet att betala köpeskillingen. Frånsedt vissa, låt vara högst väsentliga undantag, som åsyftas i nästa paragraf, är det nämligen en inom frakträtten antagen grundsats, att fraktföraren under transporten har att åtlyda afsändarens föreskrifter om godsets disposition, hvaraf följer, att säljaren har i sin makt att hindra köparen att å bestämmelseorten komma i besittning af godset förrän han fullgör sin betalningsskyldighet, något som jämväl låter sig uppnå genom förbehåll vid afsändandet (efterkraf, postförskott). Under sådana förhållanden föreligger uppenbarligen ej någon anledning att berättiga säljaren att i afbidan på betalningen inställa godsets afsändande, utan hans intressen äro tillräckligt tillgodosedda därigenom, att lagen tillåter honom att genom antydda förbehåll eller annorledes hindra godsets utlämnande till köparen.

I afseende å köparens rätt att innehålla köpeskillingen bör uppenbarligen den i 14 § gifna regel äga tillämpning jämväl i det fall, som afses i förevarande paragraf, hvaraf följer att köparen i allmänhet ej är pliktig att erlägga betalning förrän godset hålles honom till handa å bestämmelseorten. Tydligt är emellertid, att de i 17 § uppställda regler, enligt hvilka faran för godset under transporten ligger å köparen, under vissa omständigheter kunna medföra, att köparens betalningsskyldighet inträder oberoende af godsets framkomst.

16 §. Då konnossement utfärdas å såldt gods, som skall till köparen försändas, ligger det, med hänsyn till konnossementets rättsliga betydelse, nära till hands, att så ordna betalningen, att köpeskillingen och konnossementet emot hvarandra utväxlas. Är ett sådant betalningssätt (kontant emot konossement, kontant emot skeppningshandlingar) aftaladt, innebär detta enligt merkantil uppfattning, att betalningen skall erläggas, icke såsom enligt 14 och 15 § gäller, då godset hålles köparen till handa å bestämmelseorten, utan redan då konossementet dessförinnan erbjudes honom. I själfva verket har detta betalningssätt, åtminstone i den större handeln med utlandet, blifvit ett så stadgadt handelsbruk, att vid sådan handel, en köpare, som icke betingat sig andra betalningsvillkor, svårligen kan motsätta sig detsamma. Enligt hvad kommittén erfarit, hyses inom det svenska handelsståndet en önskan, att detta handelsbruk måtte i större utsträckning än hittills komma till användning äfven i den inrikes handeln, och kommittén har trott denna önskan kunna

utan våda eller olägenhet vinna tillmötesgående. Är det öfverenskommet att köparen skall acceptera växel å köpeskillingen, gäller uppenbarligen om accepten hvad nu blifvit yttradt om köpeskillingens erläggande.

Beträffande försändelser till lands och sådana sjöförsändelser, vid hvilka konnossement ej utfärdas, har man någon gång påyrkat en motsvarande regel, innefattande rätt för säljaren att mot tillhandahållande af fraktsedel utkräfva betalning. Då emellertid vid dylika försändelser afsändarens befogenhet att genom order till fraktföraren ändra sin disposition öfver godset ej uteslutes därigenom att han afhändt sig fraktsedeln, har kommittén ansett en allmän regel af nyssberörda innehåll ej kunna ifrågakomma.

Nyss anförda hinder föreligger dock ej beträffande det särskilda slag af fraktsedlar, som enligt nyligen slutna öfverenskommelser kommit i bruk vid järnvägsförsändelser mellan Sverige och vissa områden på kontinenten (Tyskland, Holland, Belgien, norra Frankrike). Berörda öfverenskommelser och de fraktsedlar, som på grundvalen däraf utfärdas, innehålla nämligen den bestämmelse, att afsändarens order till järnvägsförvaltningen ej må efterkommas med mindre det till honom utlämnade exemplaret af fraktsedeln uppvisas. Enahanda regler innehållas i den konvention angående internationell godstrafik å järnväg (»Bernerkonventionen»), till hvilken de flesta europeiska stater anslutit sig, och hvars tillträdande för Sveriges del för närvarande är beroende på Kungl. Maj:ts pröfning. Under sådana förhållanden och med hänsyn därtill, att i länder, där ifrågavarande fraktsedlar mera allmänt äro i bruk, betalning mot sådan handling lärer vara sedvanlig, har kommittén trott sig äga anledning att uti det hänseende, hvarom här är fråga, likställa dylika fraktsedlar med konnossement.

Det ligger i sakens natur att stadgandena i förevarande § icke kunnat utsträckas till det fall, då godset är såldt att levereras å bestämmelseorten. Då köparen i sådant fall icke står faran under transporten, kan han naturligen icke vara pliktig att infria konnossementet förrän visshet vunnits, att godset lyckligen framkommit.

Om faran för godset 17 §.

Då en såld sak af våda, d. v. s. på grund af en yttre omständighet, som är kontrahenterna otillräknelig, förstöres före den tidpunkt då aflämnandet skulle äga rum, uppstår fråga, huruvida säljaren ändock äger åtnjuta betal-

ning, eller, med andra ord, huruvida köparen eller säljaren före aflämnandet stod faran för godset. Gällande lag besvarar icke direkt denna fråga; men då det enda lagbud, som berör densamma, 1 kap. 7 § handelsbalken, stadgar att, om man köper varor, som skola vägas, mätas eller räknas, säljaren skall, till dess sådant skett, vårda varorna, torde den slutsats vara fullt berättigad, att i andra fall faran för såldt gods redan från köpslutet ligger å köparen.

I svensk rättsvetenskap är det ock, i öfverensstämmelse med den romerska rättens läror, såsom hufvudregel antaget, att då *bestämdt gods* säljes, faran för godset i och med köpslutet öfvergår på köparen. Följdriktigt genomförd skulle dock denna regel i vissa fall leda till resultat, som synas hårda och obilliga mot köparen. Nya lagberedningen, som i sitt förslag vidmakthöll nämnda hufvudregel, förband med densamma ganska långt gående undantag. I de fall, då säljaren åtagit sig att fortskaffa eller till annan ort försända godset, ansågs faran böra ligga å säljaren till dess sådant blifvit fullgjordt d. v. s. ända till aflämnandet. Efter denna begränsning återstodo för hufvudregelns tillämpning endast köp, därvid köparen har att afhämta godset. Med afseende å dessa köp stadgades dock undantag för de fall, då rådrum för godsets aflämnande var för säljaren erforderligt; härunder inbegrepos tydligen alla aftal, enligt hvilka denne hade att verkställa ändring eller bättring af det sålda godset.

Vid den granskning förenämnda förslag inom högsta domstolen undergått hafva lämpligheten och billigheten af bestämmelser, hvarigenom faran sålunda i åtskilliga fall lagts på säljaren, ej satts i fråga. Fastmera hemställdes enhälligt, att säljaren borde stå faran, äfven när han betingat sig rätt att någon tid nyttja det sålda godset, innan det aflämnades.

Beträffande *leveransaftalet* föreslog nya lagberedningen att faran skulle ligga å säljaren till dess godset blifvit aflämnadt; och inom högsta domstolen framställdes icke häremot någon erinran.

I hufvudsaklig anslutning till de grundsatser, som sålunda blifvit af högsta domstolen godkända, men med en väsentlig förändring i uppställningen, har kommittén föreslagit en sådan affattning af stadgandena i förevarande ämne, att säljaren förklaras i regel skola intill godsets aflämnande stå faran, men att denna skall ligga å köparen, där köpet afser bestämdt gods, som skall af

köparen afhämtas, och den tid är inne, då han äger påkalla godsets aflämnande samt godset hålles redo. Är en frist bestämd, inom hvilken köparen ej får afhämta godset, lärer anledningen till uppskofvet i de allra flesta fall vara antingen att säljaren är i behof af rådrum för godsets behöriga aflämnande eller att han velat betinga sig någon tids nyttjanderätt till godset. Skulle åter i något fall, där köparen ägde att när som helst afhämta godset, säljaren enligt aftalet vara berättigad att intill dess sådant skett nyttja godset, lärer en dylik nyttjanderätt vara af den prekära natur, att anledning ej föreligger att med hänsyn till densamma låta faran förblifva å säljaren. Den omkastning af hufvudregel och undantag, som det föreslagna stadgandet innebär, är betingad af den stora betydelse man i vår tid måste tillägga sådana köpeaftal, där säljaren har att försända eller fortskaffa godset äfvensom af den större enkelhet i affattningen, som därigenom kunnat vinnas.

Från merkantilt håll har ifrågasatts att låta regeln om farans kvarstannande å säljaren äga tillämpning jämväl i omförmälda, enligt förslaget undantagna fall. En dylik lösning af frågan — hvilken komme att stå i öfverensstämmelse med flera främmande lagstiftningar, bland andra den tyska — skulle onekligen, frånsedt andra fördelar, leda till en väsentlig förenkling i flera delar af förslaget. Då emellertid den allmänna rättsuppfattningen i vårt land, åtminstone utanför köpmanskretsar, afgjordt torde gå i den riktning att säljaren, där han allenast af hänsyn till köparen åtagit sig att behålla och vårda godset, bör vara fri från faran, samt denna uppfattning jämväl öfverensstämmer med andra hos oss rådande rättsgrundsatser — särskildt i fråga om faran för deponeradt gods — har kommittén ansett sig förhindrad att tillmötesgå nämnda hemställan.

I detta sammanhang torde med anledning af kommittén tillhandakomna uttalanden böra erinras, att såsom rena afhämtningsköp icke kunna betraktas sådana aftal, där det åligger säljaren att verkställa en om ock obetydlig lokal transport för godsets öfverlämnande till en af köparen tingad fraktförare, något som är af betydelse särskildt vid försäljningar under klausulen »fritt ombord» och därför, till undvikande af missförstånd, blifvit uttryckligen uttaladt i förslagets 62 §.

Beträffande leveransaftal kan det enligt sakens natur ej blifva fråga om att köparen skulle stå faran, innan gods blifvit för hans räkning afskildt, men icke ens om sådant skett, bör faran före aflämnandet ligga å köparen. Det saknas nämligen anledning att låta säljaren före den utsatta tiden genom en ensidigt vidtagen åtgärd öfverflytta risken på köparen, och detta så mycket mera som säljaren icke kan anses af en sådan ensidigt företagen åtgärd bunden utan är oförhindrad att för egen räkning förfoga öfver det afskilda godset.

Till leveransaftal äro enligt 3 § att hänföra jämväl sådana köp, hvarigenom någon sålt viss myckenhet att ur bestämdt större parti uttagas. Att i dylika fall säljaren står faran, intill dess gods blifvit ur det större partiet uttaget, är redan i 1 kap. 7 § handelsbalken uttaladt. Samma skäl, som för andra leveransaftal blifvit uttalade, kunna emellertid anföras för att äfven här låta faran stanna å säljaren ända till godsets aflämnande.

Den i förevarande paragraf uppställda hufvudregeln anknyter farans öfvergång å köparen till den tidpunkt, då godset faktiskt aflämnas, ehvad detta sker å den tid, som därför är bestämd, eller först senare. Att emellertid köparen, där i följd af dröjsmål från hans sida aflämnandet icke kommer till stånd å den därför bestämda tiden, redan därförinnan kan stå faran, framgår af 37 §. Erinras må ock därom, att enligt förslagets 58 § faran för godset undantagsvis fortfar att hvila å säljaren efter det godset aflämnats eller mottagits af köparen.

Då enligt förevarande paragraf faran icke i något fall kan komma att före aflämnandet ligga på köparen med mindre godset af säljaren hålles redo, har det varit öfverflödigt att, såsom i nya lagberedningens förslag skett, särskildt stadga, att säljaren står faran i händelse inträffadt dröjsmål med godsets aflämnande beror af honom.

Beträffande tidpunkten för farans öfvergång bör uppenbarligen samma regel gälla, vare sig godset helt och hållet förstöres eller det endast försämras eller minskas. Erinras må emellertid, att då godsets försämring eller minskning ägt rum under den tid, då säljaren stod faran, köparen icke under alla förhållanden kan undandraga sig betalning utan, om felet eller bristen

är ringa, i stället är hänvisad att kräfva afdrag å köpeskillingen, på sätt af 42, 43 och 50 §§ framgår.

Då försändelse af såldt gods äger rum under sådana förhållanden, att försäkring plägar ifrågakomma, ligger det i köparens intresse att erhålla underrättelse om tiden för godsets afgång så tidigt, att försäkring kan tagas. Åtminstone i handelsförhållanden torde det ock vara brukligt att dylik underrättelse gifves. Det kan ej vara underkastadt tvifvel, att den, som ej iakttager ett sådant bruk, kan göra sig förfallen till skadestånd, hvars belopp ej behöfver sammanfalla med köpeskillingen men i allmänhet ej lärer understiga denna. Då kommittén icke ansett sig böra annat än i särskilda fall reglera den efter omständigheterna skiftande plikt att lämna medkontrahenten underrättelser, som i handelsförhållanden förefinnes, har någon uttrycklig bestämmelse i denna riktning ej i lagförslaget upptagits.

I gällande lag finnes ej någon särskild bestämmelse om den tidpunkt, vid hvilken rätten till det sålda godsets afkastning öfvergår på köparen. Ofta sammanställes emellertid frågan om afkastningen med den om faran för godset, så att afkastningen anses böra tillkomma den af kontrahenterna hvilken faran påhvilar. Något nödvändigt samband mellan nämnda båda frågor torde dock knappast kunna uppvisas. Frågan om faran gäller följderna af helt och hållet tillfälliga och oberäkneliga händelser. Afkastningen beror däremot i sina viktigaste former på omständigheter, som kunna förutses och mer eller mindre regelbundet återkomma. För kontrahenterna torde ock i allmänhet sambandet mellan risk och afkastning vara alldeles främmande. De af kommittén föreslagna bestämmelserna om rätten till afkastningen anknyta sig sålunda icke till reglerna om faran utan skilja sig i vissa afseenden från dessa.

Om godsets afkastning. 18 §.

Afkastningen kan vara af två olika slag: å ena sidan den med korta mellantider återkommande s. k. löpande afkastningen, å andra sidan den mera tillfälliga eller oregelbundna, hvilken senare någon gång kan vara helt opåräknad. Till det förra slaget höra exempelvis mjölk, ägg, spillning; till det senare slaget åter afkomma af boskap, premier eller pris för utställda föremål, vinst å premieobligation. I fråga om den löpande afkastning, som af godset faller före den för dess aflämnande afsedda tid, torde med kontrahen-

ternas afsikt bäst öfverensstämma, att den skall tillkomma säljaren. En motsatt grundsats skulle ock leda till en synnerligen opraktisk och för säljaren betungande redovisningsskyldighet. Beträffande åter den mera tillfälliga afkastningen torde man ofta af prisets storlek eller andra omständigheter vid aftalet kunna sluta sig till parternas mening, hvilken då jämlikt förslagets 1 § bör lända till efterrättelse. Där omständigheterna icke lämna en sådan ledning, ställer sig frågan mera tvifvelaktig. Från lagstiftningssynpunkt synes emellertid lämpligast att jämväl i dessa fall låta afkastningen tillfalla säljaren. Att uppställa särskilda regler för ifrågavarande två slag af afkastning synes nämligen förenadt med oöfverstigliga svårigheter, då någon skarp gräns dem emellan icke kan uppdragas. Kommittén har alltså trott sig böra föreslå, att tiden för godsets aflämnande under alla förhållanden blir gränspunkt, dock så att afgörandet kommer att bero icke däraf huruvida afkastningen i verkligheten faller före eller efter nämnda tid utan af hvad i sådant hänseende kunnat med fog beräknas vid aftalets ingående.

Mot den ståndpunkt förslaget sålunda intager lärer man ej kunna åberopa den bland de rättslärde i vårt land härskande åsikten om äganderättens öfvergång vid själfva aftalet. Att något nödvändigt sammanhang emellan denna grundsats och frågan om afkastningen icke förefinnes, lärer bäst framgå af hvad som anses i motsvarande hänseenden gälla i fråga om fastighetsköp, där, utan hinder af äganderättens öfvergång, rätten till afkastningen i allmänhet förblifver hos säljaren ända till dagen för fastighetens afträdande.

Af paragrafens affattning lärer tydligt framgå att, om förhållandet mellan säljare och köpare icke normalt afvecklas, utan dröjsmål från endera sidan inträder, sådant icke inverkar på rätten till afkastningen. Att dröjsmål å säljarens sida ej bör lända till minskning af köparens rätt, är påtagligt. Däremot kunde väl ifrågasättas, huruvida icke vid dröjsmål å köparens sida säljaren borde få behålla den afkastning, som faller medan dröjsmålet varar. Sådant skulle emellertid mången gång, i synnerhet om dröjsmålet icke är köparen tillräkneligt, innebära en obillighet mot honom till förmån för säljaren. Dennes intresse åter måste anses tillräckligt tillgodosedt genom den i 36 § honom tillerkända rätt till ersättning för godsets vård, hvari naturligen ingår äfven afkastningens tillvaratagande.

Den i förevarande paragraf uppställda regeln att köp af aktie omfattar rätten till den utdelning som vid köpet ännu icke förfallit till betalning, står i öfverensstämmelse med såväl inom som utom vårt land rådande handelsbruk. I kursen å sådana aktier, som äro föremål för börsnotering, inbegripes den icke förfallna utdelningen, så att, allteftersom förfallotiden närmar sig, kursen stiger för att, sedan den dag kommit, då utdelningen får lyftas, åter sjunka, ofta just med dennas belopp. Att köpet skett, efter det utdelningens belopp blifvit genom bolagsstämmas beslut fastställdt men innan den för dess lyftande bestämda dagen inträdt, medför ej rubbning i berörda förhållande. Ej heller föranledes sådan rubbning af den omständigheten, att aktien icke strax, utan först någon tid efter köpet skall aflämnas. 19 §.

Till afkastning af aktie bör ock hänföras den rätt till teckning af ny aktie, som kan tillkomma aktieägaren. Har beslut om en dylik företrädesrätt af bolaget fattats före köpet, lära kontrahenterna sällan underlåta att träffa bestämmelser om teckningsrätten. Lämna omständigheterna i sådana fall ej någon ledning, eller uppkommer, då köpet afser framtida leverans, teckningsrätten först efter köpet, gälla här förut utvecklade grundsatser enligt bruk jämväl beträffande köparens rätt att åtnjuta den ekonomiska fördel, som teckningsrätten innebär. Det skulle också innefatta en hårdhet mot köparen, om han skulle gå miste om denna förmån och således få åtnöjas med de äldre aktierna, hvilka efter teckningsrättens utöfvande ofta stå i lägre kurs än den, som gällde innan bolaget fattade beslut om teckningen.

Före de sålda aktiernas aflämnande är köparen urståndsatt att själf utöfva den teckningsrätt, som sålunda tillkommer honom. Det bör därför åligga säljaren att på ett eller annat sätt lämna honom bistånd. I sådant afseende kan emellertid ej fordras, att säljaren skall låta de nya aktierna tecknas i köparens namn. Det ingångna köpeaftalet kan nämligen komma att häfvas, i följd af att köparen icke rätteligen erlägger köpeskillingen; och det vore i sådant fall obilligt, om köparen utan vederlag skulle hafva åtnjutit förmånen att teckna de nya aktierna. Följaktligen bör det öfverlämnas åt säljaren att verkställa teckningen i eget namn med skyldighet att vid leveranstiden öfverlåta sin rätt på köparen. Säljaren bör emellertid icke nödgas att intill nämnda tid förskjuta någon del af det belopp, som till bolaget skall för de

nya aktierna gäldas. På dessa grunder har kommittén ansett säljaren böra erhålla rätt att kräfva, det köparen då teckning sker tillhandahåller de penningemedel, som därför erfordras, och därjämte aflämnar betryggande säkerhet för att återstående belopp i rätt tid erläggas.

Då aktier säljas att aflämnas å senare tid, händer det ofta, att säljaren icke vid köpeaftalets ingående är ägare af de aktier köpet afser utan har för afsikt att upphandla desamma vid det tillfälle före leveranstidens utgång då det är för honom lägligast. Emedan teckningsrättens utöfvande förutsätter antingen innehaf af äldre aktier i bolaget eller särskilda åtgärder för teckningsrättens förvärfvande, men det icke kan ovillkorligen åläggas säljaren att före leveranstidens inträde vidtaga åtgärder för anskaffande af aktier eller teckningsrätt, bör det stå honom fritt att fullgöra sin förpliktelse med afseende å de nya aktierna sålunda, att han — i stället för att själf teckna dessa — tillhandlar sig aktier, som af andra tecknas. Den föreslagna lagtexten lämnar rum för ett dylikt förfarande men antyder jämväl, att säljarens rätt att kräfva penningar eller säkerhet äger rum endast då han väljer att själf verkställa teckningen.

20 §. Vid köp af obligationer råder icke blott i vårt land utan äfven i flera andra ett handelsbruk, motsatt det vid aktieköp gällande. Vid notering af förstnämnda slags värdepapper tages ej hänsyn till upplupen ränta, och kursen å dem företer därför icke samma periodiska stigande och fallande som kursen å aktier. Vid försäljning efter kurs utgör således köpeskillingen vederlag endast för själfva obligationen jämte den ränta, som efter köpet upplöper, hvaremot säljaren i förhållande till köparen är berättigad till den vid köpet upplupna delen af den icke förfallna räntan. Då emellertid räntan i allmänhet erhålles endast mot aflämnande af kupong, måste den af kontrahenterna, hvilken erhåller kupongen, till den andre utgifva ett belopp motsvarande räntan för den tid, för hvilken icke han utan den andre är berättigad till densamma. Det vanliga förhållandet är, att köparen öfvertager kupongen mot erläggande utöfver köpeskillingen af hvad som kan motsvara ränta för tiden mellan senaste förfallodag och köpet. Enligt samma grunder plägar öfverlåtelsen af intecknade skuldebref försiggå, fastän kuponger icke vid dessa förekomma.

I enlighet med sålunda gällande sedvänja äro föreskrifterna i denna § affattade.

Naturligen inträffar stundom, att skriftliga fordringsbevis säljas under sådana villkor, att hela den upplupna räntan inbegripes i priset och att således jämlikt 1 § förevarande stadgande ej erhåller tillämpning. Uttryckligt undantag har ansetts böra göras för det fall att fordringen uppenbarligen blifvit såld såsom osäker, i hvilken händelse tvifvel ej kan råda därom att köpeskillingen innefattar vederlag jämväl för ränta som vid köpet är upplupen. Under nämnda undantag böra tydligen i allmänhet inbegripas obligationer, som åtföljas af s. k. nödlidande kuponger, d. v. s. ränteposter, som äro förfallna men ej kunnat utfås.

Angående de fall, då fordringshandlingen skall först någon tid efter köpet aflämnas, innebär förslaget den från hvad som gäller aktieköp på framtida leverans afvikande grundsatsen, att afkastning, som belöper å tiden mellan köpslutet och den för aflämnandet bestämda dagen, tillkommer säljaren. Jämväl härutinnan torde förslaget stå i öfverensstämmelse med hvad redan nu anses gälla.

Om dröjsmål å säljarens sida.

Denna afdelning af förslaget handlar likasom vissa senare om följderna däraf, att ett köpeaftal icke rätteligen fullgöres. Bestämmelserna härom upptaga en jämförelsevis betydande del af förslaget, en naturlig följd däraf, att aftalets eget innehåll endast sällan beträffande nämnda följder gifver samma ledning som i fråga om tiden, orten och sättet för dess fullgörande, köpeskillingens belopp o. s. v. Förslagets bestämmelser rörande påföljderna af underlåtet fullgörande af aftalet eller kontraktsbrott i vidsträckt mening kunna naturligen ingalunda vara uttömmande: förhållandena äro alltför skiftande för att kunna efter allmängiltiga regler bedömas. Man har därför, i anslutning till utländska lagstiftningsarbeten på detta område, inskränkt sig till att i förslaget upptaga bestämmelser angående de praktiskt viktigaste fallen af underlåtet fullgörande, framför allt dröjsmål från den ene eller andre kontrahentens sida samt fel eller brist i godset. Ett utmärkande drag för dessa bestämmelser är den skillnad mellan mera betydande och ringare kontraktsbrott, som i allmänhet göres, så att endast de förra för medkontrahenten medföra rätt att frånträda köpet. Det torde kunna tagas för gifvet,

att den princip, som sålunda genomgår förslaget, kommer att i rättskipningen göra sig gällande jämväl vid bedömandet af sådana kontraktsbrott, från säljarens eller köparens sida, hvilka ej i förslaget behandlats.

21 §. Då i fråga om godsets aflämnande inträffar dröjsmål — hvarunder naturligen inbegripes det fall, att aflämnandet helt och hållet uteblifver — bör köparen i allmänhet vara befogad att häfva köpet, d. v. s. gifva tillkänna att han ej vidare kommer att utkräfva eller mottaga godset. Vissa utländska lagstiftningar uppställa såsom förutsättning för denna befogenhet, att köparen skall hafva utan resultat hos säljaren påfordrat köpets fullgörande. En sådan förutsättning är för svensk uppfattning främmande. Visserligen kan, om aftalet icke utmärker när godset bör aflämnas, en anfordran vara nödvändig för att leveranstiden skall anses kommen, men då denna tid är inne, inträda följderna af dröjsmålet utan särskild åtgärd från köparens sida.

Beträffande leveransaftalet har man någon gång velat häfda den grundsats, att efter leveranstidens utgång köparen icke vidare skulle äga påkalla köpets fullgörande. Om godset icke vid nämnda tidpunkt aflämnats, skulle enligt denna uppfattning köparens på aftalet grundade rätt upplösa sig i en rätt till skadestånd. Huru detta spörsmål enligt gällande svensk lag bör besvaras, må lämnas därhän. Kommittén har i öfverensstämmelse med den åsikt, som gjort sig gällande hos nya lagberedningen, ställt sig på den ståndpunkt, att då vid leveransaftal godset icke i rätt tid aflämnats, köparen fortfarande har rätt att fordra köpets fullgörande. Det förnämsta skäl, som kan mot sistnämnda ståndpunkt anföras, synes vara, att köparen därigenom kan komma i tillfälle att på säljarens bekostnad spekulera i växlande priser. Detta skäl skulle vara af öfvervägande betydelse, om köparens rätt att välja mellan köpets vidmakthållande och dess häfvande i obegränsad tid stode öppen. Enligt förslaget synes vådan af en sådan spekulation vara förebyggd genom de stadganden 26 § innehåller om skyldighet för köparen att gifva tillkänna, hvilken af nämnda befogenheter han ämnar göra gällande. Däremot kan det ej öfverensstämma med allmänna grundsatser, att säljaren genom underlåtenhet att i rätt tid fullgöra en åtagen förbindelse skulle kunna betaga köparen rätt att erhålla det gods han betingat sig. Ett dylikt resultat synes isynnerhet hårdt i sådana fall, då köparen icke kan

från annan än säljaren erhålla gods af den beskaffenhet aftalet afser. Det förefaller ock egendomligt, att om godset af säljaren anskaffats och finnes till hands å leveransorten men i anledning af tvist om köpeskillingens belopp eller om andra kontraktsvillkor ej blifvit utlämnadt, köparen ej skulle vara berättigad att erhålla de lagskipande och exekutiva myndigheternas bistånd för att komma i besittning af godset. Uppenbart är emellertid, att verkställigheten af en dom, hvarigenom en säljare förpliktats fullgöra ett leveransaftal, mången gång kan bereda svårigheter, hvarför en försiktig köpare hellre torde välja den utväg, som står honom öppen att häfva köpet och fordra skadestånd.

Då utsökningslagens bestämmelser synas lämna rum för tvekan, huru vid verkställighet af dylika domar rätteligen bör förfaras, har kommittén ansett sig böra förorda vissa ändringar i nämnda lag, på sätt särskildt förslag utvisar.

Grunden till köparens rätt att häfva köpet måste sökas däri, att hans intresse af köpets fullgörande i regel minskas eller upphör, därest aftalet icke i rätt tid fullgöres. Att vid sådant förhållande medgifva köparen häfningsrätt vid hvarje, äfven det minsta dröjsmål synes obilligt mot säljaren och är ej heller påkalladt af hänsyn till köparen, hvilken vid ett obetydligt dröjsmål för visso ej skulle begagna sig af en sådan befogenhet i annat fall, än då han kunde taga dröjsmålet till förevändning för att undslippa ett aftal, som af någon anledning, t. ex. inträffadt prisfall å godset, gestaltat sig ofördelaktigt för honom. Af dessa skäl och då rätten att häfva köpet icke gjorts beroende af någon föregående anmaning till säljaren, har det ansetts nödigt att i någon mån inskränka denna rätt. I sådant syfte upptages i andra stycket af förevarande paragraf den bestämmelse, att köpet i allmänhet ej må häfvas, därest dröjsmålet var af ringa betydelse för köparen, eller säljaren hade grundad anledning att sådant antaga. Vid bedömande häraf har man naturligen att taga hänsyn icke blott till dröjsmålets tidslängd utan äfven till andra omständigheter, af hvilka dess betydelse för köparen kan vara beroende, eller som kunna påverka säljarens uppfattning af denna betydelse. Då emellertid erforderlig bevisning rörande dessa omständigheter mången gång torde vara förknippad med betydande svårigheter, bör utväg beredas

köparen att förebygga, det nu ifrågavarande stadgande af säljaren åberopas äfven i fall, där dröjsmålet för köparen varit af väsentlig betydelse. I förslaget uppställes af denna anledning ett undantag från regeln, att dröjsmål, som för köparen är af ringa betydelse eller som säljaren haft grundad anledning att så betrakta, ej får föranleda köpets häfvande. Har köparen betingat sig noggrant iakttagande af tiden för godsets aflämnande, är han enligt förslaget berättigad att häfva köpet på grund af hvarje dröjsmål, som öfver hufvud kan komma i betraktande, alltså utan afseende på dess mer eller mindre väsentliga betydelse för honom. Då köparen är i tillfälle att på detta sätt skärpa påföljden af säljarens underlåtenhet att iakttaga den aftalade tiden, kan han icke med fog beklaga sig däröfver att i andra fall endast de påräkneliga och bevisliga följderna af dröjsmålet tagas i betraktande, då fråga uppstår om hans rätt att häfva köpet. Så t. ex. bör den, som beställt en dräkt till viss dag, utan att upplysa tillverkaren därom, att han samma dag skall anträda en resa, icke kunna undandraga sig att mottaga dräkten, om den kommer några timmar för sent och därför ej kan, såsom meningen varit, begagnas på resan.

Vid handelsköp är, oberoende af förbehåll, enahanda stränghet mot säljaren som vid det ofvannämnda s. k. fixaftalet af behof påkallad. Här ligger i allmänhet mera än vid det vanliga köpet vikt uppå ett noggrant iakttagande af tiden för godsets aflämnande. Köparen måste vid handelsköp ofta, om han skall kunna begagna sig af konjunkturerna, i sin ordning sälja godset innan han ännu fått det i sin besittning; och då här jämväl hans säljare är köpman, bör vikten af leveranstidens noggranna iakttagande vara för denne uppenbar, i följd hvaraf ett häfvande af köpet ej under dessa förhållanden kan anses obilligt. En riktig tillämpning af de allmänna reglerna angående häfningsrätten skulle helt visst äfven utan uttryckligt lagbud medföra, att vid handelsköp ett relativt obetydande dröjsmål, i öfverensstämmelse med rådande merkantil åskådning, ansåges väsentligt och således gåfve rätt till köpets häfvande, men det har icke desto mindre ansetts önskligt att i lagen gifva ett tydligt uttryck åt de strängare fordringar, som i här berörda afseende med fog kunna ställas på säljaren vid handelsköp.

Hvad här förut anförts åsyftar hufvudsakligen det fall att godset ej till någon del aflämnats i rätt tid. Det låter emellertid äfven tänka sig att leveransen blifvit allenast delvis fullgjord å den tid aftalet innebär. Såvidt säljaren kan antagas hafva afsett att genom den verkställda leveransen fullgöra allt hvad honom enligt aftalet åligger, komma de i förslaget upptagna bestämmelser om kvantitetsbrist (50 §) till användning. I motsatt fall åter blifva reglerna om dröjsmål å säljarens sida tillämpliga. Den i 21 § upptagna regeln om ovillkorlig häfningsrätt vid handelsköp torde emellertid ej i förevarande fall kunna fasthållas, då sådant skulle kunna leda till chikan och komma att sakna motsvarighet i omförmälda bestämmelser om kvantitetsbrist.

Då gods är såldt till aflämnande efter hand i särskilda poster (successiv *22 §.*
leverans) och någon af dem fördröjes, vore det näppeligen lämpligt eller billigt att låta frågan om köparens befogenhet att i detta fall häfva köpet bedömas uteslutande efter den i 21 § uppställda regeln, så att posterna skulle under alla förhållanden betraktas såsom ett helt och alltså köpet efter de i nämnda paragraf angifna grunder skulle i sin helhet häfvas eller i allo fasthållas. De fall, som här vid lag kunna förekomma äro med hänsyn till posternas antal och storlek samt förhållande till hvarandra, likasom ock med afseende å det skede af leveransen, hvarvid dröjsmålet kan inträffa, af tämligen växlande beskaffenhet. Klart är dock, att om dröjsmålet — ehuru oväsentligt i förhållande till hela leveransen — likväl är af beskaffenhet att enligt de i 21 § angifna grunder hafva kunnat föranleda häfvande af köpet där detta afsett allenast den fördröjda posten, köparen bör vara berättigad att afvisa densamma. Det bör tydligen icke vara honom förment att på hvad sätt han vill och kan fylla det behof, hvartill den fördröjda posten eljes skolat användas. Lika obestridligt torde vara att, om dröjsmål af nyssnämnda beskaffenhet inträffar under sådana förhållanden, att ett upprepande däraf skäligen kan befaras, köparen bör äga omedelbart häfva köpet beträffande de poster, som ännu ej aflämnats. Om alltså dröjsmålet beror af säljarens uppenbara försumlighet eller oförmåga att fullgöra aftalet, bör köparen icke vara nödsakad att afvakta de tidpunkter, då hvarje post skolat af säljaren aflämnas, för att, då nytt dröjsmål inträffat, vidtaga erforderliga åtgärder för godsets anskaffande från annat håll. Där-

emot saknas i allmänhet skäl att i nu afsedda fall medgifva köparen häfningsrätt jämväl beträffande redan aflämnade poster. Endast undantagsvis lärer dröjsmål med en senare post böra kunna åberopas såsom skäl för köpets häfvande jämväl i fråga om hvad förut levererats, nämligen, då detta på grund af det inbördes sammanhanget skulle blifva för köparen onyttigt eller af väsentligen minskad användbarhet, såsom t. ex. om köpet afser särskilda delar af en maskin, hvilka oberoende af hvarandra icke kunde för det afsedda ändamålet begagnas.

Där ej någon af nu antydda omständigheter föreligger, lärer anledning saknas att låta köparens rätt på grund af dröjsmål sträckas längre än att han äger afvisa den fördröjda posten. Det vore utan tvifvel obilligt, om köparen på grund af ett enstaka dröjsmål, som kanske vore säljaren otillräkneligt, i allmänhet skulle kunna häfva köpet i dess helhet. Så t. ex. måste det anses orimligt att medgifva en köpare, som träffat aftal om daglig leverans af en naturprodukt under lång tid, rätt att häfva detta köp på den grund att leveransen en eller annan gång uteblifvit eller fördröjts.

23 §. Rättvisa och billighet synas fordra, att då köpet afser bestämdt gods och detta ej i rätt tid aflämnats, skillnad göres emellan det fall, då dröjsmålet beror på försummelse från säljarens sida, och det, då dröjsmålet är honom otillräkneligt. I det förra fallet bör skadeståndsplikt åligga säljaren. I det senare åter saknas rättslig grund för hans förpliktande att ersätta genom dröjsmålet timad skada. Då det emellertid i allmänhet måste vara förenadt med vida större svårighet för köparen att styrka, det dröjsmålet berott af säljarens försummelse, än för säljaren att, om olyckshändelse inträffat, ådagalägga detta förhållande, har det ansetts lämpligt att, med afvikelse från de allmänna reglerna om fördelningen af bevisbördan, i förevarande afseende lägga denna på säljaren, något som äger motsvarighet i det liknande fall 111 § sjölagen afser.

24 §. Då det gods, som skall aflämnas till fullgörande af leveransaftal, endast till sin art och myckenhet är bestämdt, ligger i sakens natur, att säljaren, så länge gods af angifven beskaffenhet står att erhålla, är skyldig att fullgöra leveransen, vid äfventyr att eljes vara förfallen till skadestånd. Om de åtgärder till köpets fullgörande, som säljaren vidtager, blifva fruktlösa, t. ex. därigenom

att det gods, som han anskaffat, förstöres, får säljaren bära följderna äfven om han handlat med all nödig omtanke och försiktighet.

Föreligger ett förhållande, hvarigenom möjlighet att i rätt tid och å rätt plats leverera gods af det ifrågavarande slaget uteslutes, är så länge denna omöjlighet varar en gräns satt för prestationens framtvingande. Häraf följer emellertid ej med nödvändighet, att säljaren är fri från skyldighet att ersätta skada, som för köparen uppkommer därigenom att leveransen var eller blef omöjlig. Vissa af de omständigheter, som kunna föranleda omöjlighet att i rätt tid prestera, äro af den art att enligt den allmänna uppfattningen i handel och vandel säljaren måste anses hafva genom aftalets ingående iklädt sig garanti mot följderna af deras inträffande. Om t. ex. det fartyg, hvarmed det för leveransen afsedda godset af säljaren försändes till leveransorten, under vägen förolyckas, och för leveransen tillräcklig myckenhet af det gods köpet afser ej finnes å nämnda ort, då olyckshändelsen inträffar, lärer det ej enligt rådande rättsuppfattning kunna antagas, att en sålunda inträffande omöjlighet skulle kunna af säljaren åberopas till befrielse från skadeståndsskyldighet, utan en olyckshändelse af här antydd art måste otvifvelaktigt hänföras till de omständigheter, hvilka säljaren vid åtagande af leveransen bort taga i betraktande. Å andra sidan skulle det tvifvelsutan anses strida mot billighetskänslans kraf att ålägga säljaren skadestånd, där omöjligheten att å bestämd tid fullgöra aftalet har sin grund i en sådan extraordinär och omfattande tilldragelse som t. ex. ett krig, hvilket ej vid aftalets afslutande kunnat förutses.

För så vidt fråga är om gods, som förefinnes i obegränsad kvantitet eller i allt fall till en myckenhet som väsentligen öfverstiger den i aftalet åsyftade, har kommittén ansett skadeståndsfrihet på grund af omöjlighet att i rätt tid prestera ej böra inträda i annat fall än då omöjligheten har sin grund i krigstillstånd eller andra händelser af nyss antydda utomordentliga natur, såsom blockad, in- eller utförselförbud, naturrevolutioner eller dylikt, därvid naturligen bör uppmärksammas, att säljaren i särskildt fall kan anses hafva iklädt sig garanti äfven mot dylik s. k. vis major.

Dessa grundsatser kunna synas stränga mot säljaren. Äfven om denne vid sina förberedelser för aftalets fullgörande gått till väga med all möjlig omtanke, kan det för honom blifva fråga icke allenast om förlust af köpeskillingen

— hvaremot han ju i allmänhet kan skydda sig genom försäkring af godset — utan äfven om en stundom betungande och svårberäknelig skadeståndsplikt.

Förslagets ståndpunkt torde emellertid härutinnan öfverensstämma ej allenast med nyare främmande lagstiftning, såvidt någon lösning af spörsmålet där förekommer, utan ock med den uppfattning, som hittills här i landet gjort sig gällande, något som bäst visar sig däraf, att i rättstvister angående underlåtenhet att fullgöra leveransaftal invändningar om omöjlighet att i rätt tid prestera knappast synas förekomma i andra fall än då i aftalet gjorts förbehåll angående dylik omöjlighet. Vid öfverläggningar, som af kommittén hållits med representanter för handelsståndet, har en bestämmelse i den nu föreslagna riktningen jämväl blifvit förordad, och har man tillika framhållit nyttan af att på detta område erhålla en någorlunda bestämd regel, något som knappast lärer vara möjligt på annan grundval än den i förslaget antagna. I själfva verket torde ock, såsom i det föregående antydts, säljaren enligt leveransaftalets natur vara närmare än köparen att bära följderna af att gjorda beräkningar för köpets fullgörande slå fel. Köparens intresse framstår här med synnerlig styrka. Han kan t. ex. i förlitande på det med säljaren ingångna aftalet hafva i sin ordning föryttrat en motsvarande myckenhet af det ifrågavarande varuslaget och äger gentemot sin afnämare naturligen icke göra gällande, att en af hans affärsförbindelse med denne oberoende transaktion slagit illa ut.

En försiktig säljare kan genom förbehåll vid kontrakts ingående mildra de stränga påföljder ett ovillkorligt leveranskontrakt medför. I ändamål att inskärpa vikten för säljaren af att, för undgående af sagda påföljd, göra dylikt förbehåll har en erinran om denna utväg ansetts böra i förevarande § inflyta.

Där det gods, som kan användas till aftalets fullgörande är mera begränsadt, gälla enligt förslaget i viss mån andra grundsatser. Är köp slutet om en viss myckenhet, som skall uttagas ur bestämdt parti (s. k. halfgeneriskt köp, jfr 3 §), och inträffar en olyckshändelse, hvarigenom godset i sin helhet går förloradt eller så stor del däraf förstöres, att återstoden ej förslår till köpets fullgörande, föreligger för all framtid omöjlighet att prestera, och det vore tydligen orimligt att i dylikt fall ålägga säljaren en skadeståndsplikt,

som ej skulle hafva inträdt, om försäljningen afsedt hela partiet och alltså 23 § ägt tillämpning. Nu antydda fall har i de exempel 24 § innehåller blifvit uttryckligen uppmärksammadt. Liknande förhållanden föreligga i sådana fall, som då årets skörd å en viss egendom blifvit såld och skörden fullständigt slår fel, eller då varor äro beställda att tillverkas vid en viss fabrik och denna innan tillverkningen kunnat påbörjas nedbrinner.

Då köparen icke erhåller det sålda godset, och priset å sådant gods vid leveranstiden är högre än det pris, som vid köpet betingats, lider köparen tydligen i regeln en emot prisskillnaden svarande förlust. Att sådan förlust drabbat köparen, bör han naturligen äga ådagalägga genom de vanliga bevismedlen. Det har visserligen någon gång blifvit ifrågasatt, att förlusten icke skulle anses visad, därest köparen underlåter att i stället för det uteblifna köpa annat gods: underlåter han detta, skulle sådant innebära att han ej vidare har användning för godset och följaktligen ej lidit någon förlust genom dess uteblifvande. Denna mening leder dock till en för köparen onödigt betungande omväg. Man bör nämligen förutsätta, att en köpare, som icke behöfver för egen räkning använda det gods han tillhandlat sig, i allmänhet har tillfälle att afyttra detsamma. På denna grund och i öfverensstämmelse med den domstolspraxis, som utvecklat sig såväl i Sverige som i andra länder, har kommittén ansett sig böra föreslå, att köparens förlust i dylika fall i regeln beräknas till det belopp, hvarmed varans pris vid leveranstiden öfverstiger köpeskillingen. Till detta belopp bör dock icke ersättningen ovillkorligen begränsas; köparen kan på grund af särskilda omständigheter få vidkännas ovanligt stor kostnad för anskaffande af annat gods — han kan t. ex. för tids vinnande nödgas å bestämmelseorten eller annan ort uppköpa gods till där gällande särskildt höga pris; han kan ock hafva varit nödsakad till andra utgifter, såsom faute-frakt för fartyg, som han enligt köpeaftalet sändt för varans afhämtande, eller måst erlägga vite på grund af köpslut, som han i sin ordning ingått rörande godset. För sådana fall bör tillfälle lämnas köparen att genom särskild bevisning uppnå en af förhållandena betingad högre ersättning. Å andra sidan må det icke vara säljaren betaget att styrka att i det förevarande fallet köparens förlust varit mindre än den normala, t. ex. om det lyckats denne att till ovanligt billigt pris uppköpa annat gods. *25 §.*

När det, såsom ofta är fallet, åligger säljaren att utan särskild godtgörelse betala frakt från leveransorten, utgör köpeskillingen uppenbarligen godtgörelse äfven för frakten. Vid tillämpning af den i förevarande § uppställda regel, har man alltså att taga hänsyn icke allenast till den förändring, som godsets pris å nämnda ort kan hafva undergått utan äfven till möjligen inträffad fluktuation i fraktprisen. Samma synpunkt gör sig naturligen gällande beträffande godsets försäkring, om kostnaden därför ingår i köpeskillingen.

26 §. Enligt hvad de närmast föregående paragraferna utvisa, kan vid dröjsmål med godsets aflämnande köparen i allmänhet välja mellan att häfva köpet och att påfordra dess fullgörande. Såsom redan vid 21 § antydts uppstår i följd af denna valrätt möjlighet för köparen att göra sitt beslut beroende af konjunkturernas växling, så att han vid stigande priser kräfver godsets aflämnande men i händelse af prisfall häfver köpet. Möjligheten att sålunda spekulera på säljarens bekostnad innebär tydligen för denne en viss våda och lärer därför böra genom bestämmelser i lag begränsas. Härtill kommer, att det för en säljare, som ännu ej fullgjort köpet men är sinnad att, då omständigheterna sådant medgifva, utföra hvad honom åligger, uppenbarligen ofta — särskildt vid distansköp — är af vikt att erhålla visshet, huruvida godset trots dröjsmålet kommer att af köparen mottagas.

I nu antydda syften hade i nya lagberedningens förslag införts en bestämmelse af innehåll, bland annat, att en köpare, som ville begagna sin af säljarens dröjsmål följande rätt att häfva köpet, skulle därom genast gifva underrättelse, då han af säljaren tillfrågades. Mot denna bestämmelse anmärktes af ett flertal ledamöter i högsta domstolen, att den vore alltför litet ägnad att utesluta köparens spekulationsmöjlighet; och hemställdes af sådan anledning om en föreskrift angående åliggande för köparen att inom viss kortare tid af egen drift gifva tillkänna, huruvida han ville häfva köpet.

För det fall som i nu förevarande § afses — nämligen att godset ännu ej är aflämnadt fastän leveranstiden är förfluten — torde emellertid en bestämmelse i den inom högsta domstolen förordade riktning möta betänklighet. Den köpare, som ej vid leveranstiden eller strax därefter bekommit godset eller meddelande därom, lärer ofta nog antaga, att sådant beror af försenande under transporten, eller att, där dröjsmål föreligger, detta skall blifva af kort

varaktighet; och under sådana förhållanden lärer köparen mången gång till en tid hålla sig overksam. Uppstår sedermera ett längre dröjsmål än köparen förmodat, bör det ej ligga honom till last, om han underlåtit att inom den närmaste tiden efter dröjsmålets inträdande fatta sitt beslut och meddela säljaren detta. En någorlunda fast utgångspunkt för beräknande af tiden för reklamationens afgifvande synes här alltså näppeligen stå att finna. Härtill kommer, att enligt hos oss rådande uppfattning och sed det, till och med i handelsförhållanden, synes innefatta en alltför långt drifven stränghet mot köparen att i här förutsatta fall, där från säljarens sida intet åtgjorts, älägga köparen vid äfventyr af rättsförlust att inom en kortare tid opåmint ingripa.

Å andra sidan lärer en bestämmelse sådan som den af nya lagberedningen föreslagna upppenbarligen under vissa omständigheter ej leda till det resultat man velat uppnå. Tydligt är nämligen, att om säljaren icke inser, att dröjsmål med godsets aflämnande föreligger — exempelvis därför att han på grund af en mer eller mindre ursäktlig missuppfattning håller före, att något bindande köpeaftal ej kommit till stånd, eller att leveranstiden ännu icke är inne — han saknar all anledning att till köparen rikta den förfrågan, som i nya lagberedningens förslag afsågs och att således köparen i dylika fall, där dock säljaren kan vara jämförelsevis utan skuld till dröjsmålet, behåller sin spekulationsmöjlighet. Uppenbart är ock, att säljaren mången gång, där det kan vara föremål för tvifvel, huruvida kontraktsbrott från hans sida föreligger, skall finnas obenägen att framställa den förfrågan, som här afses, då han därigenom skulle erkänna att kontraktsbrott ägt rum.

Nu antydda förhållanden hafva föranledt kommittén att föreslå de bestämmelser förevarande § innehåller. Enligt dessa står det säljaren fritt att kräfva besked om den ståndpunkt köparen vill intaga, men, där han af någon anledning ej vidtager en dylik åtgärd, kan köparen ej under en obegränsad tid hålla sin valrätt öppen, utan rätten att kräfva köpets fullgörande går förlorad, om den ej inom rimlig tid utöfvas. Genom regeln om säljarens rätt att kräfva besked är möjlighet honom beredd såväl att afskära köparens obehöriga spekulerande som ock att förvärfva sig visshet, huruvida det tjänar till något att anskaffa och i enlighet med aftalet tillhandahålla köparen godset. Föreskriften om skyldighet för den köpare, som vill utkräfva godset,

att inom rimlig tid självmant gifva detta till känna, har till syfte att, såvidt det enligt kommitténs tanke låter sig göra, afhjälpa de missförhållanden, som kunna inträda när säljaren ej utöfvar sin rätt att framställa förfrågan. Under uttrycket »rimlig tid» innefattas i förevarande sammanhang uppenbarligen en tidrymd, som är så rundligt tillmätt, att det måste betraktas såsom chikan att efter dess förlopp fasthålla krafvet på godset. Att denna tidrymd kommer att till omfattningen växla under olika förhållanden och särskildt vid handelsköp gå till ända tidigare än eljes lärer vara självklart.

Köparens skyldighet att besvara säljarens här åsyftade förfrågan skulle enligt nya lagberedningens förslag inträda omedelbart då sådan förfrågan framställts. Detta har synts kommittén kunna för vissa fall innefatta en obillighet mot köparen, hvilken mången gång kan behöfva något rådrum för att öfverväga, huruvida han bör begagna sin rätt att häfva köpet. I detta afseende må exempelvis erinras, att köparen i sin ordning kan hafva afyttrat det gods, hvars aflämnande fördröjts, och att i sådant fall hans behof af godset kan vara beroende af de underrättelser han från sin afnämare kan erhålla om dennes villighet att oafsedt dröjsmålet mottaga godset. Äfven bortsedt från dylika fall torde det utom handelsförhållandenas område ej billigtvis kunna kräfvas, att köparen ögonblickligen skall finna sig till rätta i det nya och för honom kanske helt oväntade sakläge, som i följd af dröjsmålet uppstått. I enlighet med denna uppfattning har i kommitténs förslag skälig betänketid blifvit köparen inrymd.

Påföljden af köparens underlåtenhet att besvara säljarens förfrågan angående köpets häfvande eller fasthållande var enligt nya lagberedningens förslag, att köpet trots dröjsmålet blef bestående. Enahanda verkan skulle enligt förenämnda inom högsta domstolen gjorda hemställan inträda såsom följd af köparens underlåtenhet att strax efter dröjsmålets inträdande utöfva sin valrätt. Kommittén har emellertid funnit det naturligare att uppfatta köparens tystnad så, att han finner sig i det sakläge som föreligger, och följaktligen ej äger kräfva fullgörande af köpet. Denna väg torde ock vara den enda, som leder till det åsyftade hufvudändamålet, den obehöriga spekulationens uteslutande. Uppenbart är nämligen, att, såsom i nya lagberedningens förslag jämväl uppmärksammats, köparens tystnad ej rimligen skulle kunna

i vidare mån medföra förlust af rätten till köpets häfvande än så vidt anginge redan förelupet dröjsmål. och att följaktligen, i händelse godsets aflämnande ytterligare fördröjdes, häfningsrätt med däraf följande spekulationsmöjlighet kunde ånyo uppstå.

För det fall, att godset kommit köparen tillhanda, lärer hinder ej möta för dennes förpliktande att, så framt han ej vill finna sig i dröjsmålet, någorlunda snart därom underrätta säljaren. Något ytterligare dröjsmål kan då ej förekomma och betydelsen af det som förelupit bör af köparen kunna med erforderlig säkerhet bedömas. En förfrågan från säljarens sida synes i detta fall öfverflödig och lärer i affärslifvet näppeligen förekomma. *27 §.*

På samma sätt förhåller det sig om vid distansköp godset väl ännu ej kommit köparen tillhanda men blifvit på hans risk försändt och således enligt förslagets språkbruk är att anse såsom aflämnadt, dock endast under förutsättning att köparen genom tillhandahållande af afsändningsdokument eller annorledes blifvit af säljaren underrättad om aflämnandet.

Det meddelande, som här afses, bör enligt kommitténs tanke göras utan oskäligt uppehåll. Att utsätta någon viss tidsrymd, inom hvilken meddelandet bör aflåtas, lärer ej gärna kunna ifrågakomma, då omständigheterna härvidlag äro alltför växlande ej minst därutinnan, att man på en mindre bildad och i affärsförhållanden erfaren köpare måste ställa mindre anspråk än på kontrahenter i allmänhet. De strängare kraf, som, enligt hvad tidigare framhållits, särskildt göra sig gällande i handelsförhållanden, föranleda emellertid i förevarande hänseende, att hvarje uppehåll, som öfverstiger det enligt sedvanlig affärsuppfattning nödvändiga, betraktas såsom oskäligt. Kommittén har ansett angeläget att i lagen gifva ett uttryck åt detta i sakens natur liggande förhållande och förty föreslagit att vid handelsköp meddelandet skall göras genast då köparen på sätt i förslaget angifves fått kännedom om dröjsmålet.

Underlåter köparen att iakttaga hvad i förevarande § föreskrifves, har detta enligt förslaget till följd, att han icke kan på grund af godsets försenade aflämnande göra något som helst anspråk gällande gent emot säljaren. Han är således icke blott utesluten från rätten att häfva köpet utan kan ej heller uppträda med kraf på skadestånd. I sistnämnda hänseende står förslaget i öfverensstämmelse med hvad redan nu anses gälla i fråga om fel i godset, i det

köparen genom underlåtenhet att inom skälig tid anmärka felet går förlustig jämväl rätten till skadestånd. Något skäl, hvarför icke enahanda grundsats bör komma till användning då godset blifvit för sent aflämnadt, kan icke inses. Fastmera talar för dess utsträckande till dessa fall det skäl, att möjlighet därigenom betages köparen att, då han sedermera kräfves å köpeskillingen, framställa ogrundade kvittningsanspråk under förebärande att han lidit skada genom dröjsmål med leveransen.

Vill man upprätthålla krafvet på skyndsamhet i aflåtande af här åsyftade meddelanden, kan ej den fordran uppställas, att köparen redan i det första meddelande, som han har att gifva, skall låta säljaren veta, hvilka anspråk han i anledning af dröjsmålet vill göra gällande, särskildt huruvida han vill häfva köpet eller icke. I all synnerhet vid handelsköp, där reklamation måste göras genast, skulle det innebära en obillighet mot köparen, om honom icke lämnades någon tid till att öfverväga, huruvida han borde begagna sin rätt att häfva köpet. Skulle han exempelvis i sin ordning hafva sålt godset, bör tillfälle vara honom beredt att, innan han beslutar sig härutinnan, förfråga sig hos sin köpare, huruvida denne oansedt dröjsmålet är villig att mottaga godset af honom. Förslaget innebär alltså i fråga om alla slags köp, att köparen, där han på grund af dröjsmålet vill häfva köpet, har att meddela säljaren detta utan oskäligt uppehåll, ett meddelande som efter omständigheterna kan komma att göras i sammanhang med den förut omnämnda allmänna reklamationen eller först senare.

Om dröjsmål å köparens sida.
28 §.

Att säljaren äger frångå köpet, då köparen underlåtit att i rätt tid betala köpeskillingen, är en i de moderna lagstiftningarna allmänt erkänd grundsats, om än denna rätt enligt flera utländska lagar inträder först efter det säljaren hos köparen framställt en särskild anmaning och denna icke efterkommits. Med svensk rättsuppfattning lärer bäst öfverenstämma, att rätt att häfva köpet då betalningstiden är förbi, icke göres beroende af en dylik anfordran. Däremot kräfver billigheten här som eljest, att endast det kontraktsbrott, hvars verkningar ej äro allt för oväsentliga för medkontrahenten, medför denna rätt. Är dröjsmålet af endast ringa betydelse — sådant må nu bero på att tiden för betalningen endast obetydligt öfverskridits eller därpå att en större del af köpeskillingen redan erlagts eller på andra orsaker —

bör dröjsmålet icke kunna medföra rätt för säljaren att för egen räkning förfoga öfver godset, utan hans intressen måste i regel anses tillräckligt tillgodosedda genom köparens skyldighet att gälda ränta och ersättning för säljaren möjligen vållade kostnader för godsets vård. Det faller af sig själft, att vid pröfning af frågan, huruvida ett dröjsmål är af betydelse, man ofta måste lägga afgörande vikt vid en från säljarens sida skedd påminnelse. Då fråga är om handelsaffärer, är punktlighet med betalnings erläggande af alldeles särskild vikt; och har kommittén därför ansett sig böra uttala, att hvarje dröjsmål med köpeskillingens erläggande vid handelsköp berättigar säljaren att häfva köpet.

Om en säljare ej begagnar sig af den rätt att häfva köpet, som i anledning af köparens dröjsmål tillkommer honom, äger han naturligtvis, vare sig köpet afser bestämdt gods eller är att hänföra till leveransaftal, fordra att köparen emot godsets utbekommande erlägger betalning. Säljarens rätt att vid leveransaftal fasthålla köpet har hos oss från enstaka håll blifvit bestridd men synes ännu mera klar än köparens motsvarande befogenhet vid dröjsmål å säljarens sida; äfven en lag, hvilken såsom den engelska vid dylika aftal förmenar en köpare att efter leveranstidens utgång kräfva godsets aflämnande, medgifver dock säljaren att vid dröjsmål från köparens sida kräfva köpets fullgörande.

I fråga om leveransaftal har ock hos oss någon gång antagits, att säljarens rätt att häfva köpet skulle vara beroende däraf att han för köparens räkning afskilde gods af det slag köpet afsåge. Det synes emellertid hårdt att fordra det säljaren, medan frågan om köparens betalningsskyldighet ännu är sväfvande, skulle vara skyldig att vidtaga åtgärder för leveransens fullgörande; och ändamålet med afskiljandet skulle ofta nog förfelas, då säljaren, sedan han afskilt gods, ägde återtaga detsamma så snart han på grund af ytterligare dröjsmål från köparens sida fått ny grund att häfva köpet. Å andra sidan är köparens rätt tryggad redan därigenom, att hans betalningsskyldighet i allmänhet är beroende däraf, att godset öfverlämnas eller hålles honom tillhanda. På dessa grunder har någon dylik skyldighet att afskilja gods för leveransens fullgörande icke blifvit föreslagen såsom villkor för säljarens rätt att fasthålla köpet. Vidtager säljaren emellertid sagda åtgärd,

åtnjuter han, såsom af stadgandet i 37 § framgår, förmånen att befrias från faran för godset.

I fråga om verkningarna af ett dröjsmål från köparens sida måste med försummande af köpeskillingens erläggande likställas underlåtenhet af sådana åtgärder, som af säljaren betingats i ändamål att underlätta eller trygga betalningens utfående, såsom lämnande af växelaccept eller ställande af säkerhet. Likaså bör säljaren kunna behandla en köpare, som tydligen icke ämnar erlägga köpeskillingen, på samma sätt som den, hvilken redan med afseende därå försummat sig. En sådan afsikt hos köparen måste anses ådagalagd icke allenast genom hans uttryckliga förklaring utan mången gång äfven däraf att han icke fullgör hvad honom åligger med afseende å godsets afhämtande eller emottagande. Om det t. ex. åligger köparen att befrakta fartyg, hvari det sålda godset skall af säljaren inlastas, och köpeskillingen skall erläggas vare sig vid konnossementets emottagande eller viss tid efter konnossementets datum, blir betalningen uppenbarligen fördröjd, om köparen underlåter att ombesörja att fartyg i rätt tid finnes tillstädes. Äfven då kredit är utlofvad till en viss tid, som ej är satt i relation till godsets aflämnande eller mottagande, kan förhållandet vara enahanda, t. ex. om köparen vägrar att emottaga godset under förebärande, att säljaren icke rätteligen fullgjort leveransen, hvilket köparens förfarande tydligen innebär, att han icke kommer att godvilligt erlägga betalning å den utsatta tiden. Kommittén har därför ansett, att alla de fall, då köparen underlåter någon åtgärd, hvaraf köpeskillingens utbekommande må bero, böra anses lika med dröjsmål i fråga om själfva betalningen.

Till nyss berörda fall hör uppenbarligen det förhållande, som inträder då enligt aftalet köparen skall först längre fram lämna närmare uppgift å dimensioner eller andra egenskaper hos det gods, som skall levereras (specifikationsköp), men dylik uppgift uteblir. I den nya tyska handelslagen har införts en bestämmelse om rätt för säljaren att, där han sådant föredrager, själf verkställa den sortering af godset, som eljes ankommit på köparen. Inom kommittén har ock varit under öfvervägande, huruvida icke en bestämmelse i sådant syfte borde inflyta i förslaget, och jämväl vid öfverläggning med särskildt tillkallade sakkunnige har frågan härom varit å bane. De representanter för handelsståndet, som härvid yttrat sig, hafva emellertid ansett en

dylik bestämmelse mindre lämplig, samt med afseende härå erinrat, bland annat, att bestämmelsen hittills ej förekomme i annan europeisk lagstiftning än den tyska, och att öfverensstämmelse med öfriga länder, med hvilka vårt land drefve handel, på detta område vore mera önskvärd än anslutning till den tyska regeln. Vid sådant förhållande och då säljarens intressen måste anses tillräckligt tillgodosedda genom den rätt till köpets häfvande, som enligt förevarande paragraf honom tillkommer, har kommittén ansett bestämmelsen ej böra upptagas.

Att en säljare icke, sedan godset utlämnats, bör kunna häfva köpet på grund af dröjsmål med köpeskillingens erläggande, är uppenbart för det fall att kredit är aftalad, då köpets häfvande i sådant fall skulle kunna leda till åtskilliga förvecklingar. Äfven då kredit ej aftalats, bör emellertid enligt svensk rättsåskådning den säljare, som utan att erhålla betalning låter godset komma i köparens värjo, anses hafva definitivt uppgifvit sin rätt att hålla godset inne och således icke sedermera kunna kräfva godset tillbaka. Har en köpare, som kommit i besittning af godset, anmodat säljaren att återtaga detsamma under förebärande, att kontraktsbrott å säljarens sida föreligger, står saken därefter tydligen åter på samma punkt som före godsets utgifvande. Tydligt är ock, att om säljaren vid godsets utgifvande förbehållit sig rätt att i händelse af dröjsmål med köpeskillingens erläggande återbekomma godset, ett sådant förbehåll bör äga giltighet.

Har aftal om succesiv leverans slutits på villkor att köpeskillingen skall erläggas särskildt för hvarje i leveransen ingående post, och fördröjes i något fall betalningen, kan ifrågasättas huruvida den i 28 § föreslagna påföljd af dröjsmål med betalnings erläggande bör utan någon jämkning komma till användning. Är dröjsmålet väl icke så väsentligt, att det enligt berörda paragraf skulle kunna föranleda häfvande af köpet i dess helhet, men dock af den betydenhet, att säljaren bör äga häfva köpet beträffande den post, hvarför betalning icke behörigen erlagts, kan säljarens rätt näppeligen anses tillräckligt tillgodosedd, om den inskränkes till sistnämnda befogenhet. I allmänhet måste dröjsmål i fråga om en betalningspost gifva säljaren giltig anledning till antagandet, att köparen icke kommer att kontraktsenligt fullgöra sin återstående betalningsskyldighet. Säljaren bör vid *29 §.*

sådant förhållande i regel icke anses pliktig att aflämna de poster, som enligt aftalet skolat levereras efter det dröjsmål inträdde. Blott för det fall att omständigheterna undantagsvis äro sådana, att all anledning saknas till nyssnämnda antagande — såsom t. ex. om dröjsmålet säljaren veterligt berott därpå att en penningförsändelse gått förlorad —, bör säljarens rätt att häfva köpet vara inskränkt till den post, hvars betalande fördröjts. Att häfvandet äfven hvad denna post angår mången gång kan vara uteslutet framgår af stadgandet i andra stycket af 28 §.

30 §. Varder köpet i anledning af köparens dröjsmål häfdt, och lider säljaren därigenom förlust, bör han i allmänhet vara berättigad till sådan ersättning, att han därigenom ekonomiskt blir lika ställd som om aftalet blifvit uppfyldt. I öfverensstämmelse med hvad i 24 § är stadgadt i fråga om säljarens skadeståndsplikt vid dröjsmål med fullgörande af leveransaftal, måste motsvarande plikt åligga köparen, äfven om dröjsmålet icke kan tillräknas honom såsom försummelse. Billighet och följdriktighet kräfva, att från denna stränga regel göres enahanda undantag, som innefattas i 24 §. Då emellertid det dröjsmål, hvarom här är fråga, väsentligen och slutligen angår gäldande af penningar, ligger i sakens natur, att sagda undantag högst sällan här kan komma till användning. Något större utrymme för undantaget synes väl förefinnas, då dröjsmål äger rum icke omedelbarligen i fråga om köpeskillingens gäldande utan beträffande någon åtgärd, hvaraf dess utbekommande kan vara beroende.

31 och 32 §§. Liksom vid dröjsmål från säljarens sida köparen i allmänhet har rätt att välja mellan köpets häfvande och utkräfvande af godset, kan säljaren å sin sida, där köparen underlåter att i rätt tid erlägga köpeskillingen eller vidtaga åtgärd, hvaraf dess utkräfvande må bero, i regel välja mellan att häfva köpet och att påfordra dess fullgörande. Äfven för säljaren förefinnes således en viss möjlighet att spekulera på medkontrahentens bekostnad. De skäl, som ledt till de bestämmelser, hvilka i 26 och 27 §§ intagits i syfte att förebygga vådorna häraf, göra sig med lika styrka gällande, då det är säljaren, som valrätten tillkommer. Förevarande paragrafer innehålla ock i detta afseende föreskrifter, hvilka i hufvudsak motsvara de nyssnämnda. I fråga om de synpunkter, som varit bestämmande vid stadgandets affattning, torde det således vara tillräckligt att hänvisa till hvad vid 26 och 27 §§ anförts.

Då en köpare underlåter att i rätt tid afhämta eller mottaga godset, är denna underlåtenhet, på sätt förut blifvit framhållet, ofta förenad med eller förebud till dröjsmål i fråga om köpeskillingens erläggande. Så är förhållandet, då betalningen skall ske kontant eller eljest enligt aftalet är satt i relation till godsets emottagande, och vidare — under förutsättning att köpeskillingen icke blifvit betald i förskott — i alla de fall då köparen afvisar godset under förebärande, att säljaren icke rätteligen fullgjort leveransen, och därmed tillkännagifver sin afsikt att icke betala godset. Dessa fall höra alltså under stadgandet i 28 §. Om däremot, på sätt alltid är fallet då köpeskillingen redan är erlagd och äfven eljest någon gång kan förekomma, köparens underlåtenhet att emottaga godset icke medför, att säljarens utsikt att i rätt tid bekomma betalningen minskas, och dröjsmålet således blott innebär, att köparen afstår från att begagna sig af en honom tillkommande rättighet, bör denna försummelse, på sätt högsta domstolen vid granskning af nya lagberedningens förslag enhälligt hemställt, icke medföra samma stränga påföljd som dröjsmål af förstnämnda art. *33 §.*

Däremot bör köparens underlåtenhet att emottaga godset befria en säljare, som fullgjort hvad på honom ankommer och som icke själf är tillstädes å den plats, där godset bort emottagas, eller där har ombud, från alla vidare omsorger om detsamma. Finnes åter, såsom vid platsköp alltid måste vara händelsen, säljaren eller någon, som å hans vägnar äger omhändertaga godset, tillstädes, synes det åtminstone enligt modern rättsåskådning omöjligt att annat än i undantagsfall medgifva säljaren rätt att prisgifva godset; all sådan lagstiftning skulle i allmänhet vara för hård och i synnerhet visa sig obillig mot köparen i de fall, då hans handlingssätt icke berott på tredska eller vårdslöshet utan förorsakats af olyckshändelse eller bestämts af hans från säljarens afvikande uppfattning om köpeaftalets rätta tydning eller om godsets beskaffenhet. Ett ekonomiskt samhällsintresse bjuder ock att, såvidt möjligt, tillse det godset ej förfares i följd däraf, att icke någondera kontrahenten, medan en dylik tvistefråga är oafgjord, anser sig skyldig att taga befattning med godset.

Om köparen underlåter att i rätt tid erlägga köpeskillingen eller att vidtaga annan åtgärd, som afses i 28 §, kan lätt tänkas, att säljaren ej be-

gagnar sig af den rätt till köpets häfvande, som enligt nämnda § kan stå honom öppen, utan föredrager att fasthålla köpet, därvid han naturligen i allmänhet behåller godset i sin besittning eller hindrar dess utgifvande till köparen. Så länge denna ställning fortfar, står säljaren uppenbarligen till köparen i samma förhållande, som om dröjsmål förelåge allenast beträffande godsets afhämtande eller mottagande; och hvad nyss blifvit anfördt om säljarens vårdnadsplikt bör uppenbarligen jämväl här äga tillämpning.

Där godset blifvit försändt, måste, såsom nyss antydts, säljarens plikt att å bestämmelseorten taga vård om godset inskränkas till det fall, att han själf är tillstädes å bestämmelseorten eller där finnes någon som på grund af konnossement eller eljest är legitimerad att å hans vägnar taga godset i besittning. Jämväl en annan inskränkning har emellertid här ansetts nödig. Det låter tänka sig, att tull, frakt eller andra utgifter, som måste erläggas för godsets utbekommande, stiga till så betydliga belopp, att det ej skäligen kan kräfvas, att säljaren skall å köparens vägnar förskjuta dessa kostnader; och under sådana förhållanden bör han vara fri från all omsorg om godset.

34 §. Kan den säljare, som själf är tillstädes eller har ombud å den ort där godset finnes, icke undgå skyldigheten att taga vård om godset, har man å andra sidan att tillse, det denna plikt, som går utöfver hvad aftalet omedelbart innebär, icke blir oskäligt betungande. Skulle godsets fortsatta vårdande medföra väsentlig kostnad eller olägenhet för säljaren, bör han anses tillräckligt tillgodose medkontrahentens intresse, om han för dennes räkning å auktion försäljer godset. Då det emellertid ofta kan vara vanskligt att beräkna hvad som i en blifvande rättegång kan komma att betraktas såsom en väsentlig olägenhet för säljaren, har utväg blifvit honom beredd att skrida till sådan försäljning, äfven om köparen erhållit tillsägelse att förfoga öfver godset men underlåtit att inom skälig tid ställa sig denna tillsägelse till efterrättelse.

I vårt land, där officiella noteringar å varor knappast förekomma, saknar man i regeln hvarje säkert sätt att kontrollera, huruvida skäligt pris betingats vid en under hand skedd försäljning. Också hafva de sakkunnige män, med hvilka kommittéen haft tillfälle att rådgöra, enstämmigt förklarat, att i de fall, då den ene kontrahenten vore berättigad att försälja godset för den

andres räkning, något annat realisationssätt än försäljning å auktion ej borde ifrågakomma. Då emellertid företrädet af detta sätt för realisationen väsentligen beror därpå, att den andre kontrahenten har tillfälle att vid auktionen bevaka sin rätt, har det ansetts nödvändigt att föreskrifva, att säljaren, såvidt ske kan, skall i god tid gifva köparen underrättelse om tid och plats för auktionen. Denna skyldighet bör så mycket mindre blifva betungande för säljaren, som det står honom öppet, att, därest han med stöd af förevarande paragraf tillsäger köparen att förfoga öfver godset, på samma gång tillkännagifva sin afsikt att i annan händelse försälja godset äfvensom när och hvar en eventuell auktion kommer att hållas.

Det har ansetts obehöfligt att i lagen införa föreskrifter om den säljaren i fråga om val af tid och plats för auktionen naturligen åliggande skyldighet att iakttaga hvad förhållandena i hvarje särskildt fall bjuda. Underlåtes denna skyldighet, eller sker auktionen eljes på ett olämpligt sätt, t. ex. därutinnan att godset utbjudes i alltför stora eller alltför små poster, kan säljaren uppenbarligen ådraga sig ersättningsskyldighet. Att, såsom i den danska och norska texten skett, bestämdt uttala, att i allmänhet köparen ej äger göra anmärkning mot auktionens resultat, har ansetts öfverflödigt.

När födoämnen eller andra föremål, som säljaren har att för köparens räkning vårda, äro utsatta för att snart förstöras eller skämmas, blifver deras försäljande genom säljarens försorg det enda eller åtminstone det bästa sättet att åt köparen rädda värdet af hans egendom. Säljarens skyldighet att i dessa fall på förut föreskrifvet sätt föryttra godset är således en omedelbar följd af hans vårdnadsplikt. Detsamma gäller för det fall, att godset fordrar en vård, för hvilken kostnaden är alltför stor i förhållande till godsets värde. Behofvet af ett stadgande för dylika fall har särskildt visat sig, då beståndet af kreatursköp varit föremål för en långvarig rättegång, hvarunder kostnaden för kreaturets utfodring hos endera parten sprungit upp till betydliga belopp, utan att samma part under tiden haft jämförligt gagn af kreaturet. *35 §.*

Däremot har det icke ansetts tillrådligt att utsträcka regelns tillämpning till sådana fall, då godset är utsatt för hastigt fallande i värde. Ett sådant stadgande skulle nämligen ofta leda till godsets försäljning under

tryckta konjunkturer — en åtgärd, som naturligen kan vara alldeles stridande emot köparens verkliga intresse.

36 §. De i 33, 34 och 35 §§ föreslagna bestämmelser om skyldighet för säljaren att i särskilda fall vid dröjsmål å köparens sida i dennes intresse vårda eller sälja godset, förutsätta naturligen, att kostnaderna därför skola drabba köparen, och detta oberoende däraf om dröjsmålet är honom tillräkneligt eller orsakats genom olyckshändelse. Detsamma torde böra gälla i fråga om kostnaderna för godsets bortskaffande, då sådant enligt 34 § får äga rum, äfvensom beträffande andra särskilda utgifter, som för säljaren uppkommit, i följd af dröjsmålet, såsom t. ex. för godsets fruktlösa erbjudande åt köparen.

Att säljaren, såframt han ej redan afhändt sig besittningen af godset, må äga kvarhålla det till säkerhet för den ersättning han sålunda kan vara berättigad att utbekomma, synes ligga i sakens natur och öfverensstämmer med de grundsatser vår lagstiftning på andra områden innehåller beträffande dylik retentionsrätt. I hvad mån den nu ifrågavarande rätten skyddar säljaren mot anspråk, som köparens borgenärer kunna väcka beträffande godset, framgår af utsökningslagen.

Att förslaget icke upptager motsvarande bestämmelser om rätt för köparen att innehålla köpeskillingen till säkerhet för skadeersättning, som bör utgå i följd af dröjsmål å säljarens sida, beror däraf, att de allmänna grundsatserna om kvittning här ansetts göra till fyllest.

37 §. Under det den i 17 § föreslagna bestämmelsen är tillräcklig för besvarande af frågan hvem faran åligger vid dröjsmål å säljarens sida, erfordrar denna fråga vid dröjsmål å köparens sida särskilda föreskrifter. Att i allmänhet faran här bör åligga köparen, oberoende af, om dröjsmålet är honom tillräkneligt, ligger i öppen dag, då ur aftalet ej kan härledas någon skyldighet för säljaren att bära faran för godset längre än till den för aflämnandet bestämda tid. Hvad angår leveransaftal bör emellertid ett dröjsmål från köparens sida i allmänhet icke föranleda, att sedan en olyckshändelse drabbat något hos säljaren förefintligt gods af det slag, som med köpet afses, han under förklarande, att just detta gods var det för leveransen afsedda, skulle kunna på köparen öfverföra förlusten. Å andra sidan kan icke för farans öfverflyttande uppställas det villkor, att säljaren på ett för honom själf bin-

dande sätt skall hafva bestämt köpets föremål, då härför i allmänhet fordras köparens medverkan. För farans öfverflyttande å köparen bör vara tillräckligt, att i det ögonblick en olyckshändelse inträffar ingen tvekan förefinnes om att det gods, som af olyckshändelsen drabbas, var för leveransen afsedt. I öfverensstämmelse härmed har i fråga om leveransaftal föreslagits, att i anledning af dröjsmål, hvarom här är fråga, faran skall öfvergå å köparen, såvidt gods finnes för hans räkning afskildt. Ett sådant afskiljande förutsätter icke med nödvändighet någon efter dröjsmålets inträdande vidtagen åtgärd utan kan vara företaget redan tidigare, t. ex. då godset under köparens adress blifvit öfverlämnadt till en fraktförare för att forslas till leveransorten. Undantagsvis kan gods anses vara för köparens räkning afskildt redan genom den omständighet, att den i aftalet bestämda myckenheten eller en del däraf finnes i säljarens vård, såsom då det gods, som skall levereras, är af så egendomliga dimensioner eller eljest af så ovanlig beskaffenhet, att det icke kan antagas vara för annat ändamål afsedt.

Om ränta å köpeskillingen. 38 §.

Vid öfvervägande af frågan om köparens skyldighet att gälda ränta å köpeskillingen har kommittén haft anledning att mer än eljest taga hänsyn till lagstiftningen på öfriga områden af obligationsrätten och alltså ansett sig icke böra föreslå andra ändringar än sådana, som låta sig genomföras utan rubbning af de grunder, hvarpå de gällande bestämmelserna angående ränta äro byggda. Då man äfven i Norge och Danmark måste taga en viss hänsyn till gällande lag i dessa länder, har full öfverensstämmelse emellan de tre förslagen icke på detta område kunnat uppnås. I fråga om handelsköp hafva dock samma grundsatser kunnat i samtliga lagförslagen genomföras; och vid sådant förhållande torde man icke hafva skäl att befara att någon större praktisk olägenhet af de förefintliga skiljaktigheterna skall uppstå vid varuutbytet mellan länderna.

Kommittén har ej funnit grundad anledning att från de gällande bestämmelserna föreslå någon afvikelse för annat fall än det, att vid handelsköp ej viss tid betingats för köpeskillingens betalning. För detta fall gäller nu, såväl inom som utom handelsförhållanden, att säljaren äger rätt att erhålla ränta efter fem för hundra från den dag köparen hos Konungens befallningshafvande eller domaren sökes. Alltså får enligt gällande lag köparen icke ens

efter det tiden för köpeskillingens betalning inträdt genom anfordran från säljarens sida, tillgodoräkna sig ränta, förr än han genom stämning eller lagsökning gör sitt kraf gällande. En sådan reglering af ränteplikten måste anses vara för handelsköp synnerligen olämplig, då vid sådana köp ofta betydliga belopp äro i fråga, och domstol eller exekutor i allmänhet icke anlitas annat än i nödfall och ofta först efter det mer eller mindre vidlyftiga underhandlingar visat sig fruktlösa. Det måste emellertid medgifvas, att icke heller en anfordran af enskild natur utgör någon lämplig utgångspunkt för räntans beräkning, då det ej sällan kan vara svårt att afgöra, om ett af säljaren fälldt yttrande rörande hans köpeskillingskraf bör betraktas såsom anfordran eller icke. Däremot öfverensstämmer det med allmän affärsuppfattning, att en köpman, så framt han ej betingat sig kredit på viss tid — något som allmänt anses innebära räntefrihet — icke i sin rörelse tillgodogör sig annans kapital utan att därå erlägga ränta, och att en kredit på obestämd tid således i handelsförhållanden presumeras vara förenad med skyldighet att erlägga ränta. I enlighet med nämnda grunder är förslaget i denna del affattadt.

I det fall, att godset skall försändas från leveransorten, lärer enligt gängse handelsbruk ränteberäkning icke förekomma, där betalning erlägges vid företeende af konnossement eller, om konnossement ej utfärdats, genast vid framkomsten. Att likväl den föreslagna grundsatsen om räntas beräknande från tiden för aflämnandet är af betydelse jämväl för här afsedda distansköp, visar sig däruti, att om betalning fördröjes, säljaren enligt rådande handelsuppfattning är berättigad att njuta ränta alltifrån den dag godset är aflämnadt.

Om köparens obestånd. 39 §.

Då kredit af säljaren beviljats, kan han naturligen icke i den föreslagna 14 § hämta stöd för någon befogenhet att hålla godset inne i ändamål att därmed trygga sin rätt till köpeskillingens utfående. Har emellertid köparen kommit på obestånd, så att hans tillgångar och möjligheter till förvärf ej lämna någon utsikt, att han skall kunna fullgöra sina förpliktelser efter hand som de förfalla, kan det med fog ifrågasättas, huruvida det står i öfverensstämmelse med det ingångna köpeaftalets verkliga innebörd, om man skulle tvinga säljaren att låta köparen komma i besittning af det sålda, utan hänsyn till att sådant skulle innebära en säker förlust af det vederlag han betingat

sig eller åtminstone en del däraf. För det fall att köparen kommit i konkurs, stadgas ock i 38 § konkurslagen, att om de sålda varorna ej före konkursens början till gäldenären eller annan för hans räkning aflämnats, säljaren ej är skyldig att utgifva varorna, där borgenärerna ej dem betala. I fråga om varor, å hvilka konnossement utfärdats, har i 166 § sjölagen enahanda grundsats i något vidsträcktare omfattning kommit till uttryck, i det s. k. stoppningsrätt här medgifves jämväl för sådana fall, då köparen vid utmätning funnits sakna tillgång att betala sin gäld eller, om han är köpman, inställt sina betalningar.

I svensk rätt är således redan nu, om ock endast för vissa fall, erkändt att, då köparen kommit på obestånd, säljaren, i trots af att kredit är aftalad, äger inställa godsets utgifvande. Det synes emellertid under sådana förhållanden mindre följdriktigt, att, där konkurs, utmätning eller betalningsinställelse ännu ej inträffat, men köparen faktiskt blifvit fullkomligt insolvent, säljaren skulle vara pliktig att fullgöra sin prestation, fastän han saknar hvarje utsikt att utfå köpeskillingen. Någon gång framträder obilligheten häraf synnerligen bjärt, såsom då köparen veterligen för gäld rymt eller tagit sig af daga. Utöfver de i konkurslagen och sjölagen upptagna fall torde man emellertid icke kunna uppgifva en eller annan yttre omständighet, som, oberoende af förhållandena i öfrigt, kan anses utgöra fullt bevis om obestånd. I följd häraf har kommittén, med anslutning till lagkommitténs och äldre lagberedningens förslag äfvensom till de flesta nyare främmande lagstiftningar, ansett säljarens rätt att i strid med aftalets ordalydelse inhibera godsets utgifvande böra inträda i hvarje fall, då obestånd föreligger. Riktigast torde vara att härvid taga hänsyn endast till obestånd, som inträffat efter köpets afslutande, då i motsatt fall säljaren skulle kunna frestas till försummande af att före köpets afslutande anskaffa de upplysningar angående köparens solvens, som stå till buds; dock lärer, såvidt fråga är om konkurs, betalningsinställelse eller utmätningsförsök, ett dylikt åtskiljande, hvilket är för den gällande rätten främmande, näppeligen böra äga rum, då sådant skulle i vida högre grad än vid andra fall af obestånd vara ägnadt att framkalla tvist angående tiden för obeståndets inträdande.

I fråga om den vidsträckta befogenhet för säljaren, som nu föreslagits, skulle kunna invändas, att densamma särskildt vid stigande pris kunde i en

hänsynslös säljares hand föranleda missbruk. Faran härför har ock af kommittén framhållits i de förklarande anmärkningar, som bifogats det förberedande utkast, hvilket varit utdeladt till granskning af landets handelskorporationer, och hvilket i förevarande afseende upptog en föreskrift, till innehållet öfverensstämmande med den nu föreslagna. De betänkligheter, som i nämnda hänseende förekommit inom kommittén, har man emellertid efter tagen del af utlåtandena öfver utkastet låtit falla. Utkastet har härutinnan i allmänhet lämnats utan anmärkning. De erinringar, som från ett eller annat håll förekommit, hafva icke innefattat bestridande af behofvet utaf vidtgående bestämmelser i här antydda riktning, utan hufvudsakligen gått ut på att framhålla önskvärdheten af ett närmare omnämnande af de omständigheter, som kunde anses med bestämdhet utmärka att köparen vore på obestånd. Ett sådant uppräknande kan emellertid, såsom ofvan framhållits, näppeligen åstadkommas och har ej heller, så vidt kommittén har sig bekant, blifvit i någon lagstiftning försökt.

För de fall, då köparen råkat i konkurs, har kommittén, i öfverensstämmelse med hvad 38 § konkurslagen innehåller, ansett konkursboet böra äga rätt att tillträda köpet. Af nämnda lagstadgande framgår icke med full tydlighet, å hvilken tid boet är skyldigt att i berörda hänseende gifva besked, och ej heller huruvida boet har att erlägga betalning redan då godset erbjudes, eller om det är tillräckligt att köpeskillingen gäldas å senare tid, då betalning enligt köpeaftalet skall erläggas. Säljarens intresse skulle emellertid ej kunna anses vara tillräckligt tillgodosedt, om han vore hänvisad allenast till att innehålla godset till köpeskillingens förfallodag och först då kunde begagna sig af den rätt att häfva köpet, som enligt 28 § vid betalnings uteblifvande tillkommer honom. Det måste nämligen för säljaren innebära en afsevärd olägenhet, om han under tiden skulle vara förhindrad att sälja godset eller eljest däröfver för egen räkning förfoga, hvarjämte den möjlighet till spekulation på säljarens bekostnad, som sålunda för konkursboet skulle uppkomma, måste väcka betänkligheter. Säljaren bör alltså vara berättigad att genast erhålla besked, huruvida boet är villigt att ikläda sig betalningsskyldighet. Men äfven om boet åtager sig nämnda skyldighet, kan säljarens rätt äfventyras, ty enligt hvad erfarenheten utvisar kan det inträffa

att boets tillgångar ej förslå till täckande af dess egna förbindelser. Å andra sidan synes säljaren icke billigtvis kunna göra anspråk på att utfå betalning tidigare än å den aftalade förfallodagen. På dessa grunder har kommittén ansett befogenhet böra inrymmas säljaren att, då tiden för godsets aflämnande är kommen, affordra boet betryggande säkerhet för betalningens erläggande i öfverensstämmelse med köpeaftalet och att, om sådan säkerhet ej ställes, häfva köpet.

Äfven för det fall, att köparen råkat på obestånd utan att konkurs inträffat, lärer ett afvägande af båda kontrahenternas intressen föranleda, å ena sidan att säljarens befogenhet icke inskränkes till rätten att i afbidan på förfallodagen hålla godset inne, och å andra sidan att tillfälle beredes köparen att genom ställande af säkerhet afböja häfvandet af ett kanske för honom förmånligt köpeaftal.

Af skäl, för hvilka vid 15 § redogjorts, har den i köpeaftalets natur liggande grundsatsen om prestationernas samtidiga fullgörande ansetts böra i fråga om distansköpet sålunda jämkas, att säljaren icke äger i afvaktan på köpeskillingens erläggande inställa godsets afsändande men väl hindra dess utgifvande å bestämmelseorten. Då 39 § har till förutsättning, att köparen redan är på obestånd, och godsets försändande under sådana förhållanden oftast skulle blifva ändamålslöst, har förevarande paragraf så affattats, att det står säljaren öppet att vid dylika köp kvarhålla godset å afgångsorten.

Det i 39 § upptagna stadgande om säljarens rätt att affordra konkursboet säkerhet och, där den ej ställes, häfva köpet, förutsätter, att tiden för leveransen är kommen. Då före denna tid konkurs inträffar, leder konkursboets rätt att välja mellan köpets tillträdande och dess häfvande till behöfligheten af ett stadgande om rätt för säljaren att erhålla besked om boets val. Obehöfligt blir ett sådant stadgande blott i händelse tiden för köpeskillingens erläggande inträder innan köparen blir försatt i konkurstillstånd, i hvilken händelse säljaren tydligen är skyddad af bestämmelserna i 28 § om påföljd af köparens dröjsmål med köpeskillingens erläggande. *40 §.*

Att boet före leveranstidens inträde skulle ställa säkerhet, torde icke billigtvis kunna fordras, då säljaren i detta fall ännu är i besittning af godset.

Om gods, som en konkursgäldenär före konkursen köpt, sedermera utan betalnings erläggande utlämnas till konkursboet, torde sådant i de allra flesta *41 §.*

fall bero därpå, att säljaren ej ägde kännedom om konkursen eller i följd af de faktiska förhållandena var urståndsatt att hindra utgifvandet. Detta inträffar isynnerhet vid distansköp, enär det lätteligen kan hända, att en af säljaren gifven order om godsets innehållande eller utlämnande till annan icke i tid kommer fraktföraren till handa. Det skulle uppenbarligen vara för rättskänslan stötande, om konkursboet finge rätt att under dylika förhållanden tillägna sig godset, så att säljaren måste nöjas med den utdelning, som kunde komma att belöpa å köpeskillingen. Säljarens rätt att återkräfva sådant gods har därför blifvit i förslaget erkänd. Skulle det någon gång inträffa, att säljaren till boet öfverlämnar godset i syfte att erhålla konkursborgenärs rätt, träder naturligtvis förslagets 1 § i tillämpning.

I det fall, som i förevarande § afses, bör naturligen konkursboet bibehållas vid sin befogenhet att tillträda köpet, likasom säljaren vid sin rätt att erhålla besked, huruvida boet vill utöfva nämnda befogenhet. Har boet föryttrat godset eller däröfver eljest förfogat såsom öfver sitt eget, måste boet därigenom anses hafva tillträdt köpet och således af säljaren kunna behandlas såsom köpare.

Om fel eller brist i godset. 42 §.

I fråga om de befogenheter, som vid köp af bestämdt gods böra tillkomma köparen då fel i godset yppas, innebär förslaget i öfverensstämmelse med gällande lag att felet kan åberopas äfven i sådana fall, där säljaren saknat all kännedom om dess tillvaro. Det har ansetts obilligt, att säljarens okunnighet om beskaffenheten af det gods han försäljer skall lända honom till båtnad, så att han får behålla den köpeskilling, som köparen under antagande af godsets normala beskaffenhet utfäst. Har emellertid köparen innan köpet slöts kunnat utan kostnad eller olägenhet företaga undersökning af godset och därigenom uppdaga felet, kan jämlikt den föreslagna 47 § köparen komma att gå miste om rätten att åberopa ett för säljaren okändt fel, och detsamma gäller naturligen på grund af 1 § i de fall, där godset kan anses såldt med det förbehåll, att köparen skall nöjas därmed ehvad det är bättre eller sämre, något som enligt 48 § i allmänhet skall anses vara fallet då godset är såldt å auktion.

Den väsentligaste befogenhet, som i anledning af yppadt fel i godset kan tilläggas köparen, består i rätten att häfva köpet d. v. s. afvisa godset

och innehålla eller återkräfva köpeskillingen. Att i regel denna rätt bör tillkomma en köpare, som öfver hufvud äger åberopa felet, lärer vara uppenbart, då felet esomoftast medför att godset ej ägnar sig till den användning köparen därmed åsyftat. Härjämte tillägger förslaget köparen den alternativa befogenheten att fordra sådant afdrag å köpeskillingen, som mot felet svarar, eller, mera fullständigt uttryckt, att å det utfästa beloppet afräkna en efter förhållandet mellan godsets värde i felfritt och i felaktigt skick proportionellt afpassad andel af nämnda belopp. Uppenbart är, att i sådana fall, där köparen ej i anledning af godsets felaktiga beskaffenhet är berättigad till skadestånd, hans rätt att göra felet gällande skulle kunna blifva tämligen värdelös, om den enda utväg, som i sådant afseende stode honom öppen vore att häfva köpet. Det låter nämligen lätt tänka sig att köparen befinner sig i den ställning, att han trots felet är nödsakad att för undvikande af förlust genast taga det felaktiga godset i bruk på ett sätt, som utesluter möjligheten af köpets häfvande, och det kan ej anses billigt, att en dylik tillfällighet skall bereda säljaren en fördel på köparens bekostnad.

Befogenheten att fordra afdrag å köpeskillingen är, så vidt kommittén har sig bekant, utanför de skandinaviska länderna allestädes erkänd och stod jämväl enligt nya lagberedningens förslag köparen öppen. Vid förslagets behandling i högsta domstolen blef emellertid bestämmelsen härom, utom för vissa undantagsfall, afstyrkt af domstolens flesta ledamöter, hufvudsakligen på den grund, att den ansågs innebära något för rättsuppfattningen här i landet främmande och stundom kunna på ett kännbart sätt förnärma säljarens befogade anspråk att själf få bestämma priset på sin vara.

Kommittén har emellertid ej ansett sig kunna tillmäta dessa erinringar afgörande betydelse. Väl lärer köparen enligt nu gällande lag och rättstillämpning ej äga den befogenhet, hvarom nu är fråga; men att den skulle stå i strid med någon utvecklad rättsuppfattning anser sig kommittén äga anledning att betvifla, då det af kommittén utsända preliminära utkastet icke i förevarande hänseende föranledt någon som helst erinran.

Ej heller kan kommittén för sin del erkänna, att en säljare, som, låt vara i god tro, sålt en felaktig vara skulle äga något berättigadt anspråk att motsätta sig krafvet på prisminskning. En nedsättning af priset lärer

endast högst undantagsvis kunna för säljaren medföra annan ekonomisk olägenhet, än den som ligger däri att godset befinnes äga mindre värde än säljaren på grund af sin obekantskap med felet föreställt sig; och om i ett eller annat fall större förlust skulle kunna tillskyndas säljaren därigenom att han tvingas att finna sig i prisnedsättning, lärer det ligga närmare till hands att låta honom bära denna förlust än att tvinga köparen att vidkännas den kostnad och skada, som kan uppstå genom köpets återgång eller därigenom att köparen nödgas behålla och till fullo betala det felaktiga godset.

Kommittén har ej heller förbisett, att sedan köparen tagit godset i bruk, det ofta nog blir omöjligt för säljaren att föranstalta besiktning å godset. Oaktadt det i sådant fall åligger köparen att styrka, att det fel, hvarå han gör anmärkning, förelegat vid godset aflämnande, innebär det dock en våda för säljaren, att motbevisningen sålunda försvåras eller kanske till och med omöjliggöres. Då det emellertid enligt 52 § i förslaget åligger köparen att, vid äfventyr af talans förlust, underrätta säljaren om fel, som han blifvit varse, torde säljaren i regeln komma i tillfälle att, om han så önskar, låta besiktiga godset, innan det af köparen användes. Det ligger för öfrigt i sakens natur, att domstolarna vid pröfning af bevisningen om godsets beskaffenhet skola anse en omständighet mot köparen föreligga, om han under dylika förhållanden med onödig brådska gör bruk af godset, äfvensom att till motvägande af sagda omständighet en mer än vanligt stark bevisning om godsets felaktiga beskaffenhet kommer att fordras. Det är förty att vänta, att köparen mången gång af omtanke för sin egen trygghet låter å godset taga besiktning af sakkunnige och opartiske män, och om möjligt i god tid förut därom underrättar säljaren eller ombud för honom.

Den rätt till prisnedsättning, som här åsyftas, har kommittén ansett böra äga rum under alla förhållanden, då felet öfver hufvud må af köparen åberopas. Rätten att *häfva* köpet skulle däremot, om den gjordes lika ovillkorlig, kunna till förfång för säljaren missbrukas, och kommittén har alltså i öfverensstämmelse med de föreslagna bestämmelserna om häfningsrätt vid dröjsmål å säljarens sida funnit rätten att på grund af fel häfva köpet böra vara utesluten, där felet är att anse såsom ringa, dock att, jämväl i sådant fall häfningsrätt naturligtvis bör äga rum om säljaren förfarit svikligt.

Vid pröfning af frågan om felets betydenhet, kan man uppenbarligen ej utgå från allenast objektiva synpunkter utan måste likasom i fråga om betydenheten af dröjsmål med godsets aflämnande taga hänsyn till köparens ställning och hvad säljaren hade anledning att därom antaga, äfvensom till hvad köparen må hafva vid aftalet betingat sig rörande godsets beskaffenhet. Att i lagen upptaga en uttrycklig erinran härom har ansetts öfverflödigt, då af redaktionen framgår att det ej uteslutande kommer an på felets betydenhet efter allmän måttstock.

De strängare grundsatser, som i allmänhet böra uppställas i fråga om handelsköp, måste naturligen göra sig gällande äfven då fråga är att bedöma betydenheten af ett fel. Att, i enlighet med hvad i 21 § föreslagits, uppställa den regel, att i handelsförhållanden hvarje om än så obetydligt fel kunde föranleda köpets häfvande, skulle emellertid enligt kommitténs tanke alltför lätt kunna leda till chikaner och rättsliga förvecklingar; och vill kommittén särskildt erinra, att, medan vid ett obetydligt dröjsmål med godsets aflämnande det mera sällan kan blifva föremål för olika bedömande, huruvida leveranstiden öfverskridits, gränsen mellan felaktigt och felfritt gods ofta nog är synnerligen svår att uppdraga. Att en regel om ovillkorlig häfningsrätt i handelsförhållanden härvidlag skulle, särskildt såvidt rörer distansköp, vara alltför sträng, anser kommittén äfven antydas däraf, att i världshandeln föreligga handelsbruk, som för vissa branscher högeligen inskränka häfningsrätten. Någon framställning om en mot slutbestämmelsen i 21 § svarande regel angående häfningsrätt i följd af fel har ej heller försports från de handelskorporationer, som här i landet yttrat sig angående kommitténs preliminära utkast.

Den omständigheten, att vid köp af bestämdt gods köparen, på sätt här förut är nämndt, i flertalet fall bör kunna åberopa äfven ett för säljaren okändt fel, innebär ingalunda med nödvändighet, att köparen äger fordra ersättning för den skada han lidit i följd af att godset saknat egenskaper, som köparen ägt förutsätta hos detsamma. Att säljaren, så framt svikligt förfarande ligger honom till last, är pliktig att gälda dylik skada är uppenbart, och lika tydligt är, att köparen bör njuta ersättning där felet efter köpet men före godsets aflämnande uppkommit genom någon säljarens försummelse.

Har säljaren under förhandlingarna om köpet uttryckligen garanterat tillvaron af en viss egenskap eller eljest förhållit sig så, att köparen haft giltig anledning att anse en dylik garanti från hans sida föreligga, — något som oftast torde vara fallet vid yrkesmässig försäljning af handels- eller fabriksvaror — synes det ock naturligt att låta ett dylikt uppträdande från säljarens sida medföra skadeståndsplikt oberoende däraf, huruvida säljaren ägt vetskap om felet eller icke. Där åter något förhållande af nu antydd art, ej är för handen, synes giltig anledning ej stå att finna för säljarens förpliktande att i anledning af honom obekanta fel gälda skadestånd. Att, såsom nya lagberedningens förslag innebar, här tillägga köparen ersättning för »kostnader» torde från principiell ståndpunkt vara mindre berättigadt och därjämte ägnadt att i tillämpningen medföra svårighet, då någon gräns mellan dylik ersättning och skadestånd i vidsträckt mening ej synes kunna uppdragas.

Det skadestånd, som under nyss antydda förhållanden bör tillkomma köparen, skall enligt förslaget utgå vare sig köpet häfves eller icke. Att köparen sålunda, äfven då han för egen räkning behåller godset, kan fordra skadestånd, öfverensstämmer icke med hittills rådande praxis i vårt land, och de erinringar, som vid högsta domstolens granskning af nya lagberedningens förslag framställdes i fråga om den föreslagna rätten till prisminskning, afsågo tvifvelsutan äfven rätten att utan afvisande af godset kräfva skadestånd. Hvad här förut anförts till försvar för köparens rätt till prisminskning torde emellertid jämväl äga tillämpning i fråga om hans rätt till skadestånd. Ställer lagen köparen i valet mellan att helt och hållet afstå från skadestånd och att afvisa godset, drifves han naturligen att anlita den senare utvägen i många fall där han har verkligt behof af godset äfven i dess felaktiga skick. Mången gång lärer äfven ligga i säljarens välförstådda intresse om lagen tillåter köparen att utan underhandling med säljaren tillägna sig godset med bibehållande af sina skadeståndsanspråk.

Lika litet som nya lagberedningens förslag innehåller det föreliggande några bestämmelser om huru långt säljarens skadeståndsplikt sträcker sig. Besvarandet af denna fråga synes ej heller tillhöra det nu förevarande ämnet. Här må endast erinras, att enligt allmänna rättsgrundsatser skadeståndsplikten icke kan omfatta sådan skada, som varit alldeles oberäknelig. Framhållas

bör äfven, att förslaget ej åsyftar någon lösning af spörsmålet om säljarens ansvarighet för skadebringande egenskaper hos såldt gods, som köparen eller annan tagit i besittning, ett spörsmål, som uppenbarligen ej står i särskildt samband med reglerna om köp utan är af vida allmännare innebörd.

I afseende å *kreatursköp* innehålla vissa främmande lagstiftningar särskilda bestämmelser om fel i det sålda. Hvad som i synnerhet utmärker dessa vanligen mycket detaljerade bestämmelser är, att för hvarje slag af kreatur uppställts regler om de fel, som kunna af köparen åberopas, samt om den tid, inom hvilken sådant måste ske, därvid tillika stadgats att fel, som före sagda tids utgång göres gällande, presumeras vara uppkommet så tidigt, att det bör drabba säljaren. Då det emellertid under de tre kommittéernas samfällda öfverläggningar ansetts olämpligt att för närvarande göra ämnet till föremål för gemensam skandinavisk lagstiftning, har den svenska kommittén icke ansett sig äga anledning att upptaga ämnet till vidare behandling; och vill kommittén framhålla, att om en speciallagstiftning på förevarande område skulle anses önskvärd, frågan därom ingalunda undanskjutes genom antagande af kommitténs förslag.

Den valrätt mellan köpets häfvande och prisets nedsättande, som vid köp af bestämdt gods tillkommer köparen då godset befinnes felaktigt, lärer äfven böra erkännas för det fall, att fel yppas i gods, som aflämnas till fullgörande af leveransaftal. De skäl, som vid nästföregående paragraf anförts till stöd för rätten till prisminskning, äga äfven i detta fall giltighet, och frågan synes här vara af än större praktisk betydelse, i det fel vida oftare göras gällande vid leveransaftal än vid köp af bestämdt gods, där köparen esomoftast har tillfälle att före köpet undersöka godset. Utom nu nämnda befogenheter bör vid leveransaftal köparen uppenbarligen, likasom han vid godsets uteblifvande äger påkalla den aftalade prestationens framtvingande, äga rätt att i stället för det felaktiga godset kräfva felfritt gods. *43 §.*

Rätten att afvisa godset synes emellertid äfven här böra bortfalla, så framt felet är att anse såsom ringa. Kommittén har ej funnit någon grundad anledning att i detta afseende skilja mellan leveransaftal och köp af bestämdt gods. Med erinran, att de flesta distansköp äro att hänföra till leveransaftal, vill kommittén fastmera framhålla, att det enligt dess uppfattning

skulle leda till en oskälig hårdhet mot säljaren, om man tilläte köparen att på grund af ett än så obetydligt fel afvisa godset, sedan det efter en tilläfventyrs lång och dyrbar transport framkommit till bestämmelseorten och där kanske dragit en hög tull. Till förebyggande af det missbruk, att säljaren afsiktligen aflämnade en vara af något sämre beskaffenhet än med aftalet åsyftats, har kommittén emellertid ansett nödigt att föreslå, det säljaren, så framt han i tid afvetat felet, skall, oberoende af dess betydenhet, vara underkastad påföljden af köpets häfvande.

Af de i 24 § antagna grundsatser om skyldighet för säljare af generiskt bestämdt gods att i allmänhet ersätta skada, som uppkommer genom dröjsmål med godsets aflämnande, lärer följa, att en sådan säljare i regel ock är pliktig att ersätta skada, som köparen lider därigenom att godset ej är af utlofvad beskaffenhet. Det skulle uppenbarligen vara föga rimligt, om säljaren genom att aflämna en i sista stund anskaffad, afgjordt underhaltig vara kunde befria sig från de påföljder, som jämlikt 24 § borde inträda. De hänsyn, som föranleda, att från regeln om säljarens skadeståndsplikt vid dröjsmål med fullgörande af leveransaftal göres undantag för det fall, att i följd af förhållanden, som ej bort af säljaren beräknas, möjligheten att aflämna sådant gods, som köpet afser, är utesluten, betinga naturligen motsvarande undantag från regeln om säljarens skadeståndsplikt i följd af felaktig leverans. En hänvisning till de i 24 § upptagna bestämmelser angående omöjlighet att fullgöra aftalet har alltså i nu förevarande paragraf intagits. Beträffande det s. k. halfgeneriska köpet må erinras om det ingalunda oviktiga fall, att hela det parti, hvarur godset skolat tagas, befinnes behäftadt med ett fel, som säljaren ej afvetat. I dylikt fall blir enligt förslaget säljaren i regel skadeståndsfri, något som uppenbarligen kräfves däraf, att han, om försäljningen omfattat hela partiet, undsluppit skadestånds gäldande.

44 §. Farans öfvergång på köparen innebär, att denne har att gälda hela köpeskillingen äfven om godset genom olyckshändelse förstöres eller försämras; det är alltså självfallet, att köparen icke kan åberopa ett fel, som genom dylik händelse uppkommit. För sådana fall, då godset utan yttre händelse på grund af sin egen beskaffenhet eller den behandling, som däråt måste ägnas, är underkastadt förändring eller minskning, erfordras däremot föreskrift om

den tid, till hvilken man bör hänföra sig vid bedömande af godsets kontraktsenlighet. Det är uppenbart att, då afvikande aftal ej träffats — något som vid distansköp tämligen ofta förekommer — tidpunkten för farans öfvergång bör vara afgörande äfven för denna fråga.

I afseende å det i paragrafen intagna förbehåll angående fel, som uppkommit genom säljarens vållande, lärer knappast behöfva erinras, att här ej åsyftas åtgärder, som kunna tänkas ifrågakomma efter godsets aflämnande. Af köpeaftalets natur följer tydligen, att hvad säljaren på detta stadium företager ej äger inflytande på köparens skyldighet att gälda köpeskillingen utan endast kan medföra skadeståndsplikt.

Ordalagen i 42 § gifva vid handen, att då vid försäljning af bestämdt gods viss egenskap blifvit köparen tillförsäkrad, och fel yppas, säljarens skyldighet att gälda skadestånd är beroende af godsets beskaffenhet vid köpet.

Då köp häfves på grund af fel i godset, är köparen uppenbarligen *45 §.* i samma ställning i förhållande till säljaren, som om godset uteblifvit eller fördröjts och köpet af sådan anledning varder häfdt. För beräkning af det skadestånd, som i förstnämnda fall må tillkomma köparen, kan alltså, såsom ock i 45 § skett, hänvisas till den i 25 § gifna regel för skadestånds beräkning vid dröjsmål från säljarens sida.

Skall det köpta godset aflämnas efter hand i särskilda poster, betingas *46 §.* däraf, såsom vid 22 § utvecklats, vissa modifikationer i de allmänna reglerna om den rättsliga verkan af dröjsmål med godsets aflämnande. Af samma skäl föranledes under enahanda förutsättning motsvarande jämkning uti de i 42 och 43 §§ uppställda regler om köparens rätt, då såldt gods finnes behäftadt med fel. De i 46 § föreslagna bestämmelser i detta hänseende öfverensstämma ock fullständigt med innehållet af 22 §.

Ägde köparen redan vid aftalets ingående kännedom om att godset i ett *47 §.* visst afseende ej var af normal beskaffenhet, måste han anses vid köpevillkorens uppgörande hafva härtill tagit hänsyn; och utan särskild föreskrift i lag lärer få anses självklart, att han ej äger såsom fel åberopa ifrågavarande af honom kända förhållande.

Klart är ock, att om köparen före köpet undersökt godset men på grund af vårdslöshet ej upptäckt ett däri befintligt fel, rätten att å ett sådant fel

tala bör anses utesluten. Rådande uppfattning synes i allmänhet jämväl innebära, att en viss granskningsplikt i allmänhet åligger en köpare, som utan afsevärd kostnad eller olägenhet har möjlighet att före köpet undersöka godset. Underlåter han att begagna sig af tillfälle till undersökning, bör han icke ställas bättre än nyss är nämndt. Huru ingående en här afsedd undersökning bör vara, bestämmes genom bruket och förhållandena i hvarje särskildt fall. Ofta kan säljarens förfarande vara sådant, att köparen med anledning däraf måste anse granskning öfver hufvud eller i ett visst afseende öfverflödig, såsom t. ex. om säljaren bestämdt tillförsäkrat köparen, att godset i allo är felfritt eller att det är i besittning af viss egenskap.

Ej sällan sättes köparen före köpet i tillfälle att undersöka ett prof å godset. I sådana fall gäller naturligen hvad ofvan anförts om undersökning af godset. Skulle i godset finnas fel, som icke kunnat uppdagas vid granskning af profvet, bör köparen icke gå förlustig sin talan å sådant fel. Då säljaren lämnar prof, innebär sådant fastmera en försäkran att godset motsvarar profvet.

48 §. Såsom i det föregående antydts, förekommer stundom, att gods säljes sådant som det befinnes, i hvilket fall af aftalets eget innehåll följer, att köparen icke på grund af fel i godset kan göra något civilrättsligt anspråk gällande.

Enligt gängse uppfattning anses i allmänhet försäljning å auktion äga rum med nyssnämnda förbehåll, vare sig detta vid auktionen uttryckligen tillkännagifves eller icke. Åt denna uppfattning, hvilken har sin rot i den omständigheten, att auktionen är den utväg, som vanligen anlitas för realiserande af större myckenheter begagnadt eller felaktigt gods, har kommittén ansett böra i lag gifvas uttryck.

Innefattar utropet en särskild utfästelse, som upphäfver eller inskränker nämnda förbehåll, blifver en dylik utfästelse naturligen på grund af förslagets 1 § gällande. Särskild uppmärksamhet har kommittén ansett böra ägnas åt de fall, då godset ej motsvarar den beteckning, hvarunder det utbjudits. Så är händelsen t. ex. om vid en bokauktion ett verk i flera band, hvaraf dock ett eller flera saknas, utbjudes så, som vore det hela verket, eller om ett utbjudet föremål, i strid emot verkliga förhållandet, angifves vara af ädel metall. Likaså är enligt förslaget bestämmelsens tillämpning utesluten då en köpman

å auktion föryttrar lager af handelsvaror. Då sådana varor i allmänhet af köpman tillhandahållas kunderna i öppen bod, torde den omständighet, att köpmannen undantagsvis låter sälja varorna på auktion, icke föranleda, att kunderna äga ställa andra eller lägre anspråk på säljaren än om han afyttrat varorna på vanligt sätt.

Är en viss tidrymd utsatt, inom hvilken godset bör aflämnas, tillkommer det enligt 13 § i regeln säljaren att inom sålunda bestämda gränser välja tidpunkten för aflämnandet. Har han emellertid träffat sitt val genom att aflämna godset samt därom på ett eller annat sätt underrätta köparen, tillkommer honom icke någon rätt att ändra den vidtagna åtgärden. En sådan befogenhet skulle naturligen kunna på det allvarsammaste äfventyra köparens rätt, då denne just på grund af underrättelse om godsets aflämnande kan hafva iklädt sig förbindelser, som han ej kan fullgöra, därest säljaren ändrar sina dispositioner beträffande godset. Om t. ex. en köpman i Stockholm, som köpt en vara att från nordamerikansk hamn skeppas senast den 1 September, erhållit konnossement, som utvisar, att varan blifvit för hans räkning inlastad i Newyork den 1 Juli, och i förlitande därpå i sin ordning sålt varan att levereras i Stockholm den 15 Augusti, skulle det för honom innebära en rättskränkning, om han vore nödgad att antaga säljarens anbud att inom den aftalade skeppningstiden leverera ny vara. Äro åter förhållandena sådana, att en köpare uppenbarligen ej har kostnad eller olägenhet af att invänta nytt gods eller däraf, att han tillåter säljaren att själf besörja behöflig ändring eller bättring af godset, förefinnes ej något skäl att förmena honom att inom den bestämda leveranstiden verkställa rättelse. Billigheten synes till och med fordra, att under nämnda förutsättning denna säljarens rätt utsträckes ända därhän, att köparen anses pliktig nöja sig med att rättelse vidtages inom den tid, som, därest godset eller den felaktiga delen däraf fördröjts, skulle förflutit innan dröjsmålet blifvit så väsentligt, att köparen enligt förslagets 21 § ägt häfva köpet. Denna utsträckning af säljarens rätt, som på grund af särskilda strängare bestämmelser rörande handelsköp därvid saknar nästan hvarje användning, har däremot en ej ringa betydelse för beställningar. Det skulle vara synnerligen hårdt för en handtverkare om han, då det tillverkade godset vore behäftadt med ett kanske obetydligt fel, skulle i och med aflämnandet vara

49 §.

afskuren från möjlighet att verkställa ändring eller bättring däraf, äfven om sådant icke skulle lända köparen till den ringaste olägenhet.

50 §. Har en del af det sålda godset fördröjts eller uteblifvit, böra verkningarna häraf, i allmänhet bedömas efter de i 21—27 §§ föreslagna regler i fråga om dröjsmål från säljarens sida, och ej likställas med följderna däraf, att fel i godset förefinnes. Detta betingas af sakens natur samt lärer, på sätt vid 52 § kommer att närmare utvecklas, jämväl föranledas af de föreslagna bestämnelserna om fel i godset. Om emellertid säljaren måste antagas hafva afsett att med den del af det sålda godset, som han aflämnat, fullständigt fullgöra aftalet, hvilket kan vara fallet t. ex. då felräkning förelegat eller godset under transporten till leveransorten genom omlastning minskats i vikt eller ock till någon del förkommit, är det mera naturligt att likställa bristen i godsets myckenhet med fel i godset än med dröjsmål beträffande godsets aflämnande. I öfverensstämmelse härmed hafva ock frågorna om fel och brist i godset blifvit uti förslaget i ett sammanhang behandlade. Vid handelsköp kommer i regeln att af den räkning, som åtföljer godset, framgå huruvida säljaren afsett att aflämna full myckenhet eller icke. Äfven vid andra köp torde hans mening i nämnda afseende oftast framgå af omständigheterna vid aflämnandet.

51 och 52 §§. I svensk rättspraxis torde vara erkändt, att om en köpare upptäcker fel eller brist i godset men dröjer att hos säljaren göra anmärkning därom, rätten att tala å felet eller bristen efter någon tids förlopp går förlorad. Denna grundsats lärer emellertid ej i och för sig under alla förhållanden vara tillfyllest för tillgodoseende af säljarens befogade anspråk för köpets slutliga afvecklande. Om köparen efter längre tids förlopp framställer anmärkning och uppgifver sig ej hafva tidigare ägt kunskap om felet eller bristen, lärer denna uppgift mången gång vara tämligen osannolik men likväl ej lätteligen kunna bestämdt vederläggas af säljaren. Bortsedt härifrån synes det i och för sig mindre billigt, att köparen genom att underlåta den granskning af godset, som en någorlunda omsorgsfull person i hans ställning plägar vidtaga, skall kunna hålla sin rätt mot säljaren öppen längre än eljest vore möjligt. Det lärer ej kunna anses innefatta någon oskälig stränghet mot köparen att, såsom i 52 § föreslagits, låta honom gå förlustig sin talan icke allenast genom underlå-

tenhet att anmärka ett bevisligen uppdagadt fel utan under vissa förhållanden ock genom försummelse att om godset taga kännedom.

Några mera bestämda allmängiltiga regler i fråga om den skyldighet, som i sistnämnda afseende må anses åligga köparen, torde näppeligen kunna uppställas. Att kräfva det en köpare äfven utanför handelsförhållanden skulle genast efter godsets mottagande föranstalta om undersökning däraf, vore uppenbarligen alltför strängt. Tillfälliga omständigheter, såsom bortovaro eller sjukdom, kunna uppenbarligen innefatta giltig ursäkt för undersökningens uppskjutande. Äfven bortsedt från dylika omständigheter lärer man ej hos köpare i allmänhet kunna förutsätta den vakenhet och påpasslighet i egna angelägenheter, som skulle kräfvas för införande af en ovillkorlig bestämmelse om rättsförlust på grund af underlåtenhet att genast undersöka godset, utan torde det böra efter omständigheterna i hvarje särskildt fall pröfvas, huruvida köparen försummat hvad af en person i hans ställning skäligen kan begäras.

I afseende å handelsköp lärer emellertid hinder ej möta, att, på sätt nyare främmande lagar i allmänhet innehålla och den föreslagna 51 § jämväl åsyftar, uppställa en föreskrift om ofördröjlig undersökning af godset. I rena handelsförhållanden är det i vida högre grad än eljest af vikt för säljaren, att frågan om det sålda godsets kontraktsenlighet så snart som möjligt upphör att vara sväfvande; och köparen lärer här af omsorg om sina egna intressen i allmänhet drifvas att snarast möjligt förvissa sig om godsets beskaffenhet. Utgående från att godt handelsskick sålunda under alla förhållanden kräfver, att en köpman med det första företager en mer eller mindre omfattande undersökning af gods, som han tillhandlat sig, har kommittén alltså föreslagit, att han, i den mening här förut är angifven, skall anses pliktig att företaga den undersökning, som kan anses affärsmässig. Att närmare än sålunda skett angifva undersökningens beskaffenhet har ej ansetts möjligt och är ej heller i främmande lagar försökt.

Det skulle kunna ifrågasättas, huruvida ej ifrågavarande föreskrift borde äga giltighet jämväl i de fall, då allenast köparen vore att anse såsom köpman. Då emellertid en skyndsam afveckling af rättsförhållandet här ej är för säljaren af samma vikt som i tvåsidiga handelsförhållanden, samt utanför

dessas område fall torde kunna tänkas, där en köpman saknar anledning att med den skyndsamhet, som här åsyftas, företaga undersökning, har en dylik utsträckning af stadgandets tillämplighet ansetts ej böra ifrågakomma. Att emellertid vid tillämpning af den i 52 § upptagna mera allmänna bestämmelsen om undersökningsplikt köparens egenskap af köpman i hvarje fall bör till en viss grad komma i betraktande, är uppenbart.

Tillämpning af sistnämnda föreskrift bör tydligen ock äga rum i händelse den omedelbart företagna undersökningen ej kunnat leda till uppdagande af ett förefintligt fel, men detta bort upptäckas längre fram under gången af en normalt ordnad affärsverksamhet.

I fråga om tiden för inträdandet af den undersökningsplikt, som i 51 § afses, innebär förslaget, att undersökningen skall äga rum, vid platsköp så snart godset aflämnats men vid distansköp först efter dess framkomst till bestämmelseorten. Man har någon gång sökt göra gällande, att undersökningen äfven vid sistnämnda köp borde äga rum då godset aflämnades, men enligt kommitténs uppfattning skulle det strida mot sakens natur och billighetens kraf att uppställa en dylik regel och således ålägga köparen en rättsförlust på grund däraf, att han ej på den måhända aflägsna och för honom alldeles främmande afgångsorten låtit undersöka godset. Att emellertid någon gång de omständigheter, hvarunder aftalet ingåtts, eller ett för någon affärsbransch egendomligt handelsbruk kan föranleda, att undersökningsplikt inträder redan på afgångsorten, vill kommittén ej förneka.

För den händelse att vid platsköp köparen på grund af en felaktig uppfattning af aftalets innehåll eller andra förhållanden vägrar att mottaga godset, eller, han eljest föranleder, att aflämnande ej å aftalad tid äger rum, synes det obilligt att beröfva honom möjligheten att sedermera, då han kommer i besittning af godset, göra anmärkning å fel, som han förut ej afvetat. De omständigheter, som kunna föranleda dröjsmål med godsets mottagande, äro mången gång af den art, att nyssnämnda påföljd skulle vara alltför sträng. Annat är förhållandet vid distansköp, där jämlikt 56 § köparen ofta nog är pliktig att för säljarens räkning omhändertaga gods, som han vill afvisa. Att köparen genom åsidosättande af denna förpliktelse skulle kunna till skada för säljaren framskjuta den tid, inom hvilken anmärkning må framställas, kan ej an-

ses rimligt. Förslaget har därför affattats så, att undersökningsplikten här inträder samtidigt med vårdnadsplikten.

De skäl, som föranledt det i 51 § intagna stadgandet om skyldighet att undersöka godset, göra sig äfven gällande därest på grund af köpslutet ett s. k. utfallsprof tillställes köparen. Ett stadgande om skyldighet att undersöka dylikt prof har därför blifvit i förslaget infördt.

De i 52 § upptagna bestämmelser om hvad köparen har att iakttaga, där han efter upptäckten af fel eller brist vill i anledning däraf göra något anspråk gällande, ansluta sig till de föreskrifter, som 27 § innehåller för det fall att godset blifvit för sent aflämnadt. Kommittén kan alltså hänvisa till de skäl som vid sistnämnda § anförts till stöd för där föreslagna föreskrifter.

Har endast en del af godset aflämnats, och är det tydligt, att säljaren ej afsett ett fullständigt fullgörande af leveransen, eller framstår hans mening ej fullt klar för köparen, vore det uppenbart orimligt att, såsom en tillämpning af 52 § skulle medföra, låta köparens underlåtenhet att reklamera medföra den påföljd, att han nödgades erlägga köpeskillingen i dess helhet samt ginge miste om rätten till skadestånd. Detta förhållande betingar med nödvändighet en sådan affattning af reglerna om kvantitetsbrist, att här antydda fall ej kommer att bedömas efter nämnda regler utan efter stadgandena i 26 § och öfriga paragrafer, som angå dröjsmål å säljarens sida, något som ock blifvit vid affattandet af 50 § iakttaget.

Den enligt förslagets 52 § köparen åliggande skyldighet att göra anmärk- *53 §.* ning å fel eller brist, som han märkt eller bort märka, utesluter icke, att frågan om godsets kontraktsenlighet kan stå öppen ännu långt efter det godset kommit köparen tillhanda. I godset befintligt fel är mången gång så fördoldt, att det först efter någon tids förlopp kan komma i dagen. Enligt gällande lag finnes för köparens rätt att tala å sådant fel ej annan tidsbegränsning än den tioåriga preskriptionen, som afskär köparens anspråk såväl å skadestånd som, vid häfvande af köpet, å återbekommande af köpeskillingen. Olämpligheten af en till tiden så utsträckt befogenhet för köparen torde näppeligen kunna förnekas. Kommittén har i öfverensstämmelse med nya lagberedningen föreslagit en ettårig frist. Från vissa håll hafva önskningar framställts om fristens begränsning till ett halft år. Då det emellertid i åt-

skilliga affärsgrenar och särskildt i maskinhandeln icke med säkerhet lär kunna påräknas, att ett fel inom så knappt tillmätt tid upptäckes, har kommittén ej ansett sig kunna gå dessa önskningar till mötes.

Det är som bekant synnerligen brukligt, att en säljare ikläder sig s. k. garanti för viss längre tid, något som uppenbarligen åsyftar att han under hela den bestämda tiden ansvarar för godsets beskaffenhet. Att en dylik utfästelse bör erhålla giltighet gentemot den föreslagna preskriptionsbestämmelsen, synes kommittén uppenbart. Men då, oaktadt föreskrifterna i förslagets 1 §, någon tvekan möjligen kunde uppstå, huruvida sådant vore åsyftadt, har en erinran härom ansetts böra inflyta i förevarande paragraf.

54 §. Med de i 51—53 §§ föreslagna bestämmelser afses att säljaren efter någon tids förlopp skall vara tryggad emot påståenden från köparens sida om fel eller brist i godset. Den förmån, som man sålunda i rättssäkerhetens intresse velat bereda säljaren, bör uppenbarligen icke tillkomma honom, därest han förfarit svikligt emot köparen. Med ett af säljaren begånget svek har i förevarande afseende grof vårdslöshet ansetts böra under vissa förhållanden likställas. En säljare, som svikligen förfarit, skulle eljest kunna komma i åtnjutande af nämnda förmån i de ofta förekommande fall, då köparen icke vill påstå eller icke kan styrka, att säljaren handlat med sådant uppsåt, att straff kan ifrågakomma, men detta likväl är förhållandet. Endast försåvidt felet eller bristen ländt köparen till mera betydande skada, synes emellertid tillräcklig anledning föreligga att i förevarande afseende tillägga säljarens vårdslöshet betydelse.

Bestämmelser i fråga om afvisande af gods och häfvande af köp. 55 §. De skäl, som vid 33 § anförts till stöd för säljarens förpliktande att vårda godset vid dröjsmål från köparens sida, hafva motsvarande giltighet med afseende å köparen, då denne kommit i besittning af godset och på grund af fel eller brist däri eller dröjsmål från säljarens sida vill afvisa detsamma. Behofvet af ett stadgande om sådan vårdnadsplikt för köparen är uppenbart för det fall, att säljaren eller någon, som för honom äger taga hand om godset, ej finnes på platsen. Men äfven om säljaren eller ombud för honom är tillstädes, måste köparen, då han redan innehar godset, anses närmare än säljaren att vårda detsamma. Synnerligen betungande kan denna plikt ej blifva, då köparen, därest hans afvisande af godset finnes befogadt, enligt förslaget

är berättigad till ersättning för vårdnadskostnaden och jämlikt andra stycket af 57 § äger att till säkerhet för denna ersättning kvarhålla godset, hvartill kommer, att de utvägar, som enligt 34 § erbjudas säljaren till att genom godsets försäljande å auktion eller någon gång genom dess bortskaffande befria sig från fortsättande med vården, här blifvit öppnade äfven för köparen.

Att tillägga köparen rätt att utan säljarens medgifvande återsända godset har ej ansetts tillrådligt. En sådan åtgärd kunde nämligen mången gång vara stridande emot säljarens intresse, såsom i fall, då godset därigenom skulle belastas med utgifter för tull och returfrakt, eller bättre marknad för detsamma finnes å köparens ort än å säljarens.

Beträffande platsköpet kan det icke gärna ifrågasättas, att om en köpare, *56 §.*
som ännu ej fått godset i sin besittning, vägrat att för egen räkning mottaga detsamma, han ändock skulle vara skyldig omhändertaga det för säljarens räkning. Enahanda är förhållandet, om godset blifvit försändt och säljaren själf eller genom ombud är i tillfälle att å bestämmelseorten utbekomma det från fraktföraren. Har åter godset kommit köparen tillhanda, så att det är till honom godset skall af fraktföraren utlämnas, såsom t. ex. i allmänhet är fallet då köparen innehar konnossement å godset eller sådan fraktsedel, som i 16 § omförmäles, synas omständigheterna fordra, att köparen, oaktadt han förklarar sig vilja afvisa godset, tager det i sin värjo för att vårdas för säljarens räkning. En dylik grundsats, hvilken äfven uttalats i nyare främmande lagar, lärer öfverensstämma med handelssamfärdselns intressen och äfven påkallas af skälig hänsyn till säljaren. Skulle emellertid väsentlig kostnad eller olägenhet åsamkas köparen genom besittningstagandet, vore det obilligt att ålägga honom ifrågavarande förpliktelse. Icke heller kan det anses rimligt, att köparens plikt att tillvaratagа säljarens intresse skulle sträcka sig ända därhän, att han måste sätta sig i besittning af godset i sådana fall då köpeskillingens erläggande är villkor för godsets utfäende, såsom t. ex. är förhållandet om försändelsen skett med förbehåll om efterkraf. I många fall kunna äfven andra utgifter, som måste betalas vid godsets utlämnande, uppgå till väsentliga belopp; dock torde erläggande af tull ofta nog kunna undvikas genom godsets inläggande på nederlag, en åtgärd som

under många förhållanden måste anses innefatta en lämplig form för godsets vårdande.

57 §. Att ett köp häfves innebär, att kontrahenterna äga återbekomma hvad de i enlighet med köpeaftalet kunna hafva hvar å sin sida utgifvit. Äro både godset och köpeskillingen utgifna, följer af köpeaftalets ömsesidiga natur, att prestationerna, då de återgå, skola mot hvarandra utväxlas, så att hvardera kontrahenten äger innehålla hvad han uttagit, till dess han utbekommer motprestationen. Stadgande härom innehålles i första stycket af förevarande §.

De regler 55 § innebär om rätt eller i vissa fall plikt för köpare, som innehar godset men vill afvisa detsamma, att realisera det för säljarens räkning, medföra naturligen, utan att sådant behöfver uttryckligen i lagen framhållas, undantag från regeln om säljarens rätt att återbekomma godset, och åtskilliga andra undantag äro omnämnda i 58 §.

Där åter regeln om godsets återställande gäller, måste den i allmänhet innebära, att det skall återställas i samma skick och myckenhet, hvari det vid aflämnandet befanns, så att där detta ej kan ske, häfvande af köpet ej kan ifrågakomma. Det skulle emellertid leda till obillighet att fasthålla denna grundsats äfven med afseende å den obetydligaste förändring eller minskning, t. ex. då godset i någon ringa mån begagnats eller till någon ringa del förbrukats. Säljarens intressen måste anses tillräckligt tillgodosedda genom den självklara rätt, som tillkommer honom att vid köpeskillingens återlämnande göra afdrag för den minskning i värde godset må hafva undergått.

Har köparen vårdat godset för säljarens räkning och i anledning däraf haft kostnad, fordrar rättvisan, att han till säkerhet därför, på sätt senare stycket af 57 § afser, äger kvarhålla godset. Mera tvifvelaktig ställer sig frågan, huruvida dylik rätt bör tillkomma köparen med afseende å ersättning för förlust, som tillskyndats honom genom säljarens underlåtenhet att riktigt fullgöra aftalet. Då emellertid, om dylik rätt ej erkändes, ersättningens utbekommande mången gång skulle försvåras eller äfventyras, isynnerhet då säljaren är boende i främmande land, har kommittén ansett sig böra föreslå, att rätten till godsets innehållande utsträckes på sätt nyss är nämndt. Som det emellertid ofta är föremål för tvist, huruvida eller till hvilket belopp skade-

stånd skall utgå, och det ej skäligen kan begäras, att säljaren skulle för återbekommande af godset utgifva ett belopp, hvartill han ej anser köparen berättigad, torde, på sätt förslaget innehåller, säljaren böra äga att i stället för ersättnings gäldande i penningar ställa säkerhet därför.

Om en köpare, som afvisar godset på grund af däri befintligt fel, ej vill häfva köpet utan yrkar aftalets fullgörande genom aflämnande af gillt gods, synes någon rätt att till säkerhet för möjligen erlagd köpeskilling kvarhålla det aflämnade godset icke vara af sakens natur påkallad. Med afseende åter å den ersättning, som i sådant fall må för kostnad och förlust tillkomma köparen, lärer hans rätt att kvarhålla godset böra vara densamma, som om köpet blifvit häfdt.

Från den i 57 § uppställda regeln innefattar 58 § åtskilliga synnerligen viktiga undantag. *58 §.*

Om förhållandena äro sådana att köparen har grundad anledning att yrka köpets häfvande, och godset efter aflämnandet genom olyckshändelse eller ock på grund af sin beskaffenhet utan köparens vanvård eller vållande förstörts, försämrats eller minskats, skulle det innebära en hårdhet mot köparen, att i följd af en dylik af hans åtgärd eller vilja oberoende omständighet låta rätten till köpets häfvande gå förlorad. Säljaren åter skulle vinna en alldeles oförtjänt förmån, om han af nämnda anledning befriades från den påföljd han genom underlåtenhet att riktigt fullgöra kontraktet, ådragit sig.

Undantagsvis bör ock köparen vara vid sin rätt att häfva köpet bibehållen, oaktadt han genom egna åtgärder orsakat, att godset icke kan i väsentligen oförändradt skick återställas. Så är uppenbarligen förhållandet, om godset ej undergått annan förändring än den, som varit en nödvändig följd af en sådan undersökning, hvartill köparen i hvarje fall är berättigad och under vissa förhållanden pliktig. Till och med om förändringen uppkommit därigenom att köparen tagit godset i bruk, bör hans rätt att häfva köpet icke vara ovillkorligen utesluten; har han ej före godsets användande märkt, att fel eller brist i godset förefinnes, och ej heller med iakttagande af nödig omsorg bort sådant märka, lärer han ej skäligen kunna drabbas af den rättsförlust, hvarom här är fråga. I saknad af en härtill syftande undantagsbestämmelse skulle

möjligheten att häfva köpet vara utesluten exempelvis för den, som köpt utsädesspannmål och först efter sådden upptäckt, att den varit till utsäde otjänlig, eller för den, som tillhandlat sig ett slaktdjur, men efter dess nedslaktande funnit köttet på grund af sjukdom hos djuret vara till människoföda odugligt.

Om hemulsskyldighet. 59 §. Frågan om ägares rätt att återvinna lös egendom, som blifvit honom rättsstridigt afhänd, samt om sättet och villkoren för utöfning af denna rätt sträcker sig, såsom i annat sammanhang framhållits, utöfver området för lagstiftningen om köp och byte. Nämnda fråga har därför ansetts falla utanför den uppgift, som närmast föreligger kommittén, och kommer enligt planen för kommitténs arbeten att på ett senare skede upptagas till behandling. Tills vidare har kommittén att utgå från den rådande uppfattningen af gällande rätt, enligt hvilken en köpare, som i god tro kommit i besittning af annan tillhörigt gods, icke är pliktig att utgifva godset annorledes än mot erhållande af lösen.

Spörsmålet om det rättsförhållande, som mellan säljare och köpare uppstår, då godset på grund af tredje mans rätt frångår köparen, torde däremot falla inom förslagets område och är i förevarande paragraf behandladt.

Vid det köpta godsets vindikation kan naturligtvis utöfver den förlust, som godtgöres köparen genom lösens erhållande, annan skada honom tillskyndas. Särdeles påtagligt blir detta om — såsom ofta antages — lösen icke må beräknas högre än till köpeskillingens belopp men godset vid den tid vindikationsrätten göres gällande har högre värde. Såsom ytterligare exempel på skada, hvarom nu är fråga, kan anföras det fall, att någon köpt föremål, som tillsammans bilda en helhet, och denna betingar högre pris än summan af prisen på de särskilda föremålen, samt något af dessa frånvinnes köparen.

Beträffande skyldigheten att ersätta sålunda uppkommen skada, lärer af allmänna rättsgrundsatser följa, att sådan skyldighet åligger säljare, som icke är i god tro. Däremot kan ifrågasättas, huruvida säljaren, om han var i god tro, kan vara pliktig att ersätta skadan. Denna fråga torde emellertid böra besvaras jakande. Jämförelse med säljarens ansvarighet för fel i såldt gods ligger här synnerligen nära till hands. Likasom säljaren blir ersättningsskyldig, då godset saknar egenskap, som måste anses tillförsäkrad, bör ersättningsplikt åligga honom i förevarande fall. En säljare, som ej genom sär-

skildt förbehåll fritagit sig från hemulsskyldighet, lärer nämligen få anses hafva iklädt sig garanti för att han äger förfoga öfver godset.

Hade köparen, då köpet slöts, skälig anledning att betvifla säljarens rätt att förfoga öfver godset, måste han anses hafva iklädt sig risken af att det kan honom frånvinnas och vid köpeskillingens bestämmande tagit hänsyn till denna möjlighet. I sådant fall bör han, såsom i paragrafens andra stycke uttalats, icke äga rätt till ersättning för skada, som i följd af köpet har honom tillskyndats.

Om öppet köp. 60 §.

För det fall att vid s. k. öppet köp godset är af säljaren aflämnadt, synas bestämmelser tarfvas såväl i fråga därom, när köpet kan anses för köparen bindande, som beträffande faran för godset. Hvad angår det förra spörsmålet lärer den omständigheten, att köparen ej inom öfverenskommen eller skälig tid afgifver bestämdt yttrande, naturligast vara att uppfatta så att han önskar upprätthållande af det bestående förhållandet, d. v. s. att godset förblifver hos honom på förut afhandlade villkor. I fråga åter om faran för godset har kommittén, med anslutning till hvad högsta domstolen vid granskning af nya lagberedningens förslag uttalat, funnit det mest öfverensstämmande med såväl rådande rättsuppfattning som billighetens kraf, att faran ligger å köparen.

Om vissa meddelanden enligt denna lag. 61 §.

När säljare och köpare icke vilja eller kunna omedelbart och muntligen afhandla de frågor, som dem emellan uppstå i anledning af köp, utan måste för meddelande sig emellan använda sådana utvägar som budskickning eller anlitande af post eller telegraf, måste någon tid förflyta mellan meddelandets aflåtande och dess mottagande, hvarförutom kan inträffa, att meddelandet genom ett eller annat missöde fördröjes, förvanskas eller alldeles icke framkommer. Vid sådant förhållande uppstår frågan, hvilken af kontrahenterna har att bära följderna af ett dylikt missöde.

Då de meddelanden, om hvilka i lag finnes föreskrifter, i allmänhet hafva till syfte att lämna adressaten tillfälle eller anledning att vidtaga en eller annan åtgärd, lärer häraf följa — hvad ock enligt gängse språkbruk ligger i självfva ordet meddelande där det utan närmare förklaring användes — att risken för ett aflåtet meddelande bör ligga på afsändaren. Denna synpunkt har dock icke giltighet beträffande de reklamationer, som anses i lag

böra åläggas en kontrahent i anledning af en å medkontrahentens sida förelupen underlåtenhet att riktigt fullgöra aftalet eller i följd af annan under aftalets afvecklande begången oegentlighet. Bestämmelserna om dylika reklamationers framställande hafva sitt berättigande däri, att en tids passivitet häntyder på, att någon afsevärd rättskränkning i självfva verket ej föreligger; och hvad angår flera af dessa bestämmelser är deras hufvudsyfte att afskära möjligheten af spekulation på medkontrahentens bekostnad. Tages detta i betraktande, synes man ej äga fog att ovillkorligen fordra, att en afsänd reklamation kommer adressaten till handa, utan det bör vara till fyllest att den blifvit afsänd på ett sätt, som i allmänhet anses ändamålsenligt. Det är visserligen uppenbart, att om ett meddelande af ifrågavarande beskaffenhet förkommer eller försenas, skada därigenom kan uppstå för adressaten, ity att han mången gång kommer att i sitt handlingssätt utgå från det antagande, att reklamation ej aflåtits; men det synes naturligare, att en dylik olägenhet drabbar adressaten, å hvars sida en eller annan oegentlighet ju förutsättes hafva förekommit, än att följderna af ett sådant missöde, som här afses, skola stanna å afsändaren, änskönt denne i afseende å meddelandets befordran gått till väga på ett sätt som i handel och vandel anses betryggande.

På den sålunda uttalade uppfattning hvila de i förevarande paragraf upptagna bestämmelser angående sådana reklamationer, som i förslaget åsyftas.

Då post och telegraf äro de inrättningar, som i den allmänna samfärdseln oftast anlitas för befordran af meddelanden mellan personer å skilda orter, lärer af det förut anförda följa, att reklamation, som i form af postförsändelse eller telegram i vanlig ordning aflämnats, bör anses behörigen aflåten. Beträffande postförsändelser har det visserligen ifrågasatts, att frihet från den risk, hvarom här är tal, skulle äga rum endast om försändelsen blifvit rekommenderad; men då det måste anses olämpligt att betunga afsändaren med skyldighet att iakttaga strängare former än de sedvanliga, har kommittén ansett sig ej kunna förorda en dylik bestämmelse. Den ståndpunkt kommittén härutinnan intagit har ock blifvit från så godt som alla håll lämnad utan anmärkning. Som emellertid skyldigheten att bevisa försändelsens aflämnande

åligger afsändaren, torde denne ofta af omtanke för sin egen säkerhet rekommendera försändelsen.

I fråga om ändamålsenligheten af andra än nu afsedda sätt för meddelandens befordran, har det ej ansetts möjligt att i lagen uppställa någon allmän regel, utan lärer, där annan utväg för befordrandet väljes, frågan om dess ändamålsenlighet böra pröfvas i hvarje särskildt fall.

Att meddelandets afsändande med post i förslaget betecknats såsom ett ändamålsenligt sätt för dess befordran, må naturligen icke uppfattas så, att i fall där särskild skyndsamhet är af nöden — såsom i fråga om varor, som äro underkastade hastig förskämning — aflåtaren skulle vara ovillkorligen försvarad, om han, i stället för det snabbare sätt för meddelandets befordran som telegrafen erbjuder, anlitar posten. Möjligheten af en dylik missuppfattning torde vara utesluten genom den affattning stadgandet erhållit.

Om betydelsen af vissa vid köp brukliga uttryck.

För en riktig tillämpning af en lag, som berör handelsförhållanden, erfordras, att vissa för den större handeln egendomliga uttryck, som af köpmän mera allmänt användas vid ingående af aftal, blifva i enlighet med merkantil åskådning tolkade, då tvist yppas; och äfven ur andra synpunkter torde det få anses önskvärdt, att i lagen upptagas bestämmelser rörande innebörden af åtskilliga dylika s. k. klausuler. Då emellertid i flera fall klausulerna hafva växlande betydelse inom olika branscher — något som ofta påkallas af sakens natur — samt i andra fall deras innebörd kan med hänsyn till handelsförhållandenas utveckling väntas undergå förändring, är det tydligt, att om man ej vill motverka hufvudändamålet med ämnets behandling i lagstiftningen — en rätt tydning af parternas mening — det ej gärna kan blifva tal om definierande af alla förekommande klausuler eller om fullständigt angifvande af hvad den ena eller andra klausulen i särskilda hänseenden innebär.

Bland de aftalstyper, som förekomma i den större handeln, är försäljning under klausulen »fritt ombord» en af de för säljaren minst betungande. Han är befriad från kostnaden för transporten och från risken därvid. Enligt regeln har han ej heller att ombesörja befraktningen, vare sig fråga är om att skaffa fartyg för hel last eller att tinga skeppsrum för ett såldt parti. Denna regel, som strängt taget gäller äfven då godset är afsedt att försändas med ångare som gör regelmässiga turer, modifieras dock särskildt i dylika *62 §.*

fall ofta därigenom, att säljaren enligt ett uttryckligt eller stillatigande uppdrag från köparen öfvertager bestyret med befraktningen. Under alla förhållanden är, såsom redan af klausulens ordalydelse framgår, köparen befriad från att taga befattning med godset å afsändningsorten. De skyldigheter med afseende å inlastningen, som enligt sjölagen åligga befraktaren, tillkomma här säljaren, så vidt förhållandet emellan honom och köparen är i fråga. Säljaren har alltså att i enlighet med 116 § sjölagen framföra godset till fartygets sida och att vid inlastningen lämna det biträde, som i följd af rådande sedvänjor kan ifrågakomma.

Spörsmålet, vid hvilken tidpunkt godset skall enligt förslagets språkbruk anses aflämnadt och följaktligen faran öfvergå på köparen, är i viss mån tvifvelaktigt. Då styckegods skall försändas med fartyg, som gör regelbundna turer, förekommer det ofta, att godset för fartygets räkning mottages å kaj för att senare af fartygets folk inlastas. Det kan med anledning häraf ifrågasättas, huruvida ej aflämnandet borde anses äga rum, då godset blifvit, likgiltigt på hvad sätt, omhändertaget af rederiet. En i enlighet härmed affattad regel skulle emellertid stå i strid med klausulens ordalydelse och för de fall, då köparen vill taga försäkring för sin risk, vara mindre praktisk, i det den försäkring, som här vid lag i regel ifrågakommer, afser allenast skada, som inträffar efter det godset för att föras ombord skilts från land. Vid sådant förhållande har kommittén trott sig böra föreslå, att aflämnandet ej må anses verkställdt förr än godset kommit innanför fartygets sida.

Vid bedömande af godsets kontraktsenlighet har man jämlikt 44 § att taga hänsyn till dess beskaffenhet på nämnda tidpunkt, och om betalning skall erläggas efter godsets myckenhet, bör jämlikt 7 § till grund för beräkningen läggas den myckenhet, hvartill det vid nämnda tidpunkt uppgår.

Då, såsom här antages vara fallet, befraktningen är verkställd af köparen, kunde det ifrågasättas, och har jämväl både hos oss och annorstädes blifvit ifrågasatt, huruvida icke godset redan genom inlastningen finge anses vara kommet i köparens besittning, något som skulle leda därhän, att säljaren icke vidare ägde i fall af betalnings uteblifvande eller köparens obestånd återtaga godset. Af den neutrala ställning, som befälhafvaren enligt den moderna frakträtten intager i förhållande till afsändaren, följer emellertid, att man icke vid bedöman-

det af besittningsförhållandet i afseende å inlastadt gods bör tillägga någon afgörande betydelse däråt, huruvida fartyget är befraktadt af den ene eller andre kontrahenten. Ett bestämdt uttalande härom har ansetts böra i förslaget inflyta. Af den affattning sagda uttalande erhållit framgår, att man ej ansett nödigt eller lämpligt att i antydda hänseenden intaga någon ståndpunkt för de jämförelsevis sällsynta fall, då godset afhämtas med ett köparen tillhörigt fartyg.

I fråga om köparens undersökningsplikt torde redan af 51 § framgå, att densamma icke, frånsedt speciella kutymer eller särskilda omständigheter vid aftalets ingående, kan inträda förr än vid godsets framkomst till bestämmelseorten; men till förebyggande af hvarje missförstånd har uttrycklig bestämmelse i angifven riktning upptagits.

I allmänhet tänker man sig, att säljaren är boende eller har sin rörelse å den ort, hvars namn förbindes med klausulen »fritt ombord». Denna ort är emellertid ofta en omlastningsort, dit godset till lands eller sjöss sändes på säljarens kostnad och risk. I vissa fall kan den genom klausulen angifna skeppningsorten till och med vara köparens ort, nämligen då köparen är en mellanhand, som i sin ordning sålt godset för afskeppning. Att säljaren, då en försändning till den angifna skeppningsorten ifrågakommer, har att bestrida kostnaden för godsets fortskaffande dit, kan ej vara föremål för tvist. Frågan, hvilkendera kontrahenten skall under nyssnämnda försändning bära faran för godset, har däremot i utlandet varit föremål för olika meningar. Förslagets ståndpunkt, enligt hvilken säljaren har att bära denna fara, öfverensstämmer emellertid med enstämmiga yttranden från köpmanskretsar inom de tre skandinaviska länderna.

Klausulen »fritt ombord» innebär, såsom föregående paragraf utvisar, att det 63 §.
tillkommer köparen att draga omsorg om godsets transporterande från den i aftalet angifna ort, hvilken oftast, om ock ej alltid, är orten för säljarens rörelse eller ligger i dennas närhet.

I förevarande paragraf och de två närmast följande afhandlas däremot tre andra hufvudformer af distansköp, hvilka alla äga det gemensamt, att det tillhör *säljaren* att ombesörja godsets försändande.

Vid 9 och 10 §§ har framhållits, hurusom då säljare och köpare bo på skilda orter, en uttrycklig eller tyst öfverenskommelse vanligen föreligger, på grund hvaraf säljaren är förpliktad att ombesörja godsets försändande till köparen, utan att likväl detta förhållande medför, att bestämmelseorten betraktas såsom leveransort.

Därest säljarens nyss antydda förpliktelse inskränker sig till själfva afsändandet föreligger ett s. k. enkelt försändningsköp. Godset anses, såsom förhållandet plägar på köpmansspråk uttryckas, såldt att försändas *för köparens räkning och risk*, så att köparen har att ej mindre bestrida transportkostnaden än äfven stå faran för olycksfall under transporten. Å denna aftalstyp är den föreslagna 10 § utan vidare tillämplig, och särskilda föreskrifter erfordras alltså ej i nu förevarande afdelning af förslaget.

Säljarens åtagande att försända godset kan emellertid äfven, såsom i 63 § åsyftas, vara förenadt med förpliktelse att betala transportkostnaden. Såvidt förpliktelsen inskränker sig härtill — och ej är af den art som i 64 eller 65 §§ afses — uttryckes förhållandet oftast med klausulen »fraktfritt» eller, vid sjöförsändelser, »cost & freight» (kostfrakt) eller förkortade former af sagda uttryck, därvid till klausulen plägar fogas namnet å bestämmelseorten.

Att säljaren sålunda åtager sig att bestrida transportkostnaden, innebär, efter hvad i världshandeln är antaget, icke att bestämmelseorten blir att anse såsom leveransort, utan i fråga om den tidpunkt, då godset skall anses aflämnadt, gälla samma regler som vid det enkla försändningsköpet.

I enlighet härmed hänvisas i 63 § till de uti 10 § upptagna bestämmelser angående leveransorten, enligt hvilka godset anses aflämnadt, vid försändelse till lands då det omhändertagits af fraktförare, men vid sjöförsändelse då det kommit innanför fartygets sida. Grunden till att sålunda vid sjöförsändelser ett omhändertagande före inlastningen ej medför, att aflämnandet anses verkställdt, ligger däri, att, af skäl som vid 62 § omnämnts, en motsvarande regel funnits böra uppställas för köp under klausulen »fritt ombord». Att här vid lag låta olika grundsatser gälla allteftersom fraktkostnaden påhvilar säljaren eller köparen, torde nämligen ej vara lämpligt, något som tydligt framträder i det förhållande, att klausulen »cost & freight» anses, för såvidt godset skall

från början försändas sjöledes, sammanfalla med det stundom brukade uttryckssättet »fritt ombord inklusive frakt».

För det fall att godset afsändes till lands men sjötransport sedermera vidtager, innebär förslaget att, i enlighet med bestämmelserna i 10 § men i olikhet med hvad som gäller för försäljning under klausulen »fritt ombord», orten för afsändandet och ej skeppningsorten skall anses såsom leveransort; och må i fråga härom hänvisas till hvad som blifvit anfördt i motiven till sistnämnda paragraf. Afvikelsen från de i 62 § antagna grundsatser torde äga sitt berättigande däruti, att vid det i sistnämnda paragraf afsedda köpet orten för transportens början är klart angifven, men vid köp, hvarom i nu förevarande paragraf är fråga, i allmänhet endast orten för dess slut, så att någon fast hållpunkt för leveransortens bestämmande näppeligen gifves, med mindre man fasthåller bestämmelserna i 10 §.

Det har icke undgått kommitténs uppmärksamhet, att i kontrakt, hvari klausulen »c & f» nyttjas, numera icke sällan förekommer den bestämmelse, att godset skall betalas efter utlossad vikt d. v. s. efter dess vikt å bestämmelseorten. Äfven om denna kontraktsbestämmelse icke må vara afsedd att komma till användning, då varan genom olyckshändelse helt eller delvis gått förlorad, utan afser att skärpa säljarens åligganden endast på det sätt, att han göres ansvarig för den viktminskning, som godset under vanliga förhållanden kan lida vid fortskaffandet, står bestämmelsen likväl ej i öfverensstämmelse med här föreslagna regler, jämförda med stadgandena i 7, 10, 17 och 44 §§. Då emellertid bestämmelsen om betalning efter utlossad vikt, enligt hvad kommittén inhämtat, är en undantagsbestämmelse, som icke får utan särskild anledning underförstås, har man icke ansett densamma böra i förevarande paragraf särskildt behandlas.

Af det förhållande, att vid en försäljning under klausulen »c & f» fraktkostnaden drabbar säljaren, följer icke med nödvändighet, att frakten af denne direkt till fartygets befälhafvare utbetalas. Då det är regel, att frakten eller åtminstone en större del däraf betalas vid framkomsten, har tvärtom det bruk utvecklat sig, att köparen till befälhafvaren erlägger det oguldna fraktbeloppet och erhåller godtgörelse genom motsvarande afdrag å köpeskillingen. Detta förhållande har ansetts böra i lagen uppmärksammas, och ett med

nämnda bruk öfverensstämmande stadgande har alltså influtit i förevarande paragraf.

Har köparen att erlägga betalning emot konnossement, eller skall köpeskillingen gäldas genast vid godsets framkomst, kan nyssnämnda tillvägagångssätt ej sägas medföra någon olägenhet för denne. Om han däremot allenast förbundit sig att emot konnossementet godkänna växel, hvilkens förfallodag infaller senare än godsets framkomst, eller eljest anstånd med betalningen är medgifvet, nödgas i här afsedda fall köparen betala en del af köpeskillingen tidigare än efter aftalets ordalydelse skulle ske. Då emellertid anståndet i själfva verket icke kan antagas afse den del af köpeskillingen, som motsvaras af frakten, lärer, såsom förslaget ock innehåller, köparen sakna berättigande att vid slutlikvid fordra ränteafdrag för det han sålunda före den i aftalet nämnda betalningstiden erlagt nämnda i köpeskillingen ingående belopp.

64 §. Klausulen »cif», hvilken nästan uteslutande användes då sjöresa ingår i transporten, utmärker, att säljaren åtagit sig — förutom godsets försändande till den ort, som i sammanhang med klausulen nämnes, och transportens bekostande — jämväl att försäkra godset mot fara, som det under transporten löper. Sistnämnda åtagande innebär, enligt hvad allmänt erkännes, icke någon rubbning i de allmänna reglerna om leveransorten, utan hvad som i detta afseende gäller vid det enkla försändningsköpet och vid köp under klausulen »c & f» (10 och 63 §§) äger äfven tillämpning vid cif-köp. Om under resan inträffar olyckshändelse af beskaffenhet, att försäkringsgifvaren därför svarar, får köparen hålla sig till denne. Säljaren står icke i något fall faran under transporten, än mindre är han, då godset förgås, skyldig att gälda skadeersättning.

Rörande omfattningen af den försäkring säljaren bör taga torde enligt handelsbruk för de flesta men likväl ej för alla branscher gälla, att en försäkring under förbehållet »fri från enskild skada utom i strandningsfall» är tillfyllest. Enligt den i Sverige brukliga försäkringsplanen svarar vid försäkring under nämnda förbehåll försäkringsgifvaren för kostnader, för bidrag till gemensamt haveri och för uteblifvande samt för sådan enskild skada, som tillkommit därigenom, att fartyget strandat, stött mot fast eller flytande före-

mål eller sjunkit, eller som orsakats af eld eller explosion, Däremot omfattar försäkringen icke t. ex. godsets försämring genom inträngande vatten, då fartyget utan kollision springer läck i öppen sjö men ej sjunker. En sådan skada blir alltså köparens ensak.

Det belopp säljaren har att försäkra kan naturligtvis ej under några förhållanden understiga köpeskillingen. På grund af handelsbruk torde det emellertid i många fall åligga säljaren att därutöfver försäkra något belopp såsom motsvarande köparens handelsvinst.

Med hänsyn till det läge, hvari frågan om försäkringspliktens gränser sålunda befinner sig, lärer det ej böra ifrågakomma att i lagen upptaga närmare föreskrifter angående omfattningen af säljarens ifrågavarande plikt, helst som det är möjligt, att kommunikationernas och affärslifvets utveckling kommer att medföra förändring i de nu rådande kutymerna. Sakkunniga personer, med hvilka kommittén hållit öfverläggningar, hafva ock uttalat sig emot införande af dylika bestämmelser. Förslaget innehåller således endast en anvisning, att säljaren härutinnan bör rätta sig efter hvad öfligt är. Härmed är äfven frågan om säljarens ansvarighet för försäkringsgifvarens vederhäftighet besvarad. Tages försäkringen hos en försäkringsgifvare, som enligt allmän uppfattning kan af en försiktig köpman anlitas, bör risken för dennes solvens ligga å köparen, och säljaren alltså vara skyddad emot efterräkningar.

Vid cif-köp likasom vid köp under klausulen »c & f» förekomma ej sällan särskilda aftalsbestämmelser om betalning efter utlossad vikt; och må i afseende å dessa uppmärksammas hvad motiven till 63 § därom innehålla. Stundom förekomma äfven i samband med klausulen »cif» andra bestämmelser, som i ett eller annat afseende närma rättsförhållandet till det, som gäller vid användande af de i 65 § nämnda klausuler.

I fråga om köparens skyldighet att förskjuta frakt måste uppenbarligen vid cif-köp gälla samma regler som vid försäljningar under klausulerna »fraktfritt» eller »c & f».

För den händelse, att säljaren skulle försumma sin skyldighet att försäkra godset, hafva bestämmelser om köparens däraf följande befogenheter ansetts nödiga. Att köparen i sådant fall i allmänhet bör äga häfva köpet,

torde ej bestridas. Här såsom eljest vid handelsköp bör emellertid köparen vara pliktig att omedelbart reklamera i anledning af försummelsen; och förslaget innebär därför, att häfningsrätten går förlorad, om reklamation ej aflåtes, då köparen med vetskap om försummelsen mottager konnossement å godset. Det skulle äfven vara obilligt att låta rätten till köpets häfvande fortfara sedan godset i oskadadt skick framkommit och är lossadt, i hvilket fall köparen ej vidare kan hafva något men af försummelsen.

65 §. Det för säljaren strängaste bland de olika slag af köpeaftal, vid hvilka ett försändande af godset emellan skilda orter ifrågakommer, föreligger, då kontrahenterna med hänsyn till stadgandena i 9 och 10 §§ träffa det förord, att godsets aflämnande skall försiggå å bestämmelseorten, eller då, såsom detta ofta uttryckes, godset säljes »levereradt» eller »fritt levereradt» å viss ort. Säljaren har då icke allenast att betala kostnaderna för transporten och att enligt 17 § stå faran för det fall, att godset under vägen genom olyckshändelse går förloradt, utan är, om sådan händelse inträffar, vid leveransaftal i regel jämväl underkastad skyldighet att lämna nytt gods, om köparen det äskar, och att ersätta denne den förlust, som kan uppkomma därigenom att aftalet icke i rätt tid uppfylles. Äfven sådana förändringar i myckenhet och beskaffenhet, som utan vådlig händelse drabba godset, får säljaren vidkännas i följd af stadgandet i förslagets 44 §.

Hvad angår klausulen »fritt» (»franco»), torde man icke inom svenska köpmanskretsar vilja motsätta sig den uppfattningen, att nämnda klausul, hvilken för öfrigt ofta förekommer med närmare bestämningar, såsom »fritt å banvagn» »fritt på kaj» eller »mastfritt», är liktydig med uttrycken »levereradt» och »fritt levereradt» samt således utmärker, icke allenast att köparen är befriad från kostnad för frakt och försäkring, utan äfven att säljaren, om han underlåtit att göra särskildt förbehåll, är bunden till nyssnämnda stränga ansvar med afseende på kontraktets fullgörande å bestämmelseorten. Däremot har vid domstolarna i Tyskland den mening arbetat sig fram, att klausulerna »fritt levereradt», »fritt» och »franco» äro liktydiga med »fraktfritt», hvaraf följer, att afsändningsorten betraktas såsom leveransort, och att säljaren icke ens har skyldighet att bekosta godsets försäkring. Såsom en konsekvens af denna åsikt har en tysk domstol till och med beträffande klausulen »fob», hvilken ju i själfva verket också

innehåller ordet »fritt», uttalat, att köparen bär risken under järnvägstransport till den ort, där enligt aftalet godset skall inlastas å fartyg. Kommittén har så mycket mindre ansett sig kunna fästa afseende vid denna för svensk uppfattning främmande åsikt, som densammas riktighet veterligen är inom tyska köpmanskretsar lifligt bestridd. Det torde emellertid knappast behöfva framhållas, att lagförslagets grundsatser om tolkningen af dessa och andra vid köp vanliga uttryck lika litet som förslagets öfriga bestämmelser kunna komma att gälla annat än såvidt svensk lag eller därmed öfverensstämmande stadganden äga tillämpning.

Enligt det merkantila språkbruket användes ordet »leverera» utan omförmälda stränga betydelse, när det förbindes med en klausul, som ej utmärker leveransorten, såsom då någon förbinder sig att »leverera cif» eller sälja godset »fraktfritt levereradt». För att förebygga det missförstånd, att 65 § vore afsedd att äfven i dylika fall tillämpas, har en särskild erinran om detta språkbruk ansetts nödvändig.

Vid leveransaftal är det ofta för kontrahenterna af vikt, att mycken- *66 §.*
heten af det gods, som med aftalet åsyftas, icke behöfver strax noggrant angifvas utan först senare under köpets afveckling fastställes. För detta ändamål angifves myckenheten antingen genom ett medeltal, hvartill fogas ordet »cirka» eller något liktydigt uttryck, eller ock genom nämnande af de gränser inom hvilka myckenheten får växla, såsom t. ex. då 100 à 200 liter af en uppgifven vara säljas. Det ligger i sakens natur och är jämväl öfverensstämmande med hvad i 13 § stadgats för det fall, då tiden för godsets afiämnande är endast inom vissa gränser bestämd, att det utrymme för närmare bestämmande af godsets myckenhet, som sålunda kan finnas medgifvet, i regeln måste anses hafva tillkommit i säljarens intresse. Särskilda omständigheter kunna dock äfven här utvisa, att det varit af hänsyn till köparen, som myckenheten ej blifvit närmare bestämd, såsom då denne har att befrakta fartyg för godsets afhämtande.

Beträffande frågan, huru stor afvikelse må göras från den myckenhet, hvarmed uttrycket »cirka» förbundits, förekomma i särskilda branscher något växlande handelsbruk. Där ej annat handelsbruk utbildat sig, torde för svenska förhållanden kunna med visshet antagas, att genom uttrycket »cirka» medgifves en afvikelse af fem procent, då det försålda partiet icke utgör hel fartygslast,

men att, då fråga är om hel last, en afvikelse af tio procent tillåtes. Då anledningen till, att större utrymme i fråga om val af myckenhet sålunda medgifves vid hel last, är att söka i svårigheten att finna ett fartyg, hvars dräktighet jämt motsvarar den angifna myckenheten, är man naturligen icke berättigad att, om i anseende till godsets myckenhet flera fartyg erfordras för transporten, tillämpa regeln i vidsträcktare mån än beträffande den sista fartygslasten.

67 §. Enligt merkantilt språkbruk användes uttrycket »last» — i motsats till »parti» — om en myckenhet gods, hvilken fyller ett helt fartyg. Det kan icke vara för köparen likgiltigt, om det fartyg, hvarmed de af honom inköpta varorna transporteras, jämväl medför andra handelsvaror. Svårighet kan i sådant fall möta för öfverenskommelse med befälhafvaren om ändring af destinationsorten, där möjlighet till dylik öfverenskommelse eljest föreligger; lastning eller lossning kan fördröjas och större omgång uppstå vid fartygets inklarering i hamn. Äro de varor, som jämte köparens inlastas, sådana, att han kan befara att de skola i konkurrens med hans egna utbjudas i marknaden, blir kränkningen af hans rätt så mycket mera uppenbar. Det torde få antagas, att i alla fall, då någon verklig olägenhet för köparen uppkommer af säljarens åtgärd att i strid emot aftalet låta andra handelsvaror än köparens inlastas, denna afvikelse från hvad som måste anses hafva ingått i köpeaftalet bör, på sätt i förslaget skett, berättiga köparen till köpets häfvande.

68 §. De i 68 § gifna föreskrifter rörande uttrycken början, midten och slutet af en månad öfverensstämma med hvad, enligt inhämtade upplysningar, måste anses här i landet vedertaget. Till förekommande af de olägenheter som bristande kännedom härom skulle kunna föranleda, har kommittén ansett föreskrifterna böra i lag upptagas.

69 §. Uttrycket »afskeppning» har enligt merkantilt språkbruk samma betydelse som »aflastning» och afser alltså icke fartygets afgång från skeppningsorten. Är godset inom den för aflastning eller afskeppning utsatta tid inlastadt och konnossement i öfverensstämmelse därmed utfärdadt, har säljaren vid försändningsköp fullgjort hvad å honom i fråga om försändandet ankom-

mer, och köparen får alltså vidkännas olägenheterna däraf att befälhafvaren fördröjer affärden eller genom obehöriga omvägar försenar godsets framkomst.

I Sverige förekommer ett ganska utbredt handelsbruk, enligt hvilket uttrycket »kontant» anses innebära, att betalning ej behöfver erläggas förr än trettio dagar efter godsets aflämnande. Då emellertid denna användning af uttrycket står i uppenbar strid med dess egentliga betydelse, som lärer gå därpå ut att betalning erlägges mot det köpta godsets aflämnande, och ej heller står i öfverensstämmelse med bruket i de flesta länder, med hvilka Sverige står i handelsförbindelse, har kommittén ansett sig böra söka återföra ordet till dess ursprungliga betydelse. Häremot har icke heller någon anmärkning från merkantilt håll framkommit vare sig vid de öfverläggningar, som hållits med särskildt tillkallade sakkunniga, eller i de utlåtanden, som inkommit öfver det utsända utkastet. *70 §.*

Det kan ifrågasättas, huruvida det ifrågavarande handelsbruket, som ju innebär, att köparen ej gör sig skyldig till dröjsmål, om han underlåter att erlägga betalning före utgången af ofvannämnda tid, också betager den säljare, som ej litar på sin köpare, rätten att innehålla godset till dess betalning erlägges. Vid de af kommittén med sakkunniga personer hållna öfverläggningar hafva bland dem olika meningar uttalats i denna fråga, ett förhållande, som utvisar att åtminstone härom någon allmänt gängse sedvanemässig uppfattning ej föreligger.

Är en vara såld att betalas emot konnossement eller, såsom samma förhållande äfver plägar uttryckas, »emot skeppningshandlingar», har köparen, på sätt vid 16 § omförmälts, skyldighet att, när konnossementet honom erbjudes, erlägga betalning utan afseende å om godset då framkommit eller icke. Uppenbart är, att om köparen vid granskning af konnossementet och de handlingar, som åtfölja detsamma äfvensom af prof å varan, där sådant är bifogadt, finner, att köpet icke är å säljarens sida behörigen fullgjordt, han är berättigad att utöfva den rätt att häfva köpet, som lagen medgifver honom. Huruvida köparen åter, där han undantagsvis kan på annat sätt konstatera fel i godset, äger undandraga sig inlösen af konnossementet, är en fråga, som ej genom den föreslagna bestämmelsen afgöres. *71 §.*

Enligt rådande bruk skall konnossementet, när det för betalning företes, vara åtföljdt af faktura. Krafvet härpå kan så mycket mindre eftergifvas, som köparen, hvilken icke har tillgång till sjålfva godset, icke alltid af konnossementet kan utröna arten och myckenheten af det gods, som erbjudes honom. Att vid cif-försäljningar därjämte bör bifogas försäkringsbref, är en omedelbar följd af bestämmelserna i förslagets 64 §.

Förslag till lag om ändrad lydelse af 166 § sjölagen.

Genom bestämmelserna i 28 och 39 §§ af förslaget till lag om köp och byte af lös egendom blifva stadgandena i de båda första punkterna af 166 § sjölagen öfverflödiga. På samma sätt förhåller det sig med de i sistnämnda § upptagna föreskrifter om säljarens skyldighet att vid köpets häfvande återlämna hvad han i följd af köpet bekommit. Rättsregler härom innefattas nämligen i 57 § af nämnda förslag. Hvad angår den i 166 § sjölagen meddelade bestämmelse om säljarens skyldighet att vid köpets häfvande ersätta köparen dennes utgifter för godset, lärer frågan härom böra lösas efter allmänna rättsgrundsatser. Att i sådant afseende meddela särskilda föreskrifter för det fall att konnossement utfärdats och till köparen öfverlämnats, torde ej vara nödigt eller lämpligt.

Till förebyggande af det missförstånd, som möjligen kunde uppstå i följd af konnossementets egenskap att — såsom förhållandet plägar uttryckas — representera varan, har kommittén däremot funnit lämpligt att i 166 § sjölagen upptaga en erinran, att den rätt att hindra godsets utgifvande eller kräfva det åter, som enligt lagen om köp och byte kan tillkomma säljaren, står honom öppen jämväl i det fall att konnossement å godset blifvit utfärdadt och till köparen öfverlämnadt.

Andra punkten af 166 § sjölagen i dess lydelse enligt kommitténs förslag öfverensstämmer med tredje punkten af samma lagrum, sådant det för närvarande lyder.

Förslag till lag om ändring i vissa delar af 9 kap. handelsbalken.

De bestämmelser förslaget innehåller om ränta å köpeskilling äro afsedda att träda i stället för stadgandena i 9 kap. 8 § handelsbalken. Kommittén föreslår därför, att nämnda lagrum upphäfves och att med anledning däraf sådan ändring vidtages i samma kapitels 10 §, att där förekommande hänvisning till 8 § ersättes med en bestämmelse af samma innehåll, som den, hvilken med hänvisningen åsyftats.

Förslag till lag om ändring i vissa delar af utsökningslagen.

För det fall, att såldt gods ej i rätt tid aflämnas, äger enligt förslaget till lag om köp och byte af lös egendom köparen, vare sig köpet afser bestämdt gods eller är att hänföra till leveransaftal, rätt att utkräfva godset. Spörsmålet om verkställigheten af en dom, som innefattar bifall till ett af köparen i sådant afseende framställdt anspråk, lärer ej erbjuda svårighet såvidt fråga är om utgifvande af bestämdt gods. Beträffande detta fall meddelas ock i 37 § 2 mom. samt 41 § utsökningslagen otvetydiga bestämmelser. Där åter köpet är att hänföra till leveransaftal och domen alltså afser utgifvande af viss myckenhet gods af angifvet slag, är frågan i sig mera svårlöst och gällande bestämmelser i utsökningslagen mindre tydliga. Såvidt man från gällande rätts ståndpunkt anser det öfver hufvud kunna ifrågakomma, att någon förpliktas utgifva gods, som är allenast till sin beskaffenhet angifvet, kan i afseende å domens verkställande ifrågakomma att tillämpa *antingen* det i 37 § 1 mom. gifna stadgande om dom, som innefattar åläggande af betalningsskyldighet i varor, *eller* den i 2 mom. af samma paragraf intagna föreskrift angående dom, hvarigenom någon förpliktats utgifva viss lös egendom, *eller ock* de regler 38 § innehåller beträffande dom, som faller utanför bestämmelserna i 37 §. Af dessa tre utvägar har kommittén trott den sistnämnda vara af lagen åsyftad; och densamma synes jämväl från lagstiftningssynpunkt vara att förorda. Det bör nämligen ankomma på den exekutiva myndigheten att efter omständigheterna i hvarje särskildt fall pröfva, huruvida verkställighet lämpligen kan åstadkommas genom föreläggande af vite — något som vid uppenbar tredska ligger närmast till hands — eller genom eftersökande hos säljaren af sådant gods, som köpet afser, eller möjligen genom andra åtgärder, t. ex. upphandling af dylikt gods. En sådan pröfning är nämligen af den art, att det ej kan anses lämpligt att, såsom vid tillämpning af 37 § skulle blifva fallet, uppdraga densamma åt underordnade exekutiva organ, utan synes här vid lag nödigt att, på sätt 38 § afser, låta det ankomma på öfverexekutor att förordna om verkställighet och sättet härför.

I ändamål att tydligen utmärka, att 38 § och ej 37 § här bör vinna tilllämpning, har kommittén föreslagit vissa ändringar i sistnämnda paragraf.

Den skyldighet att »gälda» varor, som afses i 1 mom. af 37 §, omfattar visserligen enligt kommitténs tanke ej förpliktelse att utgifva såldt gods, som är allenast till beskaffenhet och myckenhet angifvet, men då en annan uppfattning härom ingalunda är utesluten, samt en säker gräns mellan betalningsskyldighet och leveransskyldighet ej torde stå att finna, har det legat nära till hands att öfverväga, huruvida ej äfven dom, som innefattade betalningsskyldighet i varor, lämpligen kunde hänföras under 38 §. Då kommittén ej funnit någon betänklighet häremot föreligga, har 37 § 1 mom. ansetts böra ändras därhän, att det komme att afse endast dom, hvarigenom någon förpliktats att gälda penningar.

Då vidare, hvad beträffar 2 mom. i 37 §, det visat sig att stadgandena angående dom om utgifvande af viss lös egendom ansetts tillämpliga å dom angående leveransaftals fullgörande, har uttrycket »viss» egendom blifvit utbytt mot »bestämd» egendom, hvilket senare uttryck i den föreslagna lagen om köp och byte af lös egendom ställes i motsats till den ifråga om leveransaftal brukade termen gods af angifvet slag.

Den föreslagna ändringen i 38 § har till ändamål att låta det tydligare än af gällande lydelse framgå, att öfverexekutor efter omständigheterna äger att för framtvingande af verkställighet tillgripa andra utvägar än föreläggande af vite.

Ändringarne i 39, 41 och 54 §§ föranledas af den föreslagna affattningen af 37 § 1 och 2 mom.

Om verkställighet af dom angående betalningsskyldighet i varor ej längre i första hand ankommer på utmätningsman, lärer någon sådan utmätning af vara, som afses i 61 § ej vidare kunna ifrågakomma, och stadgandet i sistnämnda paragraf måste alltså, på sätt förslaget innebär, för dylik händelse upphäfvas.

PARALLELLTEXTER.

Förslag

till

Lag

om köp och byte af lös egendom.

Med upphäfvande af 1 kap. 2, 3, 4, 6 och 7 §§ handelsbalken äfvensom 38 § konkurslagen förordnas som följer:

Allmänna bestämmelser.

1 §.

De i denna lag gifna stadganden om säljares och köpares rättigheter och skyldigheter lände till efterrättelse, såvidt ej annat är uttryckligen öfverenskommet eller eljes må anses aftaladt eller ock följer af handelsbruk eller annan sedvänja.

Hvad i denna lag är stadgadt om köp skall i tillämpliga delar gälla i fråga om byte.

2 §.

Betingar man sig af annan, att han skall mot vederlag i penningar något förfärdiga och ämnet därtill bestå, den beställning vare såsom köp af lös egendom ansedd, dock ej där fråga är om uppförande af hus, vattenverk eller annan byggnad.

Udkast
til
Lov
om Köb.

Almindelige Bestemmelser.

§ 1.

Denne Lovs Bestemmelser komme kun til Anvendelse, forsaavidt ikke andet er udtrykkelig aftalt eller maa anses indeholdt i Aftalen eller følger af Handelsbrug eller anden Sædvane.

Loven gælder ikke for Køb af fast Ejendom.

§ 2.

Bestilling af Genstande, som først skulle tilvirkes, anses i denne Lov som Køb, saafremt det for Tilvirkningen fornødne Stof skal ydes af den, der har paataget sig Tilvirkningen. Loven gælder dog ikke for Opførelse af Bygning eller andet Anlæg paa fast Ejendom.

Hvad der i denne Lov er bestemt om Køb, finder tilsvarende Anvendelse paa Bytte.

Udkast
til
Lov
om Kjöb.

Almindelige Bestemmelser.

§ 1.

Denne Lovs Bestemmelser kommer kun til Anvendelse, forsaavidt ikke Andet er udtrykkelig aftalt eller maa ansees indeholdt i Aftalen eller fölger af Handelsbrug eller anden Sædvane.

Loven gjælder ikke Kjöb af fast Eiendom.

§ 2.

Bestilling af Gjenstande, som förs skal tilvirkes, ansees i denne Lov som Kjöb, saafremt det for Tilvirkningen fornödne Stof skal ydes af Tilvirkeren. Loven gjælder dog ikke Opförelse af Bygning eller andet Anlæg paa fast Eiendom.

3 §.

Köp, som ej afser bestämdt gods utan allenast viss myckenhet af angifvet slag, kallas i denna lag leveransaftal.

Har någon sålt viss myckenhet att ur bestämdt gods uttagas, det köp vare ock under leveransaftal inbegripet.

4 §.

Köp, som är slutet mellan köpmän i och för deras rörelse, kallas i denna lag handelsköp.

Med köpman förstås i denna lag enhvar, som, enligt hvad särskildt finnes stadgadt, är pliktig att föra handelsböcker.

§ 3.

Ved Køb af Genstande, bestemte efter Art, forstaas i denne Lov ikke alene Køb af en vis Mængde af en angiven Art Genstande, men ogsaa Køb af en vis Mængde af et angivet Parti.

§ 4.

Ved Handelskøb forstaas i denne Lov Køb, som indgaas mellem Handlende i eller for deres Bedrift.

Som Handlende anses herved enhver, der gør sig til Bedrift at afhænde dertil indkøbte Varer, at drive Vexellerer- eller Bankforretning, Forsikringsvirksomhed, Kommissionshandel, Forlagsvirksomhed, Apotek, Beværtning, Haandværk eller Fabrik, at overtage Udførelse af Bygnings- eller Anlægsarbejder eller at befordre Personer, Gods eller Meddelelser. Dog anses ikke som Handlende den, som uden anden Medhjælp end sin Ægtefælle, sine Børn under femten Aar og sit Hustyende driver Beværtning, Haandværk, Befordringsvirksomhed eller saadan ringe Handel, hvortil ikke kræves særlig Adkomst, eller hvortil Borgerskab udstedes uden Betaling.

§ 3.

Ved Kjöb af Gjenstande, som er bestemte efter Art, forstaaes i denne Lov ikke alene Kjöb af en vis Mængde af en angiven Art Gjenstande, men ogsaa Kjöb af en vis Mængde af et angivet Parti.

§ 4.

Ved Handelskjöb forstaaes i denne Lov Kjöb, som indgaaes mellem Handlende i eller for deres Bedrift.

Som Handlende ansees Enhver, som gjör sig til Bedrift at afhænde dertil indkjöbte Varer, at drive Vexeler- eller Bankforretning, Kommissionshandel, Forlagsvirksomhed, Apothek, Beværtning, Haandværk, Fabrik eller Bergværk, at overtage Udförelse af Bygnings- eller Anlægsarbeider eller at befordre Personer, Gods eller Meddelelser. Dog ansees ikke som Handlende den, som uden anden Medhjælp end sin Ægtefælle, sine Börn under femten Aar og sit Tyende driver Beværtning, Haandværk eller Befordringsvirksomhed.

Om köpeskillingens bestämmande i vissa fall.

5 §.

År köp slutet utan att priset blifvit bestämdt, erlägge köparen hvad säljaren fordrar, där det ej kan anses oskäligt.

6 §.

Varder vid handelsköp räkning å godset köparen tillställd, och meddelar han ej så snart ske kan säljaren, att det i räkningen upptagna pris icke godkännes, vare han pliktig att det pris gälda, där det ej visas, att lägre pris blifvit bestämdt, eller ock det som fordrats är uppenbart orimligt.

7 §.

Skall köpeskillingen beräknas efter godsets myckenhet, varde till grund för beräkningen lagd den myckenhet godset utgör, då faran för dess förstörelse öfvergår å köparen.

8 §.

I de fall, då köpeskillingen skall beräknas efter godsets vikt, varde vikten af förpackning (taravikt) afräknad.

Om Bestemmelse af Købesummen.

§ 5.

Er Køb sluttet, men intet aftalt om Købesummens Størrelse, har Køberen at betale, hvad Sælgeren fordrer, forsaavidt det ikke kan anses for ubilligt.

§ 6.

Er i Handelskøb Regning (Faktura eller Nota) tilstillet Køberen, og gør han ikke, saasnart ske kan, Indsigelse mod den i Regningen anførte Pris, er han pligtig at betale denne, medmindre lavere Pris oplyses at være aftalt, eller Regningen er aabenbart urimelig.

§ 7.

Skal Købesummen beregnes efter Tal, Maal eller Vægt, bliver Mængden paa det Tidspunkt, da Faren for Salgsgenstandens hændelige Undergang gaar over paa Køberen, at lægge til Grund for Beregningen.

§ 8.

Skal Købesummen beregnes efter Varens Vægt, antages Indpakningens Vægt (Taravægten) at skulle fradrages.

Om Bestemmelse af Kjöbesummen.

§ 5.

Er Kjöb sluttet, men Intet aftalt om Kjöbesummens Störrelse, har Kjöberen at betale, hvad Sælgeren forlanger, forsaavidt det ikke kan ansees for ubilligt.

§ 6.

Er i Handelskjöb Regning (Faktura eller Nota) tilstillet Kjöberen, og gjör han ikke, saasnart ske kan, Indsigelse mod den i Regningen anförte Pris, pligter han at betale denne, medmindre det oplyses, at lavere Pris er aftalt, eller Regningen er aabenbart urimelig.

§ 7.

Skal Kjöbesummen beregnes efter Tal, Maal eller Vægt, bliver Mængden paa det Tidspunkt, da Faren for Salgsgjenstandens hændelige Undergang gaar over paa Kjöberen, at lægge til Grund for Beregningen.

§ 8.

Skal Kjöbesummen beregnes efter Varens Vægt, antages Indpakningens Vægt (Taravægten) at skulle fradrages.

Om platsen för godsets aflämnande.

9 §.

Godset skall aflämnas, där säljaren vid köpet hade sitt hemvist, eller, om han idkade handel eller annan rörelse och köpet därmed ägde samband, där rörelsen idkades; dock att, där godset veterligen fanns annorstädes, aflämnandet skall äga rum där det fanns.

10 §.

Skall godset af säljaren försändas från en ort till en annan att där af köparen mottagas, vare det att anse såsom aflämnadt, då det omhändertagits af någon, som åtagit sig dess forslande från den ort, hvarifrån försändandet bör ske, eller, så framt det skall afsändas med fartyg, då det är bragt innanför dess sida.

11 §.

Har säljaren att ombesörja godsets forslande till köparen utan att likväl försändande från en ort till en annan ifrågakommer, må ej godset anses aflämnadt, förr än det kommit i köparens besittning.

Om Stedet, hvor Salgsgenstanden skal leveres (Leveringsstedet).

§ 9.

Sælgeren har at levere Salgsgenstanden paa det Sted, hvor han ved Købets Afslutning havde sin Bolig. Drev han paa dette Tidspunkt Forretning, og stod Salget i Forbindelse dermed, skal Levering ske paa Forretningsstedet.

Befandt Genstanden sig ved Købets Afslutning paa et andet Sted end ovenfor nævnt, og vare Parterne eller burde de være vidende derom, anses dette som Leveringssted.

§ 10.

Skal Genstanden af Sælgeren forsendes fra et Sted til et andet for der at overgives i Køberens Besiddelse, anses Levering for sket, naar Genstanden er overgivet til en Fragtfører, som har paataget sig Forsendelsen fra vedkommende Sted, eller den, hvis Afsendelsen sker med Skib, er bragt indenfor Skibssiden.

§ 11.

Skal Sælgeren besørge Genstanden sendt til noget inden Pladsens Grænser beliggende Sted, anses Le-

Om Stedet, hvor Salgsgjenstanden skal leveres (Leveringsstedet).

§ 9.

Sælgeren har at levere Salgsgjenstanden paa det Sted, hvor han ved Kjöbets Afslutning havde sin Bolig. Drev han paa dette Tidspunkt Forretning, og stod Salget i Forbindelse dermed, skal Levering ske paa Forretningsstedet.

Befandt Gjenstanden sig ved Kjöbets Afslutning paa et andet Sted end ovenfor nævnt, og var Parterne eller burde de være vidende derom, ansees dette som Leveringssted.

§ 10.

Skal Gjenstanden af Sælgeren forsendes fra et Sted til et andet for der at overgives i Kjöberens Besiddelse, ansees Levering for skeet, naar Gjenstanden er overgivet til en Fragtförer, som har paataget sig Forsendelsen fra vedkommende Sted, eller den, hvis Afsendelsen sker med Skib, er bragt indenfor Skibssiden.

§ 11.

Skal Sælgeren besörge Gjenstanden sendt til noget inden Pladsens Grænser beliggende Sted, ansees

Om tiden för köpets fullgörande.

12 §.

År ej tid utsatt för fullgörande af hvad enligt köpet åligger säljaren eller köparen, och framgår ej af omständigheterna, att det skall verkställas utan uppskof, varde det fullgjordt vid anfordran.

13 §.

Där viss tidrymd är utsatt, inom hvilken godset bör aflämnas, skall rätten att närmare bestämma tiden för aflämnandet tillkomma säljaren, med mindre af omständigheterna framgår, att det varit af hänsyn till köparen, som tiden ej blifvit närmare bestämd.

Om rätt att innehålla godset eller köpeskillingen.

14 §.

Säljaren vare berättigad att hålla godset inne till dess köpeskillingen gäldas, och köparen att innehålla köpeskillingen till dess godset hålles honom till handa.

vering ikke at være sket, forinden Genstanden er kommen i Køberens Besiddelse.

Om Tiden for Aftalens Opfyldelse.

§ 12.

Er Tid for Købesummens Betaling eller Salgsgenstandens Levering ikke bestemt, og fremgaar det ikke af Omstændighederne, at Opfyldelse skal ske snarest muligt, skal den ske ved Paakrav.

§ 13.

Er et Tidsrum fastsat for Leveringen, har Sælgeren Ret til indenfor dettes Grænser at vælge Tidspunktet for Leveringen, medmindre det fremgaar af Omstændighederne, at Spillerummet er fastsat i Køberens Interesse.

Om Retten til at kræve Ydelse mod Ydelse.

§ 14.

Er der ikke givet Henstand fra nogen af Siderne, er Sælgeren ikke pligtig at levere Salgsgenstanden, medmindre Købesummen samtidig betales, og Køberen ikke pligtig at betale Købesummen, medmindre Salgsgenstanden samtidig stilles til hans Raadighed.

Levering ikke for skeet, för Gjenstanden er kommet i Kjöberens Besiddelse.

Om Tiden for Aftalens Opfyldelse.

§ 12.

Er Tid for Kjöbesummens Betaling eller Salgsgjenstandens Levering ikke bestemt, og fremgaar det ikke af Omstændighederne, at Opfyldelse skal ske snarest muligt, skal den ske ved Paakrav.

§ 13.

Er et Tidsrum fastsat for Leveringen, har Sælgeren Ret til indenfor dettes Grænser at vælge Tidspunktet, medmindre det fremgaar af Omstændighederne, at Spillerummet er sat i Kjöberens Interesse.

Om Retten til at kræve Ydelse mod Ydelse.

§ 14.

Er der ikke givet Henstand fra nogen af Siderne, pligter Sælgeren ikke at levere Salgsgjenstanden, medmindre Kjöbesummen samtidig betales, og Kjöberen ikke at betale Kjöbesummen, medmindre Salgsgjenstanden samtidig stilles til hans Raadighed.

15 §.

Skall godset försändas från den ort där det bör aflämnas, vare säljaren ej på grund af hvad i 14 § är stadgadt berättigad att undandraga sig dess afsändande men äge i stället hindra, att det å bestämmelseorten utgifves till köparen.

16 §.

Utfärdas i fall, som i 15 § afses, för godsets försändande fram till bestämmelseorten konnossement eller ock fraktsedel, som är så inrättad, att säljaren efter dess utgifvande till köparen ej äger öfver godset förfoga, skall godset anses såldt att betalas emot nämnda handling efter ty i 71 § sägs.

§ 15.

Skal Genstanden forsendes fra Leveringsstedet, kan Sælgeren dog ikke i Medfør af Bestemmelsen i foregaaende Paragraf undlade at afsende den, men kan hindre, at den overgives i Køberens Besiddelse, saalænge Købesummen ikke er betalt.

§ 15.

Skal Gjenstanden forsendes fra Leveringsstedet, kan Sælgeren dog ikke i Medför af Bestemmelsen i foregaaende Paragraf undlade at sende den, men kan hindre, at den overgives i Kjöberens Besiddelse, saalænge Kjöbesummen ikke er betalt.

§ 16.

Benyttes ved Genstandens Forsendelse fra Leveringsstedet til Bestemmelsesstedet Konnossement eller Fragtbrev af saadan Beskaffenhed, at Sælgeren efter dets Udlevering til Køberen ikke kan raade over Genstanden, skal Købesummen betales mod Udlevering af paagældende Dokument overensstemmende med Reglerne i § 71.

§ 16.

Benyttes ved Gjenstandens Forsendelse fra Leveringsstedet til Bestemmelsesstedet Konnossement eller Fragtbrev af saadan Art, at Sælgeren efter dets Udlevering til Kjöberen ikke kan raade over Gjenstanden, pligter Kjöberen at betale mod Dokumentet efter Reglerne i § 71.

Om faran för godset.

17 §.

Intill dess godset är aflämnadt stånde säljaren faran för att det af våda förstöres, försämras eller minskas. Dock ligge vid köp af bestämdt gods, som skall af köparen afhämtas, faran å denne, så framt den tid är inne, då han äger påkalla godsets aflämnande, samt godset hålles redo; och vare förty i sådant fall köparen, änskönt godset må hafva af våda förstörts, försämrats eller minskats, pliktig att köpeskillingen gälda.

Om godsets afkastning.

18 §.

Faller af godset afkastning förrän det skall aflämnas, den tillfalle säljaren; dock vare köparen berättigad till afkastningen, där den, efter hvad med fog kunnat beräknas, skolat först efter nämnda tid falla.

Afkastning, som faller efter det godset skolat aflämnas, tillfalle köparen, där det ej kunnat med fog beräknas, att den skolat tidigare falla.

Om Faren (Risikoen) for Salgsgenstanden.

§ 17.

Sælgeren bærer Faren for Salgsgenstandens hændelige Undergang eller Forringelse, indtil Levering har fundet Sted (jfr. §§ 9—11).

Angaar Købet en bestemt Genstand, som skal hentes af Køberen, og er Tiden inde, da den ifølge Aftalen kan hentes, samt Genstanden holdes rede, bærer dog Køberen Faren og maa saaledes betale Købesummen, selv om Genstanden hændelig er gaaet til Grunde eller forringet.

Om Faren (Risikoen) for Salgsgjenstanden.

§ 17.

Indtil Levering er skeet (jfr. §§ 9—11), bærer Sælgeren Faren for Salgsgjenstandens hændelige Undergang eller Forringelse.

Angaar Kjöbet en bestemt Gjenstand, som skal hentes af Kjöberen, bærer dog Kjöberen Faren, saafremt den Tid er inde, da Gjenstanden efter Aftalen kan hentes, og Sælgeren er færdig til at levere.

Om Udbytte af Salgsgenstanden.

§ 18.

Udbytte, som vindes af Salgsgenstanden inden Leveringstiden, tilfalder Sælgeren, med mindre det med Grund kunde paaregnes først at ville falde senere.

Udbytte, som vindes efter Leveringstiden, tilfalder Køberen, medmindre det med Grund kunde paaregnes allerede at ville falde forinden.

Om Udbytte af Salgsgjenstanden.

§ 18.

Udbytte, som vindes af Salgsgjenstanden för Leveringstiden, tilfalder Sælgeren, medmindre det med Grund kunde paaregnes först at ville falde senere.

Udbytte, som vindes efter Leveringstiden, tilfalder Kjöberen, medmindre det med Grund kunde paaregnes allerede at ville falde tidligere.

19 §.

Köp af aktie skall anses omfatta den utdelning, som vid köpet ännu ej förfallit till betalning, så ock den rätt till teckning af ny aktie, som åtföljer eller kan komma att åtfölja den sålda. Går tiden för teckning af ny aktie till ända innan den sålda skall aflämnas, och vill köparen, att teckningsrätten skall komma honom till godo, gifve han det säljaren tillkänna före utgången af den för teckningen bestämda tid; vare ock pliktig att, där säljaren det äskar, vid teckningen tillhandahålla honom belopp, som då skall erläggas, samt ställa betryggande säkerhet för ytterligare inbetalningar.

20 §.

Är köp slutet om räntebärande fordran, som grundas på skriftlig handling, äge köparen uppbära den ränta, som vid köpet eller, där handlingen skall å senare tid aflämnas, vid den tid var upplupen men ännu ej förfallen; och åligger köparen att jämte den för fordringen bestämda köpeskillingen gälda hvad mot sagda ränta svarar, med mindre fordringen uppenbarligen blifvit såld såsom osäker.

§ 19.

Køb af Aktie omfatter det Udbytte, som ikke var forfaldent paa den Tid, da Købet sluttedes.

Er eller bliver der til Aktien knyttet Ret til at tegne ny Aktie, nyder Køberen godt heraf. Udløber Tegningsfristen, inden Leveringstiden kommer, har Køberen, hvis han ønsker Tegningsretten benyttet til sin Fordel, at give Sælgeren Meddelelse derom inden Fristens Udløb, hvorhos han paa Sælgerens Forlangende er pligtig at stille til dennes Raadighed ved Aktiens Tegning det Beløb, som da skal betales, samt at stille betryggende Sikkerhed for senere Indbetalinger.

§ 19.

Kjöb af Aktie omfatter det Udbytte, som ikke var forfaldent, da Kjöbet sluttedes.

Er eller bliver der til Aktien knyttet Ret til at tegne ny Aktie, nyder Kjöberen godt deraf. Udlöber Tegningsfristen, inden Leveringstiden kommer, har Kjöberen, hvis han önsker Tegningsretten benyttet til sin Fordel, at give Sælgeren Meddelelse derom inden Fristens Udlöb. Har Kjöberen givet saadan Meddelelse, pligter han, hvis Sælgeren forlanger det, at stille til hans Raadighed ved Aktiens Tegning det Belöb, som da skal betales, samt stille betryggende Sikkerhed for senere Indbetalinger. Gjör han det ikke, har han forspildt sit Krav paa at nyde godt af Tegningsretten.

§ 20.

Køb af rentebærende skriftlig Fordring omfatter de ved Købet eller, hvis senere Levering skal finde Sted, de ved Leveringstiden paaløbne, men endnu ikke forfaldne Renter. Fremgaar det ikke af Omstændighederne, at Fordringen er solgt som usikker, bliver det til Renterne svarende Beløb at betale i

§ 20.

Kjöb af rentebærende skriftlig Fordring omfatter de ved Kjöbet eller, hvis senere Levering skal finde Sted, de ved Leveringstiden paalöbne, men endnu ikke forfaldne Renter. Fremgaar det ikke af Omstændighederne, at Fordringen er solgt som usikker, bliver det til Renterne svarende Belöb at betale

Om dröjsmål å säljarens sida.

21 §.

Varder godset ej i rätt tid aflämnadt, och beror ej sådant af köparen eller af händelse, för hvilken han står faran, stånde till honom, huruvida han vill kräfva godsets aflämnande eller häfva köpet.

Var dröjsmålet af ringa betydelse för köparen, eller hade säljaren grundad anledning att sådant antaga, må ej köpet häfvas, utan så är att köparen betingat sig noggrant iakttagande af tiden för godsets aflämnande; dock skall vid handelsköp hvarje dröjsmål medföra rätt till köpets häfvande, med mindre det, som fördröjdt är, utgör allenast en ringa del af godset.

22 §.

Skall godset aflämnas efter hand i särskilda poster, och varder någon af dem fördröjd, vare köparen ej på grund af hvad i 21 § är stadgadt berättigad att häfva köpet i vidare mån, än såvidt rörer sagda post. Kan upprepande af dröjsmålet skäligen befaras, äge köparen strax afvisa jämväl hvad senare skolat aflämnas. Stå posterna i det sammanhang, att det skulle lända köparen till förfång att delvis vidblifva köpet, må det i sin helhet häfvas.

Tillæg til Købesummen og samtidig med denne.

Om Forsinkelse fra Sælgerens Side.

§ 21.

Leveres Salgsgenstanden ikke i rette Tid, og skyldes dette ikke Køberens Forhold eller en hændelig Begivenhed, for hvilken han bærer Faren, har Køberen Valget mellem at forlange Genstanden leveret og at hæve Købet.

Var Forsinkelsen eller maatte den af Sælgeren forudsættes at være af uvæsentlig Betydning for Køberen, kan denne dog ikke hæve Købet, medmindre han har betinget sig Opfyldelse nøjagtig til bestemt Tid.

I Handelskøb anses enhver Forsinkelse for væsentlig, medmindre det alene er en ringe Del af det solgte, som er forsinket.

§ 22.

Skal Sælgeren levere efterhaanden, og finder Forsinkelse Sted med en enkelt Levering, kan Køberen i Medfør af foregaaende Paragraf alene hæve Købet, forsaavidt angaar denne Levering. Dog kan han ogsaa hæve Købet for senere Leveringers Vedkommende, saafremt Gen-

i Tillæg til Kjöbesummen og samtidig med denne.

Om Forsinkelse fra Sælgerens Side.

§ 21.

Leveres Salgsgjenstanden ikke i rette Tid, og skyldes dette ikke Kjöberens Forhold eller en hændelig Begivenhed, for hvilken han bærer Faren, har Kjöberen Valget mellem at forlange Gjenstanden leveret og at hæve Kjöbet.

Var Forsinkelsen eller maatte den af Sælgeren forudsættes at være af uvæsentlig Betydning for Kjöberen, kan denne dog ikke hæve Kjöbet, medmindre han har betinget sig Opfyldelse nöiagtig til bestemt Tid.

I Handelskjöb ansees enhver Forsinkelse for væsentlig, medmindre det alene er en liden Del af det Solgte, som er forsinket.

§ 22.

Skal Sælgeren levere efterhaanden, og finder Forsinkelse Sted med en enkelt Levering, kan Kjöberen i Medför af foregaaende Paragraf alene hæve Kjöbet, forsaavidt angaar denne Levering. Dog kan han ogsaa hæve Kjöbet for senere Leveringer, saafremt Gjentagelse af

23 §.

Afser köpet bestämdt gods, och lider köparen skada genom dröjsmål med godsets aflämnande, njute han ersättning af säljaren, med mindre det visas, att dröjsmålet icke kan tillräknas denne såsom försummelse.

24 §.

Är köpet att hänföra till leveransaftal, och uppstår skada genom dröjsmål å säljarens sida, varde, ändå att dröjsmålet ej kan tillräknas säljaren såsom försummelse, skadan af honom ersatt, utan så är att han på grund af förbehåll vid köpet är från ersättningsskyldighet befriad, eller ock möjligheten att fullgöra aftalet må anses utesluten i följd af omständighet, som ej bort af säljaren vid köpets afslutande tagas i beräkning, såsom förstörelse af allt gods af det slag köpet afser, eller krig, införselförbud eller därmed jämförlig händelse.

25 §.

Varder, i fall då köp häfves och enligt 23 eller 24 § ersättning för skada må utgå, utredning angående skadan ej förebragt, skall ersättningen

tagelse af Forsinkelsen maa ventes, eller endog hæve Købet i dets Helhed, saafremt dette er begrundet i Sammenhængen mellem Leveringerne.

§ 23.

Angaar Købet en bestemt Genstand, og bliver denne ikke leveret i rette Tid, har Sælgeren at svare Skadeserstatning, medmindre det oplyses at Forsinkelsen ikke kan tilregnes ham.

§ 24.

Ved Køb af Genstande, bestemte efter Art, er Sælgeren, selv om Forsinkelsen ikke kan tilregnes ham, pligtig at svare Skadeserstatning, medmindre han har forbeholdt sig Fritagelse derfor, eller Muligheden af at opfylde Aftalen maa anses for udelukket ved Omstændigheder, der ikke ere af saadan Beskaffenhed, at Sælgeren ved Købets Afslutningburde have taget dem i Beregning, saasom ved hændelig Undergang af alle Genstande af den Art eller det Parti, Købet angaar, ved Krig, Indførselsforbud eller lignende.

§ 25.

Hæves et Køb og skal Erstatning svares i Henhold til § 23 eller § 24,

Forsinkelsen maa ventes, eller endog hæve Kjöbet i dets Helhed, saafremt dette er begrundet i Sammenhængen mellem Leveringerne.

§ 23.

Angaar Kjöbet en bestemt Gjenstand, og bliver denne ikke leveret i rette Tid, har Sælgeren at svare Skadeserstatning, medmindre det oplyses, at Forsinkelsen ikke kan tilregnes ham.

§ 24.

Ved Kjöb af Gjenstande, som er bestemte efter Art, pligter Sælgeren, selv om Forsinkelsen ikke kan tilregnes ham, at svare Skadeserstatning, medmindre han har forbeholdt sig Fritagelse derfor, eller Muligheden af at opfylde Aftalen maa ansees udelukket ved Omstændigheder, som ikke er af saadan Beskaffenhed, at Sælgeren ved Kjöbets Afslutning burde taget dem i Beregning, saasom ved hændelig Undergang af alle Gjenstande af den Art eller det Parti, Kjöbet angaar, ved Krig, Indförselsforbud eller Lignende.

§ 25.

Hæves et Kjöb, og skal Erstatning svares i Henhold til § 23 eller

sättas till belopp, hvarmed vid den tid, då aflämnandet bort ske, priset å sådant gods, som köpet afser, må hafva öfverstigit köpeskillingen.

26 §.

Är godset ej aflämnadt, änskönt tiden, då sådant skolat ske, är förfluten, och varder köparen af säljaren tillspord, huruvida han oansedt dröjsmålet vill mottaga godset, gifve han utan oskäligt uppehåll säljaren därom meddelande eller hafve förlorat sin rätt att kräfva godsets aflämnande. Har säljaren ej framställt förfrågan, hvarom nu är sagdt, vare köparen likväl förlustig rätten att kräfva godsets aflämnande, där han ej inom rimlig tid meddelat säljaren, att han vill den rätt utöfva.

27 §.

Finnes, då godset kommer köparen till handa eller han af säljaren underrättas om dess afsändande, att det är aflämnadt senare än ske bort, och vill köparen å dröjsmålet tala, gifve han säljaren därom meddelande, vid handelsköp genast och vid annat köp utan oskäligt uppehåll. Sker det

bliver denne i Mangel af Bevis for, at anden Skade er lidt, at fastsætte til det Beløb, hvormed Prisen for Genstande af samme Art og Godhed som de solgte paa Leveringstiden overstiger Købesummen. Foretager Køberen uden ugrundet Ophold Dækningskøb paa forsvarligt Sted, hvor der er Marked for Varen, ved autoriseret Mægler, der er underrettet om Købets Art, kan Sælgeren ikke rejse Indsigelse imod, at Købesummen for den saaledes indkøbte Vare betragtes som Genstandens Pris.

§ 26.

Er Leveringstiden forløben, og har Levering ikke fundet Sted, maa Køberen, om han vil fastholde Købet, paa Forespørgsel fra Sælgerens Side uden ugrundet Ophold give Meddelelse derom. Undlader han dette, taber han sin Ret til at kræve Levering. Det samme gælder, selv om han ikke har modtaget nogen Forespørgsel, dersom han ikke inden rimelig Tid meddeler, at han vil fastholde Købet.

§ 27.

Har Levering fundet Sted efter Leveringstidens Udløb, maa Køberen, naar det ved Genstandens Fremkomst eller Underretning fra Sælgeren viser

§ 24, bliver denne i Mangel af Bevis for, at anden Skade er lidt, at fastsætte til det Belöb, hvormed Prisen for Gjenstande, som er af samme Art og Godhed som de solgte, paa Leveringstiden overstiger Kjöbesummen.

§ 26.

Er Leveringstiden udlöbet, og har Levering ikke fundet Sted, maa Kjöberen, om han vil fastholde Kjöbet, uden ugrundet Ophold meddele det til Sælgeren, saafremt denne spörger ham derom; ellers taber han sin Ret til at kræve Levering. Det samme gjælder, selv om han ikke har modtaget nogen Forespörgsel, dersom han ikke inden rimelig Tid meddeler, at han vil fastholde Kjöbet.

§ 27.

Har Levering fundet Sted efter Leveringstidens Udlöb, maa Kjöberen, naar det ved Gjenstanden Fremkomst eller Underretning fra Sæl-

ej, vare köparen all talan förlustig. Vill på grund af dröjsmålet köparen häfva köpet, meddele han det säljaren utan oskäligt uppehåll eller hafve förlorat sin rätt att köpet häfva.

Om dröjsmål å köparens sida.

28 §.

Varder ej i rätt tid köpeskillingen erlagd eller åtgärd, hvaraf dess utbekommande må bero, af köparen vidtagen, stånde till säljaren, huruvida han vill häfva köpet eller kräfva dess fullgörande; dock må, där dröjsmålet är af ringa betydelse, köpet ej häfvas, med mindre det är att till handelsköp hänföra.

Är godset kommet i köparens besittning, hafve säljaren ej makt att häfva köpet efter ty nu är sagdt, så framt han ej därom gjort förbehåll eller godset blifvit af köparen afvisadt.

29 §.

Är vid köp af gods, som skall aflämnas efter hand i särskilda poster, köparen pliktig att erlägga betalning särskildt för hvarje post, och inträffar i afseende å sådan betalning dröjsmål, som enligt 28 § kan för säljaren

sig, at Leveringen er sket for sent, i Handelskøb strax og ellers uden ugrundet Ophold meddele Sælgeren, at han vil paaberaabe sig Forsinkelsen. Undlader han dette, kan han ikke senere paaberaabe sig Forsinkelsen. Vil Køberen benytte sin Ret til at hæve Købet, maa han under denne Rets Fortabelse uden ugrundet Ophold meddele Sælgeren dette.

Om Forsinkelse fra Køberens Side.

§ 28.

Betales Købesummen ikke i rette Tid, eller træffer Køberen ikke i rette Tid Foranstaltning, hvorpaa Købesummens Betaling beror, har Sælgeren Valget imellem at fastholde og at hæve Købet. Er Forsinkelsen af uvæsentlig Betydning, kan Købet dog ikke hæves. I Handelskøb anses enhver Forsinkelse for væsentlig.

Er den solgte Genstand allerede overgivet til Køberen, kan Sælgeren ikke hæve Købet, medmindre han enten maa anses at have taget Forbehold i saa Henseende, eller Genstanden afvises af Køberen.

§ 29.

Skal Sælgeren levere efterhaanden, og skal Betaling erlægges særskilt for hver Levering, bliver den i fore-

geren viser sig, at Leveringen er skeet for sent, i Handelskjöb strax og ellers uden ugrundet Ophold meddele Sælgeren, at han vil paaberaabe sig Forsinkelsen; ellers taber han Retten hertil. Vil Kjöberen hæve Kjöbet, maa han uden ugrundet Ophold meddele Sælgeren dette; ellers er Retten hertil tabt.

Om Forsinkelse fra Kjöberens Side.

§ 28.

Betales Kjöbesummen ikke i rette Tid, eller træffer Kjöberen ikke i rette Tid Foranstaltning, hvorpaa Kjöbesummens Betaling beror, har Sælgeren Valget mellem at fastholde og at hæve Kjöbet. Er Forsinkelsen af uvæsentlig Betydning kan han dog ikke hæve Kjöbet. I Handelskjöb ansees enhver Forsinkelse for væsentlig.

Er den solgte Gjenstand allerede overgivet til Kjöberen, kan Sælgeren ikke hæve Kjöbet, medmindre han enten maa ansees for at have taget Forbehold i denne Henseende, eller Gjenstanden afvises af Kjöberen.

§ 29.

Skal Sælgeren levere efterhaanden, og skal Betaling erlægges særskilt for hver Levering, bliver den

medföra rätt att i fråga om någon post häfva köpet, njute han enahanda rätt beträffande de poster, som senare skolat aflämnas, dock ej där all anledning saknas att befara dröjsmålets upprepande.

30 §.

Där köp af säljaren häfves efter ty här förut är sagdt, skola i fråga om hans rätt till skadeersättning de i 24 § gifna stadganden äga motsvarande tillämpning. Saknas utredning angående skadan, varde ersättningen satt till belopp, hvarmed vid den tid, då dröjsmålet inträdde, köpeskillingen må hafva öfverstigit priset å sådant gods som köpet afser.

31 §.

Är köpeskillingen ej erlagd eller annan köparens åtgärd, som i 28 § afses, ej vidtagen, änskönt tiden, då sådant bort ske, är inne, och är ej godset kommet i köparens besittning, vare säljaren, där han af köparen tillspörjes, huruvida han oansedt dröjsmålet vill vidblifva köpet, pliktig att utan oskäligt uppehåll gifva köparen meddelande därom. Underlåtes det, hafve säljaren förlorat sin rätt att kräfva köpets fullgörande. Har köparen ej framställt förfrågan, hvarom nu sagdt är, vare säljaren likväl förlustig rätten att vidblifva köpet, där han ej inom rimlig tid meddelat köparen, att han vill den rätt utöfva.

gaaende Paragraf givne Regel at anvende saaledes, at Sælgeren, hvis Betalingen for en enkelt Levering ikke sker i rette Tid, kan hæve Købet ogsaa for de følgende Leveringers Vedkommende, medmindre der ikke er nogen Grund til at befrygte Gentagelse af Forsinkelsen.

§ 30.

Hæver Sælgeren i Medfør af de to foregaaende Paragrafer Købet, har han Krav paa Skadeserstatning efter de Regler, som ere givne i § 24. Erstatningen bliver i Mangel af Bevis for, at anden Skade er lidt, at fastsætte til det Beløb, hvormed Købesummen overstiger Prisen for Genstande af samme Art og Godhed som de solgte paa den Tid, da Forsinkelsen indtraadte.

Foretages Salg af Genstanden ved autoriseret Mægler som i § 25 anvist, kan Køberen ikke rejse Indsigelse imod, at den indvundne Købesum betragtes som Genstandens Pris.

§ 31.

Er Købesummen ikke betalt, uagtet Betalingstiden er forløben, eller har Køberen undladt at træffe saadan Foranstaltning, som i § 28 er nævnt, og er Salgsgenstanden ikke overgivet til Køberen, har Sælgeren, naar han vil fastholde Købet, paa Forespørgsel fra Køberens Side uden u-

i foregaaende Paragraf givne Regel at anvende saaledes, at Sælgeren, hvis Betaling for en enkelt Levering ikke erlægges i rette Tid, kan hæve Kjöbet ogsaa for de fölgende Leveringer, medmindre der ikke er nogen Grund til at frygte for, at Forsinkelsen vil gjentage sig.

§ 30.

Hæver Sælgeren i Medför af de to foregaaende Paragrafer Kjöbet, har han Krav paa Skadeserstatning overensstemmende med, hvad der foreskrives i § 24. Erstatningen bliver i Mangel af Bevis fór, at anden Skade er lidt, at fastsætte til det Belöb, hvormed Kjöbesummen overstiger Prisen for Gjenstande af samme Art og Godhed som de Solgte paa den Tid, da Forsinkelsen indtraadte.

§ 31.

Er Betalingstiden forløbet, men Kjøbesummen ikke betalt, eller er saadan Foranstaltning, som omhandles i § 28, ikke truffet, og er Salgsgjenstanden ikke overgivet til Kjöberen, maa Sælgeren, saafremt han vil fastholde Kjöbet, uden ugrundet Ophold meddele Kjöberen det, hvis denne

32 §.

Varder senare än ske bort köpeskillingen erlagd eller annan åtgärd, som i 28 § sägs, vidtagen, och vill säljaren utöfva den rätt till köpets häfvande, som på sådan grund må honom tillkomma, meddele han det köparen vid handelsköp genast och vid annat köp utan oskäligt uppehåll. Gör han det ej, hafve förlorat sin rätt att häfva köpet.

33 §.

Underlåter köparen att i rätt tid afhämta eller mottaga godset, eller varder i följd af annat dröjsmål från hans sida godset ej till honom utgifvet, vare säljaren pliktig att om godset taga vård intill dess dröjsmålet upphör eller han utöfvar den rätt att häfva köpet, som enligt 28 § må honom tillkomma; dock att, där godset blifvit försändt, det ej åligger säljaren att å bestämmelseorten taga det i sin vård, med mindre där finnes någon, som äger å hans vägnar omhändertaga godset, och sådant kan ske utan väsentlig kostnad eller olägenhet.

grundet Ophold at give Meddelelse derom. Undlader han dette, taber han sin Ret til at fastholde Købet. Det samme gælder, selv om han ikke har modtaget nogen Forespørgsel, dersom han ikke inden rimelig Tid meddeler, at han vil fastholde Købet.

§ 32.

Betales Købesummen for sent, eller træffer Køberen for sent saadan Foranstaltning, som i § 28 er nævnt, maa Sælgeren, hvis han paa Grund af Forsinkelsen vil hæve Købet, give Køberen Meddelelse derom, i Handelskøb strax og ellers uden ugrundet Ophold. Undlader han dette, taber han sin Ret til at hæve Købet.

§ 33.

Undlader Køberen at afhente eller modtage Salgsgenstanden i rette Tid, eller har hans Forhold iøvrigt bevirket, at den ikke i rette Tid er bleven overgivet i hans Besiddelse, har Sælgeren for Køberens Regning at drage Omsorg for Genstanden, indtil Forsinkelsen ophører, eller Sælgeren benytter den Ret til at hæve Købet, som efter § 28 maatte tilkomme ham. Er Genstanden forsendt og kommen til Bestemmelsesstedet,

spörger ham derom; ellers taber Sælgeren sin Ret til at fastholde Kjöbet. Det samme gjælder, selv om han ikke har modtaget nogen Forespörgsel, dersom han ikke inden rimelig Tid meddeler, at han vil fastholde Kjöbet.

§ 32.

Betales Kjöbesummen for sent, eller træffer Kjöberen for sent saaden Foranstaltning, som i § 28 er nævnt, maa Sælgeren, hvis han paa Grund af Forsinkelsen vil hæve Kjöbet, give Meddelelse derom i Handelskjöb strax og ellers uden ugrundet Ophold. Undlader han dette, taber han sin Ret til at hæve Kjöbet.

§ 33.

Undlader Kjøberen at afhente eller modtage Salgsgjenstanden i rette Tid, eller har hans Forhold iövrigt bevirket, at den ikke i rette Tid er overgivet i hans Besiddelse, har Sælgeren for Kjöberens Regning at drage Omsorg for Gjenstanden, indtil Forsinkelsen ophörer, eller Sælgeren benytter den Ret til at hæve Kjöbet, som han efter § 28 maatte have. Er Gjenstanden forsendt og kommet til Bestemmelsesstedet, gjælder dette

34 §.

Kan, i fall som i 33 § afses, säljaren ej utan väsentlig kostnad eller olägenhet fortfara med godsets vårdande, eller förfogar ej köparen öfver godset inom skälig tid efter det han blifvit därom tillsagd, äge säljaren låta det för köparens räkning säljas å offentlig auktion; gifve dock, såvidt ske kan, köparen i god tid underrättelse om tid och plats för auktionen. Kan ej försäljning sålunda ske, eller är uppenbart, att de med försäljningen förenade kostnader ej skulle kunna ur köpeskillingen utgå, äge säljaren bortskaffa godset.

35 §.

Är gods, som säljaren enligt 33 § har att vårda, utsatt för förskämning eller snar förstörelse, eller fordrar det alltför kostsam vård, vare säljaren pliktig att låta godset för köparens räkning säljas efter ty i 34 § är sagdt.

gælder dette dog kun, naar der her findes nogen, som paa Sælgerens Vegne kan tage den i Besiddelse, og saadant kan ske uden væsentlig Omkostning eller Ulempe.

§ 34.

Kan Sælgeren ikke uden væsentlig Omkostning eller Ulempe vedblive med at sørge for Genstanden, eller raader Køberen ikke over den inden rimelig Tid, efterat han dertil er bleven opfordret, har Sælgeren Ret til at sælge den for Køberens Regning. Forinden Salg finder Sted, har Sælgeren saavidt muligt at give Køberen betimeligt Varsel. Foregaar Salget enten ved autoriseret Mægler, som er underrettet om Salgets Art, paa forsvarligt Sted, hvor der er Marked for Varen, eller ved en forsvarlig bekendtgjort og afholdt Auktion, kan Køberen ikke gøre nogen Indsigelse mod den opnaaede Pris. Kan Salg ikke finde Sted, eller er det aabenbart, at de med et Salg forbundne Omkostninger ikke ville kunne dækkes af Salgssummen, er Sælgeren berettiget til at skaffe Genstanden bort.

§ 35.

Er Genstanden udsat for hurtig Fordærvelse, eller vil dens Bevaring medføre uforholdsmæssig store Omkostninger, er Sælgeren med den Be-

dog kun, naar der her findes Nogen, som paa Sælgerens Vegne kan tage den i Besiddelse, og dette kan ske uden væsentlig Omkostning eller Ulempe.

§ 34.

Kan Sælgeren ikke uden væsentlig Omkostning eller Ulempe vedblive at sörge for Gjenstanden, eller raader Kjöberen ikke over den inden rimelig Tid, efterat han dertil er blevet opfordret, har Sælgeren Ret til at sælge den for Kjöberens Regning. Forinden Salg finder Sted, har Sælgeren saavidt muligt at give Kjöberen betimeligt Varsel. Foregaar Salget ved en forsvarlig bekjendtgjort og afholdt Auktion, kan Kjöberen ikke med Virkning gjöre Indsigelse mod den ved Auktionen opnaaede Pris. Kan Salg ikke finde Sted, eller er det aabenbart, at de med et Salg forbundne Omkostninger ikke vil kunne dækkes af Salgssummen, er Sælgeren berettiget til at skaffe Gjenstanden bort.

§ 35.

Er Gjenstanden udsat for hurtig Fordærvelse, eller vil dens Bevaring medföre uforholdsmæssig store Omkostninger, pligter Sælgeren med den

36 §.

Har i följd af dröjsmål å köparens sida säljaren haft kostnad för godsets vård eller annan särskild utgift, njute han af köparen ersättning; äge ock rätt att till säkerhet för den ersättning godset innehålla.

37 §.

Varder i följd af dröjsmål från köparens sida godset ej i rätt tid aflämnadt, och låg ej faran redan tillförene å köparen, skall den å honom öfvergå, vid leveransaftal dock endast såvidt gods är för hans räkning afskildt.

Om ränta å köpeskillingen.

38 §.

I fråga om köpares skyldighet att gälda ränta skola de i 9 kapitlet 10 § handelsbalken stadgade grunder äga tillämpning; dock att vid handelsköp, där ej anstånd med köpeskillingens erläggande är på viss tid gifvet, ränta efter sex för hundra om året skall utgå från den tid godset aflämnades eller, i händelse dess aflämnande blifvit af köparen fördröjdt, från det dröjsmålet inträdde.

grænsning, som følger af Slutningsbestemmelsen i foregaaende Paragraf, pligtig at sælge den. Kan Salg paa nogen af de i samme Paragraf omhandlede Maader ikke uden Skade oppebies, skal Genstanden sælges som bedst ske kan.

Begrænsning, som fölger af Slutningsbestemmelsen i foregaaende Paragraf, at sælge den.

§ 36.

Har Forsinkelse fra Køberens Side paaført Sælgeren Udgifter til Genstandens Bevaring eller anden forøget Omkostning, kan Sælgeren fordre Erstatning og til Sikkerhed for denne holde Genstanden tilbage.

§ 36.

Har Forsinkelse fra Kjöberens Side paafört Sælgeren Udgifter til Gjenstandens Bevaring eller anden foröget Omkostning, kan han kræve Erstatning og til Sikkerhed for denne holde Gjenstanden tilbage.

§ 37.

Bærer Sælgeren Faren for Salgsgenstanden, men Køberens Forhold har bevirket, at den ikke bliver leveret i rette Tid, overføres Faren paa Køberen, ved Køb af Genstande, bestemte efter Art, dog ikke forinden bestemte Genstande ere udskilte for ham.

§ 37.

Bærer Sælgeren Faren for Salgsgjenstanden, men Kjöberens Forhold har bevirket, at den ikke bliver leveret i rette Tid, overföres Faren paa Kjöberen. Ved Kjöb af Gjenstande, som er bestemte efter Art, bærer Kjöberen dog ikke Faren, medmindre bestemte Gjenstande er udskilte for ham.

Om Rente af Købesummen.

§ 38.

I Handelskøb har Køberen, naar der er givet Henstand med Betalingen for en bestemt Tid, og denne oversiddes, at svare Rente af Købesummen fra Kredittidens Udløb med

Om Rente af Kjöbesummen.

§ 38.

Har Kjöberen faaet Henstand paa bestemt Tid, og oversidder han denne, har han at svare Rente fra Kredittidens Udlöb, i Handelskjöb med 6 pCt aarlig og ellers med 5 pCt.

Om köparens obestånd.

39 §.

Har, i fall då anstånd med köpeskillingens erläggande är medgifvet, köparen efter köpets afslutande blifvit försatt i konkurstillstånd

eller vid utmätning funnits sakna tillgång att betala sin gäld

eller, om han är köpman, inställt sina betalningar,

eller hafva, ändå att omständighet, som nu är sagd, ej inträffat, köparens förmögenhetsvillkor så försämrats, att det måste antagas, att köpeskillingen ej varder rätteligen erlagd;

6 pCt. aarlig. Er saadan Henstand ikke givet, har Køberen at svare nævnte Rente fra den Tid, da Levering har fundet Sted, eller, om Leveringen paa Grund af Køberens Forhold er bleven forsinket, fra den Tid, da Forsinkelsen indtraadte.

I andre Køb har Køberen, hvad enten der er givet Henstand med Betalingen eller ej, at svare 5 pCt. aarlig Rente af Købesummen fra den Tid, da Betaling skulde have været erlagt. Modtager Køberen Regning fra Sælgeren paa et Tidspunkt, da Købesummen kan kræves betalt, paaløber Renten fra Regningens Modtagelse, uden at yderligere Paakrav er fornødent.

Bestemmelserne i Lov af 6. April 1855 § 3 om Forhøjelse af Renter fra den Dag, Fordringshaveren søger sin Ret, komme ikke til Anvendelse med Hensyn til de foran hjemlede Renter.

Har Kjöberen ikke faaet Henstand paa bestemt Tid, har han i Handelskjöb at svare 6 pCt i aarlig Rente fra den Tid, da Salgsgjenstanden blev leveret, eller om Levering paa Grund af Kjöberens Forhold er blevet forsinket, fra den Tid, da Forsinkelsen indtraadte.

Om Køberens manglende Betalingsevne.

§ 39.

Kommer Køberen efter Købets Afslutning under Konkurs, har Sælgeren, skønt der er givet Henstand med Betalingen, Ret til at holde Salgsgenstanden tilbage eller, hvis den er forsendt fra Leveringsstedet, at hindre dens Overgivelse til

Om manglende Betalingsevne hos Kjöberen.

§ 39.

Aabnes efter Kjöbets Afslutning Konkurs eller Akkordforhandling i Kjöberens Bo, har Sælgeren, skjönt han har givet Henstand med Kjöbesummen, Ret til at holde Salgsgjenstanden tilbage eller, hvis den er forsendt fra Leveringsstedet, hindre

vare säljaren berättigad att, intill dess betryggande säkerhet ställes för köpeskillingens gäldande, hålla godset inne eller, där det är försändt men ej kommit i köparens besittning, hindra dess utgifvande. Är tiden för godsets aflämnande inne, och vill säljaren häfva köpet, hafve ock därtill lof, så framt ej ofördröjligen efter anmaning säkerhet ställes för köpeskillingens gäldande.

40 §.

Har köparen kommit i konkurstillstånd, och är ej tid inne vare sig för godsets aflämnande eller för köpeskillingens erläggande, äge säljaren kräfva besked, huruvida konkursboet vill köpet tillträda. Gifves ej sådant besked utan oskäligt uppehåll, äge säljaren häfva köpet.

41 §.

Varder, efter det köparen kommit i konkurstillstånd, godset utgifvet till konkursboet, och är ej köpeskillingen erlagd, äge säljaren kräfva godset åter, med mindre boet gifver köpeskillingen ut eller, så framt den ej är till

Konkursboet, indtil betryggende Sikkerhed stilles for Købesummens Betaling til Forfaldstid. Er Tiden for Leveringen kommen, og Boet ikke paa Sælgerens Opfordring stiller saadan Sikkerhed, kan han hæve Købet.

Disse Bestemmelser komme ogsaa til Anvendelse, hvis efter Købets Afslutning Køberen ved Exekution er funden at mangle Midler til at betale sin Gæld, eller han, om han er Handlende, har standset sine Betalinger, eller hans Formuesforhold ere blevne saaledes forværrede, at han maa antages at ville være ude af Stand til at betale Købesummen, naar den forfalder.

§ 40.

Er Køberen kommen under Konkurs, og er hverken Tiden for Leveringen eller Tiden for Købesummens Betaling kommen, kan Sælgeren opfordre Boet til at erklære, om det vil indtræde i Købet, og hvis Boet da ikke snarest muligt og senest inden 3 Uger eller, om Tiden for Leveringen eller Betalingen indtræffer forinden, da til dette Tidspunkt erklærer at ville indtræde i Købet, kan Sælgeren hæve Købet.

§ 41.

Er Salgsgenstanden efter Konkursens Begyndelse overgivet til Konkursboet, og er Købesummen ikke

dens Overgivelse til Boet, indtil betryggende Sikkerhed stilles for Kjöbesummens Betaling til Forfaldstid. Er Tiden for Leveringen kommet, og Boet ikke paa Sælgerens Opfordring stiller saadan Sikkerhed, kan han hæve Kjöbet.

Disse Bestemmelser kommer ogsaa til Anvendelse, hvis efter Kjöbets Afslutning Kjöberen ved Exekution er fundet at mangle Midler til at betale sin Gjæld, eller han, om han er Handlende, har indstillet sine Betalinger (jfr Konkurslovens § 4), eller hans Formuesforhold er blevet saaledes forværrede, at det maa antages, at han vil være ude af Stand til at betale Kjöbesummen, naar den forfalder.

§ 40.

Aabnes Konkurs eller Akkordforhandling i Kjöberens Bo, og er hverken Tiden for Leveringen eller for Kjöbesummens Betaling kommet, skal Boet uden ugrundet Ophold give Sælgeren Svar, hvis denne forespörger, om Boet vil indtræde i Kjöbet. Giver Boet ikke bekræftende svar, kan Sælgeren hæve Kjöbet.

§ 41.

Er Salgsgjenstanden, efterat Konkurs eller Akkordforhandling er aabnet, overgivet til Boet, og er

betalning förfallen, förklarar sig vilja den gälda och ställer betryggande säkerhet, där sådan af säljaren äskas.

Har boet afyttrat godset eller eljes däröfver för egen räkning förfogat, så att det ej kan återställas i väsentligen oförändradt skick, äge boet ej draga sig från köpet undan.

Om fel eller brist i godset.

42 §.

Är bestämdt gods såldt och finnes däri fel, äge köparen häfva köpet eller fordra sådant afdrag å köpeskillingen, som mot felet svarar. Är felet att anse såsom ringa, må ej köpet häfvas, utan så är att säljaren svikligen förfarit.

Saknade godset egenskap, som kan anses tillförsäkrad, eller har felet efter köpet uppkommit i följd af säljarens vanvård eller försummelse, eller ligger svikligt förfarande säljaren till last, vare han pliktig att ersätta köparen dennes skada.

43 §.

Finnes fel i gods, som till fullgörande af leveransaftal aflämnats, äge köparen häfva köpet eller kräfva gillt gods; vare ock, där han ej vill sålunda

betalt, kan Sælgeren kræve Genstanden tilbage, medmindre Boet erklærer at ville indtræde i Købet og betaler Købesummen eller paa Opfordring stiller Sikkerhed for dens Betaling til Forfaldstid. Har Boet afhændet Genstanden eller iøvrigt for egen Regning raadet saaledes over den, at den ikke kan tilbageleveres i væsentlig uforandret Stand, har Sælgeren Ret til at anse Boet som indtraadt i Købet.

Om Mangler ved Salgsgenstanden.

§ 42.

Angaar Købet en bestemt Genstand, og lider denne af en Mangel, kan Køberen hæve Købet eller kræve et forholdsmæssigt Afslag i Købesummen. Maa Manglen anses som uvæsentlig, er Køberen dog ikke berettiget til at hæve Købet, medmindre Sælgeren har handlet svigagtigt.

Savnede Genstanden Egenskaber, som maa anses tilsikrede, eller er Manglen efter Købets Indgaaelse foraarsaget ved Sælgerens Forsømmelse, eller har Sælgeren handlet svigagtigt, kan Køberen kræve Skadeserstatning.

§ 43.

Ved Køb af Genstande, bestemte efter Art, kan Køberen, saa fremt

Kjöbesummen ikke betalt, kan Sælgeren kræve Gjenstanden tilbage, hvis ikke Boet erklærer at ville indtræde i Kjöbet og betaler Kjöbesummen eller paa Opfordring stiller Sikkerhed for dens Betaling til Forfaldstid.

Har Boet afhændet Gjenstanden eller iövrigt for egen Regning forföiet saaledes over den, at den ikke kan tilbageleveres i væsentlig uforandret Stand, har Sælgeren Ret til at anse Boet som indtraadt i Kjöbet.

Om Mangler ved Salgsgjenstanden.

§ 42.

Angaar Kjöbet en bestemt Gjenstand, og lider denne af en Mangel, kan Kjöberen hæve Kjöbet eller kræve et forholdsmæssigt Afslag i Kjöbesummen. Maa Manglen ansees som uvæsentlig, er Kjöberen dog ikke berettiget til at hæve Kjöbet, medmindre Sælgeren har handlet svigagtig.

Savnede Gjenstanden Egenskaber, som maa ansees tilsikrede, eller er Manglen efter Kjöbets Afslutning foraarsaget ved Sælgerens Forsömmelse, eller har Sælgeren handlet svigagtig, kan Kjöberen kræve Skadeserstatning.

§ 43.

Ved Kjöb af Gjenstande, som er bestemte efter Art, kan Kjöberen, saa-

afvisa godset, berättigad att fordra det afdrag å köpeskillingen, som mot felet svarar. Är felet att anse såsom ringa, må ej godset afvisas, med mindre säljaren svikligen förfarit eller ock afvetat felet å sådan tid, att han utan oskälig kostnad eller svårighet kunnat till köpets fullgörande anskaffa felfritt gods.

Säljaren vare, ändå att felet ej kan anses bero af försummelse från hans sida, pliktig att ersätta köparen dennes skada; dock skall hvad i 24 § är för där afsedt fall stadgadt angående befrielse från ersättningsskyldighet äga motsvarande tillämpning.

44 §.

Fråga, huruvida fel vidlåder godset, skall, så framt ej felet uppkommit genom säljarens vållande, bedömas med hänsyn till godsets beskaffenhet vid den tid, då faran för dess förstörelse öfvergick på köparen.

45 §.

Hvad i 25 § är stadgadt angående beräknande af skadeersättning då köp häfves på grund af dröjsmål med godsets aflämnande äge jämväl tillämpning då köp varder häfdt i följd af fel i godset.

den leverede Genstand lider af en Mangel, hæve Købet eller kræve Omlevering eller fordre et forholdsmæssigt Afslag i Købesummen.

Maa Manglen anses som uvæsentlig, kan Købet dog ikke hæves eller Omlevering fordres, medmindre Sælgeren har handlet svigagtigt eller har kendt Manglen paa saadant Tidspunkt, at han uden urimelig Opofrelse havde kunnet skaffe mangelfri Genstand.

Sælgeren er, selv om han er uden Skyld, pligtig at betale Skadeserstatning dog saaledes, at Bestemmelserne i § 24 finde tilsvarende Anvendelse.

§ 44.

Ved Afgørelsen af, om Salgsgenstanden lider af en Mangel, bliver, forsaavidt Manglen ikke er hidført ved Sælgerens Forsømmelse, det Tidspunkt at tage i Betragtning, da Faren gik over paa Køberen.

§ 45.

Bestemmelserne i § 25 om Skadeserstatningens Beregning komme ogsaa til Anvendelse, naar Købet hæves paa Grund af Mangel ved Genstanden.

fremt den leverede Gjenstand lider af en Mangel, hæve Kjöbet eller kræve Omlevering eller forlange forholdsmæssigt Afslag i Kjöbesummen.

Maa Manglen ansees som uvæsentlig, kan Kjöbet dog ikke hæves eller Omlevering forlanges, medmindre Sælgeren har handlet svigagtig eller har kjendt til Manglen paa saadant Tidspunkt, at han uden urimelig Opofrelse havde kunnet skaffe mangelfri Gjenstand.

Sælgeren pligter, selv om han er uden Skyld, at betale Skadeserstatning, dog saaledes at Bestemmelsen i § 24 finder tilsvarende Anvendelse.

§ 44.

Ved Afgjörelsen af, om Salgsgjenstanden lider af en Mangel, bliver, forsaavidt Manglen ikke er hidfört ved Sælgerens Forsömmelse, det Tidspunkt at lægge til Grund, da Faren gik over paa Kjöberen.

§ 45.

Bestemmelserne i § 25 om Skadeserstatningens Beregning kommer ogsaa til Anvendelse, naar Kjöbet hæves paa Grund af Mangler ved Gjenstanden.

46 §.

Finnes, i fall då godset skall aflämnas efter hand i särskilda poster, någon af dem behäftad med fel, vare köparen ej på grund af hvad här förut är stadgadt berättigad att häfva köpet i vidare mån, än såvidt rörer sagda post. Kan det skäligen befaras, att senare poster ock skola befinnas felaktiga, må jämväl dessa strax afvisas. Stå posterna i det sammanhang, att det skulle lända köparen till förfång att delvis vidblifva köpet, må det i sin helhet häfvas.

47 §.

Har köparen haft tillfälle att före köpet undersöka det gods köpet afser eller prof därå, må fel, som därvid bort märkas, ej af honom åberopas, utan så är att köparen haft grundad anledning att anse undersökning öfverflödig eller ock säljaren svikligen förfarit.

48 §.

Är gods såldt å auktion, äge köparen ej tala å fel i godset, med mindre säljaren svikligen förfarit eller godset ej motsvarar den beteckning, hvarunder det utbjudits.

Dansk text.

§ 46.

Skal Sælgeren levere efterhaanden, og er en enkelt Levering mangelfuld, kan Køberen i Medfør af §§ 42 og 43 alene hæve Købet forsaavidt angaar denne Levering. Dog kan han ogsaa hæve Købet for senere Leveringers Vedkommende, saafremt det maa ventes, at ogsaa disse ville blive mangelfulde, eller endog hæve Købet i dets Helhed, saafremt dette er begrundet i Sammenhængen mellem Leveringerne.

§ 47.

Har Køberen haft Adgang til før Købets Afslutning at undersøge Salgsgenstanden eller en Prøve af den, kan han ikke paaberaabe sig Mangler, der ved saadan Undersøgelse burde være opdagede af ham, medmindre han har haft gyldig Grund til ikke at foretage Undersøgelse, eller Sælgeren har handlet svigagtigt.

§ 48.

Sker Salg ved Auktion, kan Køberen ikke paaberaabe sig, at Genstanden lider af nogen Mangel, medmindre Genstanden ikke svarer

Norsk text.

§ 46.

Skal Sælgeren levere efterhaanden, og er en enkelt Levering mangelfuld, kan Kjöberen i Medför af §§ 42 og 43 alene hæve Kjöbet, forsaavidt angaar denne Levering. Dog kan han ogsaa hæve Kjöbet for senere Leveringer, saafremt det maa ventes, at ogsaa disse vil blive mangelfulde, eller endog hæve Kjöbet i dets Helhed, saafremt dette er begrundet i Sammenhængen mellem Leveringerne.

§ 47.

Har Kjöberen havt Anledning til för Kjöbets Afslutning at undersöge Salgsgjenstanden eller en Pröve af den, kan han ikke paaberaabe sig Mangler, som han ved Undersögelsen burde opdaget, medmindre han har havt gyldig Grund til ikke at foretage Undersögelsen, eller Sælgeren har handlet svigagtig.

§ 48.

Sker Salg ved Auktion, kan Kjöberen ikke paaberaabe sig, at Gjenstanden lider af nogen Mangel, medmindre Gjenstanden ikke svarer til den

Hvad nu är stadgadt äge dock ej tillämpning, där köpman låter å auktion försälja lager af handelsvaror.

49 §.

Vill säljaren afhjälpa fel i godset eller vid leveransaftal aflämna gillt gods i stället för det, som felaktigt är, låte köparen sig med sådan rättelse nöja, där den kan äga rum, innan han enligt 21 § skulle varit berättigad att häfva köpet, och uppenbart är, att han ej skulle hafva kostnad eller olägenhet af att låta rättelsen ske; dock njute han i hvarje fall den rätt till skadeersättning, som enligt här förut gifna stadganden må honom tillkomma.

50 §.

Hvad här förut är föreskrifvet om fel i godset skall i tillämpliga delar gälla, där godset ej uppgår till full myckenhet men, efter hvad köparen måste antaga, är af säljaren aflämnadt såsom fullt. Vill köparen kräfva det felande ut, hafve därtill lof, ehvad bristen är större eller mindre.

til den Betegnelse, under hvilken den er solgt, eller Sælgeren har handlet svigagtigt. Hvad her er foreskrevet, gælder dog ikke, naar en Handlende sælger sine Varer ved Auktion.

§ 49.

Tilbyder Sælgeren at afhjælpe en Mangel eller at foretage Omlevering, maa Køberen dermed lade sig nøje, hvis det kan ske inden Udløbet af den Tid, da han er pligtig at afvente Levering (jfr § 21), og det aabenbart ikke kan medføre Omkostning eller Ulempe for ham.

Køberens Ret til Erstatning berøres ikke af denne Bestemmelse.

§ 50.

Hvad i denne Lov er bestemt om Mangler ved Salgsgenstanden finder tilsvarende Anvendelse, hvor den leverede Mængde er for ringe, saafremt Køberen maa gaa ud fra, at det, som er leveret, er ment at skulle tjene som fuldstændig Opfyldelse af Aftalen. Køberen kan i dette Tilfælde ikke i Medhold af § 43 fordre Omlevering men kan i Stedet herfor kræve efterleveret, hvad der mangler, hvad enten dette udgør en større eller mindre Del af det, som skulde leveres.

Betegnelse, hvorunder den er solgt, eller Sælgeren har handlet svigagtig. Hvad her er foreskrevet, gjælder dog ikke, naar en Handlende sælger sine Varer ved Auktion.

§ 49.

Tilbyder Sælgeren at afhjælpe en Mangel eller at foretage Omlevering, maa Kjöberen dermed lade sig nöie, hvis det kan ske inden Udlöbet af den Tid, da han pligter at afvente Levering (jfr § 21), og det aabenbart ikke kan medföre Omkostning eller Ulempe for ham.

Kjöberens Ret til Erstatning beröres ikke af denne Bestemmelse.

§ 50.

Hvad i denne Lov er bestemt om Mangler ved Salgsgjenstanden, finder tilsvarende Anvendelse, hvor den leverede Mængde er for liden, saafremt Kjöberen maa gaa ud fra, at det, som er leveret, er ment at skulle være fuldstændig Opfyldelse af Aftalen. Kjöberen kan i dette Tilfælde ikke i Medhold af § 43 fordre Omlevering, men kan i Stedet kræve Efterlevering af det Manglende, hvad enten dette udgjör en större eller mindre Del af det, som skulde leveres.

51 §.

Vid handelsköp låte köparen, då godset aflämnats, eller, så framt det är försändt, då det kommit honom till handa, så att han enligt 56 § skulle vara pliktig att därom taga vård, föranstalta om sådan undersökning af godset, som efter godt handelsskick kan ifrågakomma.

Skall prof å det gods, som såldt är eller af säljaren afses till köpets fullgörande (utfallsprof), tillställas köparen, låte denne, så snart profvet kommit honom till handa, det undersöka efter ty nyss är i fråga om godset stadgadt.

52 §.

Yppas fel eller brist i godset, och vill köparen därå tala, gifve därom säljaren meddelande, vid handelsköp genast och vid annat köp utan oskäligt uppehåll. Gifves ej sådant meddelande, änskönt köparen märkt eller bort märka felet eller bristen, vare köparen all talan förlustig.

Vill köparen häfva köpet eller vill han kräfva annat gods, meddele han sådant säljaren utan oskäligt uppehåll. Underlåtes det, må ej godset afvisas eller felande gods utkräfvas.

§ 51.

I Handelskøb har Køberen, naar Salgsgenstanden er leveret, eller en aftalt Udfaldsprøve kommen ham i Hænde, at foretage saadan Undersøgelse, som ordentlig Forretningsbrug kræver. Skal Genstanden forsendes fra et Sted til et andet, er Køberen dog ikke pligtig at undersøge den, førend den paa Bestemmelsesstedet er stillet saaledes til hans Raadighed, at han ifølge § 56 vilde være pligtig at drage Omsorg for den.

§ 51.

I Handelskjöb har Kjöberen, naar Salgsgjenstanden er leveret, eller en aftalt Udfaldspröve kommet ham ihænde, at foretage saadan Undersögelse, som ordentlig Forretningsskik kræver. Skal Gjenstanden forsendes fra et Sted til et andet, pligter Kjöberen dog ikke at undersöge den, för den paa Bestemmelsesstedet er stillet saaledes til hans Raadighed, at han ifölge § 56 vilde pligte at drage Omsorg for den.

§ 52.

Viser det sig, at den solgte Genstand lider af en Mangel, har Køberen, saafremt han vil paaberaabe sig Manglen, at give Sælgeren Meddelelse derom i Handelskøb strax og ellers uden ugrundet Ophold. Afgiver han ikke saadan Meddelelse, uagtet han har opdaget eller burde have opdaget Manglen, kan han ikke senere gøre den gældende.

Vil Køberen hæve Købet, eller vil han kræve Efterlevering eller Omlevering, skal han uden ugrundet

§ 52.

Viser det sig, at den solgte Gjenstand lider af en Mangel, har Kjöberen, saafremt han vil paaberaabe sig Manglen, at give Sælgeren Meddelelse derom i Handelskjöb strax og ellers uden ugrundet Ophold. Afgiver han ikke saadan Meddelelse, uagtet han har opdaget eller burde opdaget Manglen, kan han ikke senere gjöre den gjældende.

Vil Kjöberen hæve Kjöbet, eller vil han kræve Efterlevering eller Omlevering, skal han uden ugrundet

53 §.

Har köparen ej inom ett år från det godset af honom mottagits gifvit säljaren meddelande, att han vill tala å fel eller brist, hafve sin talan förlorat, utan så är att säljaren åtagit sig att jämväl efter nämnda tid svara för godset.

54 §.

Hvad i 51, 52 och 53 §§ är stadgadt om förlust af rätten att tala å fel eller brist äge ej tillämpning där säljaren svikligen förfarit, ej heller där han visat grof vårdslöshet och felet eller bristen länder köparen till märklig skada.

Bestämmelser i fråga om afvisande af gods och häfvande af köp.

55 §.

Är godset mottaget af köparen, vare denne, så framt han vill enligt denna lag afvisa godset, pliktig att därom för säljarens räkning taga vård,

Ophold give Sælgeren Meddelelse derom, og har ellers tabt sin Ret til at afvise Genstanden eller kræve Efterlevering.

§ 53.

Har Køberen ikke inden et Aar efter Genstandens Overgivelse til ham meddelt Sælgeren, at han vil paaberaabe sig en Mangel, kan han ikke senere gøre den gældende, medmindre Sælgeren har paataget sig at indestaa for Genstanden i længere Tid.

§ 54.

De i §§ 51, 52 og 53 givne Bestemmelser om Tab af Køberens Ret til at paaberaabe sig Mangler komme ikke til Anvendelse, naar Sælgeren har handlet svigagtigt eller har gjort sig skyldig i grov Uagtsomhed, og denne medfører betydelig Skade for Køberen.

Bestemmelser vedrørende Afvisning af leverede Genstande og Ophævelse af Køb.

§ 55.

Er Køberen kommen i Besiddelse af Genstanden, og vil han afvise den,

Ophold give Sælgeren Meddelelse derom og har ellers tabt sin Ret til at afvise Gjenstanden eller kræve Efterlevering.

§ 53.

Har Kjöberen ikke inden et Aar efter Gjenstandens Overgivelse til ham meddelt Sælgeren, at han vil paaberaabe sig en Mangel, kan han ikke senere gjöre den gjældende, medmindre Sælgeren har paataget sig at indestaa for Gjenstanden i længere Tid.

§ 54.

De i §§ 51, 52 og 53 givne Bestemmelser om Tab af Kjøberens Ret til at paaberaabe sig Mangler kommer ikke til Anvendelse, naar Sælgeren har handlet svigagtig, eller han har gjort sig skyldig i grov Uagtsomhed, og denne medförer stor Skade for Kjöberen.

Bestemmelser for Tilfælde, hvor Gjenstanden afvises, eller Kjöbet hæves.

§ 55.

Er Kjöberen kommet i Besiddelse af Gjenstanden, og vil han af-

och njute han af säljaren ersättning för vården. Hvad i 34 och 35 §§ är stadgadt i fråga om såldt gods, som skall af säljaren vårdas för köparens räkning, äge motsvarande tillämpning beträffande det gods köparen efter ty nu är sagdt har i sin vård.

56 §.

Har gods, som blifvit försändt till köparen, kommit honom till handa, och vill han det afvisa, vare han pliktig att för säljarens räkning taga det i sin besittning där sådant kan ske utan erläggande af köpeskillingen, så ock eljes utan väsentlig kostnad eller olägenhet. Hvad sålunda är stadgadt äge dock ej tillämpning, så framt säljaren är tillstädes å bestämmelseorten eller där finnes någon, som på grund af konnossement eller eljes äger att för säljarens räkning omhändertaga godset.

Tager köparen godset i sin besittning, äge stadgandena i 55 § tillämpning.

57 §.

Varder köp häfdt enligt denna lag, äge säljaren ej återbekomma godset med mindre han återbär hvad han å köpeskillingen uppburit, men vare ej heller pliktig att gifva köpeskillingen ut med mindre han återbekommer godset väsentligen oförändradt och oförminskadt.

er han pligtig til at drage Omsorg for den, og kan af Sælgeren fordre Erstatning for de ham derved paaførte Omkostninger. De i §§ 34 og 35 givne Regler finde tilsvarende Anvendelse.

§ 56.

Er i Tilfælde af Genstandens Forsendelse Køberen sat i Stand til paa Bestemmelsesstedet at komme i Besiddelse af Genstanden, og vil han afvise den, er han pligtig at tage den i sin Besiddelse for Sælgerens Regning.

Dette gælder dog ikke, hvis Sælgeren selv er tilstede paa Bestemmelsesstedet, eller hvis Ihændehaver af Konnossement eller anden Person, som paa Sælgerens Vegne kan tage sig af Genstanden, er tilstede der, eller hvis Køberen ikke kan faa Genstanden i sin Besiddelse uden at betale Købesummen eller at paadrage sig anden væsentlig Omkostning eller Ulempe.

Naar Køberen har taget Genstanden i sin Besiddelse, komme Reglerne i foregaaende Paragraf til Anvendelse.

§ 57.

Hæves Købet, er Sælgeren ikke berettiget til at faa Genstanden tilbage, medmindre han tilbagegiver, hvad han har modtaget i Betaling,

vise den, pligter han at drage Omsorg for den og kan hos Sælgeren kræve Erstatning for derved voldte Omkostninger. De i §§ 34 og 35 givne Regler finder tilsvarende Anvendelse.

§ 56.

Er i Tilfælde af Gjenstandens Forsendelse Kjöberen sat istand til paa Bestemmelsesstedet at komme i Besiddelse af Gjenstanden, og vil han afvise den, pligter han for Sælgerens Regning at tage den i sit Værge.

Dette gjælder dog ikke, hvis Sælgeren selv er tilstede paa Bestemmelsesstedet, eller hvis Ihændehaver af Konnossement eller anden Person, som paa Sælgerens Vegne kan tage sig af Gjenstanden, er tilstede der, eller hvis Kjöberen ikke kan faa Gjenstanden i sit Værge uden at betale Kjöbesummen eller paadrage sig anden væsentlig Omkostning eller Ulempe.

Naar Kjöberen har taget Gjenstanden i sit Værge, kommer Reglerne i foregaaende Paragraf til Anvendelse.

§ 57.

Hæves Kjöbet, har Sælgeren ikke Ret til at faa Gjenstanden tilbage, medmindre han tilbagegiver, hvad han har modtaget i Betaling,

Är, då köp sålunda häfves eller gods eljes afvisas, köparen berättigad till ersättning af säljaren, äge han hålla godset inne till dess den ersättning gäldas eller betryggande säkerhet ställes för dess gäldande.

58 §.

Hvad i 57 § är stadgadt om säljarens rätt att vid köpets häfvande återbekomma godset utgöre ej hinder för köparen att häfva köpet, så framt godset är af våda förstördt, försämradt eller minskadt, ej heller där det undergått förändring allenast genom sin egen beskaffenhet eller till följd af åtgärd, som för dess undersökande varit nödig, eller som eljes af köparen vidtagits, innan fel eller brist, på grund hvaraf han vill häfva köpet, märkts eller bort märkas.

Om hemulsskyldighet.

59 §.

Finnes godset hafva vid köpet tillhört annan än säljaren, vare denne, ändå att han var i god tro, pliktig att ersätta köparen skada, som af sagda anledning må honom tillskyndas.

og Køberen ikke berettiget til at faa Købesummen tilbage, medmindre han tilbageleverer det modtagne i væsentlig samme Stand og Mængde, hvori det var ved Leveringen.

Køberen har, naar han hæver Købet eller kræver Omlevering, Ret til at holde Genstanden tilbage, indtil Sælgeren svarer skyldig Erstatning eller stiller betryggende Sikkerhed for denne.

§ 58.

Selv om Genstanden er gaaet til Grunde eller forandret, kan Køberen, uanset Bestemmelserne i foregaaende Paragraf, hæve Købet, saafremt Undergangen eller Forandringen skyldes en hændelig Begivenhed eller Genstandens egen Beskaffenhed eller Foranstaltninger, som udkrævedes til dens Undersøgelse, eller som ere trufne inden den Mangel, der medfører Ophævelse af Købet, er opdaget eller burde være opdaget.

Om Vanhjemmel.

§ 59.

Oplyses det, at Salgsgenstanden ved Købets Afslutning tilhørte en anden end Sælgeren, kan Køberen, selv

og Kjöberen har ikke Ret til at faa Kjöbesummen tilbage, medmindre han tilbageleverer det Modtagne i væsentlig samme Stand og Mængde, hvori det var ved Leveringen.

Kjöberen har, naar han hæver Kjöbet eller kræver Omlevering, Ret til at tilbageholde Gjenstanden, indtil Sælgeren svarer skyldig Erstatning eller stiller betryggende Sikkerhed for denne.

§ 58.

Selv om Gjenstanden er gaaet tilgrunde eller er forandret, kan Kjöberen, uanseet Reglerne i foregaaende Paragraf, hæve Kjöbet, saafremt Undergangen eller Forandringen skyldes en hændelig Begivenhed eller Gjenstandens egen Beskaffenhed eller Foranstaltninger, som udkrævedes til dens Undersögelse, eller som er trufne, för den Mangel, som medförer Ophævelse af Kjöbet, er opdaget eller burde været opdaget.

Om Vanhjemmel.

§ 59.

Oplyses det, at Salgsgjenstanden ved Kjöbets Afslutning tilhörte en Anden end Sælgeren, kan Kjöberen,

Var, då köpet slöts, köparen ej i god tro, äge hvad nu är sagdt icke tillämpning.

Om öppet köp.

60 §.

Är öppet köp aftaladt, och har godset blifvit af säljaren aflämnadt, vare köparen ej berättigad att draga sig från köpet undan, med mindre han inom bestämd tid eller, där bestämmelse om tiden ej träffats, utan oskäligt uppehåll gifver säljaren till känna, att han ej vill godset behålla. Intill dess godset återlämnas, stånde köparen faran för dess förstörelse, försämring eller minskning.

Om vissa meddelanden enligt denna lag.

61 §.

Är sådant meddelande från köparens sida, som afses i 6, 26, 27, 52 eller 53 §, inlämnadt för befordran med post eller telegraf eller eljes på ändamålsenligt sätt afsändt, och varder det försenadt eller kommer det icke fram, må ej den omständighet föranleda, att afsändaren förlorat talan eller rättighet. Lag samma vare i fråga om meddelande från säljarens sida, hvarom i 31 eller 32 § är sagdt.

om Sælgeren var i undskyldelig Vildfarelse om sin Adkomst, kræve Skadeserstatning hos denne. Dette gælder dog ikke, hvis Køberen ved Købets Afslutning ikke var i god Tro.

selv om Sælgeren var i undskyldelig Vildfarelse om sin Adkomst, kræve Skadeserstatning hos denne. Dette gjælder dog ikke, hvis Kjöberen ved Kjöbets Afslutning ikke var i god Tro.

Om Køb paa Prøve.

§ 60.

Er en Genstand købt paa Prøve eller paa Besigtigelse, og er den leveret, bliver Køberen bunden ved Købet, saafremt han ikke inden aftalt Tid eller, om ingen Tid er aftalt, inden passende Frist har meddelt Sælgeren, at han ikke vil beholde Genstanden.

Saalænge Køberen har Genstanden til Prøve eller Besigtigelse, bærer han Faren for den.

Om Kjöb paa Pröve.

§ 60.

Er en Gjenstand kjöbt paa Pröve eller paa Besigtigelse, og er den leveret, bliver Kjøberen bundet ved Kjöbet, saafremt han ikke inden aftalt Tid eller, om ingen Tid er aftalt, inden passende Frist har meddelt Sælgeren, at han ikke vil beholde Gjenstanden.

Saalænge Kjøberen har Gjenstanden til Pröve eller Besigtigelse, bærer han Faren for den.

Om Meddelelser efter denne Lov.

§ 61.

Er saadan Meddelelse fra Køberen, som omhandles i §§ 6, 26, 27, 52 og 53, indleveret til Befordring med Telegraf eller Post, eller, hvor andet forsvarligt Befordringsmiddel benyttes, afgivet til Befordring dermed, medfører det ikke Tab af Ret for Afsenderen, at Med-

Om Meddelelser efter denne Lov.

§ 61.

Er saadan Meddelelse fra Kjöberen, som omhandles i §§ 6, 26, 27, 52 og 53, indleveret til Befordring med Telegraf eller Post eller, hvor andet forsvarligt Befordringsmiddel bruges, afgivet til Befordring dermed, medförer det ikke Tab af Ret for Afsenderen, at Med-

Om betydelsen af vissa vid köp brukliga uttryck.

62 §.

Är gods såldt *fritt om bord* (*fob*) med angifvande af viss ort, skall på köparen ankomma att befrakta fartyg eller tinga skeppsrum, som erfordras för godsets fortskaffande från sagda ort.

Säljaren åligger att på egen bekostnad försända godset till lastningsorten samt vidtaga de åtgärder i afseende å godsets inlastning, som enligt lag eller sedvänja där ankomma på aflastare.

Godset skall anses aflämnadt, då det kommit innanför fartygets sida, och stånde, intill dess sådant skett, säljaren faran, ehvad köpet afser bestämdt gods eller är att till leveransaftal hänföra.

Den omständighet, att fartyget är af köparen befraktadt eller skeppsrum af honom tingadt, medföre icke skyldighet för köparen att före godsets framkomst till bestämmelseorten det undersöka, och utgöre ej heller hinder för säljaren att utöfva sådan rätt, som i 15, 28 eller 39 § är nämnd.

I fråga om köparens skyldighet att erlägga betalning mot konnossement gälle hvad i 16 och 71 §§ är stadgadt.

delelsen forsinkes eller ikke kommer frem.

Det samme gælder om de Meddelelser fra Sælgeren, som omhandles i §§ 31 og 32.

Om Betydningen af visse Salgsklausuler.

§ 62.

Er en Vare solgt »frit ombord» (fob) paa et angivet Sted, har Køberen at befragte Skib eller betinge Skibsrum til Varens Befordring fra dette Sted.

Sælgeren har at besørge og bekoste Varens Forsendelse til Afskibningsstedet og at træffe de Foranstaltninger med Hensyn til dens Indladning, som ifølge der gældende Lov eller Sædvane paahviler en Aflader.

Naar Varen er kommen indenfor Skibssiden, ophører Sælgeren at bære Faren for den.

Om Varen lider af Mangler bedømmes efter dens Tilstand paa samme Tidspunkt, ligesom ogsaa dens Mængde paa dette Tidspunkt bliver at lægge til Grund, saafremt Købesummen skal beregnes efter Maal, Vægt eller Tal.

Den Omstændighed, at Køberen har befragtet Skib eller betinget Skibsrum, medfører ikke Pligt for Køberen til at undersøge Varen før dens Fremkomst til Bestemmelses-

delelsen forsinkes eller ikke kommer frem.

Det samme gjælder de Meddelelser fra Sælgeren, som omhandles i §§ 31 og 32.

Om Betydningen af visse Salgsklausuler.

§ 62.

Er en Vare solgt «frit ombord» (fob) paa et angivet Sted, har Kjöberen at fragte Skib eller tinge Skibsrum til Varens Befordring fra dette Sted.

Sælgeren har at besörge og bekoste Varens Forsendelse til Afskibningsstedet og at træffe de Foranstaltninger med Hensyn til dens Indlastning i Skibet, som efter Lov eller Sædvane paa Stedet paahviler en Aflader.

Naar Varen er kommet indenfor Skibssiden, ophörer Sælgeren at bære Faren for den.

Varens Kontraktmæssighed bedömmes efter dens Tilstand paa samme Tidspunkt, ligesom ogsaa dens Mængde paa dette Tidspunkt bliver at lægge til Grund, saafremt Kjöbesummen skal beregnes efter Maal, Vægt eller Tal.

Den Omstændighed, at Kjöberen har fragtet Skib eller tinget Skibsrum, medförer ikke Pligt for Kjöberen til at undersöge Varen för dens Fremkomst til Bestemmelses-

63 §.

Varder gods såldt *fraktfritt* (*cost and freight*, *c & f*, *c f*) med angifvande af viss bestämmelseort, åligger säljaren att på egen bekostnad försända godset till den ort.

Godset skall anses aflämnadt, då det blifvit för befordran omhändertaget så som i 10 § sägs.

I fråga om köparens skyldighet att erlägga betalning mot konnossement eller fraktsedel gälle hvad i 16 och 71 §§ är stadgadt.

Köparen vare, ändå att köpeskillingen icke är till betalning förfallen då godset framkommer, pliktig att i afräkning å köpeskillingen erlägga frakt, som ej är af säljaren gulden. Ej må den omständighet, att köpeskillingen sålunda till en del erlagts i förtid, medföra rätt för köparen att vid återstodens gäldande njuta ränteafdrag.

stedet og afskærer ikke heller Sælgeren fra at udøve de i §§ 15, 28 og 39 omhandlede Rettigheder.

Om Køberens Pligt til at betale mod Konnossement gælder, hvad der i §§ 16 og 71 er bestemt.

§ 63.

Er en Vare solgt »fragtfrit» (cost and freight, c & f, c f), har Sælgeren at besørge og bekoste dens Forsendelse til Bestemmelsesstedet.

Faren gaar over paa Køberen, saasnart Varen overensstemmende med de i § 10 givne Regler er overgivet til en Fragtfører eller bragt indenfor Skibssiden.

Om Varen lider af Mangler bedømmes efter dens Tilstand paa det Tidspunkt, da Faren for den gaar over paa Køberen, ligesom ogsaa dens Mængde paa dette Tidspunkt bliver at lægge til Grund, saafremt Købesummen skal beregnes efter Maal, Vægt eller Tal.

Med Hensyn til Køberens Pligt til at betale mod Konnossement eller Fragtbrev gælder, hvad der i §§ 16 og 71 er bestemt.

Køberen har, selv om Købesummen ikke er forfalden til Betaling ved Varens Fremkomst, at betale den Fragt, som ikke er erlagt af Sælgeren, mod Fradrag i Købesummen men uden Godtgørelse for Rente.

stedet og afskjærer heller ikke Sælgeren fra at udöve de i §§ 15, 28 og 39 omhandlede Rettigheder.

Med Hensyn til Kjöberens Pligt til at betale mod Konnossement gjælder, hvad i §§ 16 og 71 er bestemt.

§ 63.

Er en Vare solgt «fragtfrit» (cost and freight, c & f, c f), har Sælgeren at besörge og bekoste dens Forsendelse til Bestemmelsesstedet.

Faren gaar over paa Kjöberen, saasnart Varen overensstemmende med de i § 10 givne Regler er overgivet til Fragtförer eller bragt indenfor Skibssiden.

Varens Kontraktmæssighed bedömmes efter dens Tilstand paa det Tidspunkt, da Faren gaar over paa Kjöberen, ligesom ogsaa dens Mængde paa dette Tidspunkt bliver at lægge til Grund, saafremt Kjöbesummen skal beregnes efter Maal, Vægt eller Tal.

Med Hensyn til Kjöberens Pligt til at betale mod Konnossement eller Fragtbrev gjælder, hvad i §§ 16 og 71 er bestemt.

Kjöberen har, selv om Kjöbesummen ikke er forfalden til Betaling ved Varens Fremkomst, at betale den Fragt, som ikke er erlagt af Sælgeren, mod Fradrag i Kjöbesummen og uden Godtgjörelse for Renter.

64 §.

De föreskrifter, som enligt 63 § gälla för köp, som där afses, äge jämväl tillämpning, då gods blifvit med angifvande af viss bestämmelseort såldt *cif* (*cost, insurance, freight*) eller *caf* (*coût, assurance, fret*).

Utöfver hvad i sagda paragraf är stadgadt åligger vid köp, hvarom nu är fråga, säljaren att, efter ty sedvanligt är, försäkra godset mot fara, för hvilken det under vägen är utsatt. Underlåtes det, njute köparen ersättning för skada, som i följd af underlåtenheten uppstår; vare ock berättigad att själf taga försäkring och låta kostnaden därför afräknas å köpeskillingen. Vill köparen hellre häfva köpet, hafve därtill lof, dock ej där han egt vetskap om underlåtenheten men likväl utan förbehåll mottagit konnossement å godset, ej heller där detta redan är framkommet och undgått sådan skada, som försäkringen bort afse.

65 §.

Är gods, som skall försändas från ort till annan, såldt *fritt* (*franco*) eller *levereradt* eller *fritt levereradt* å angifven ort, må ej godset anses aflämnadt, förr än det framkommit till sagda ort.

Varder ordet *levereradt* brukadt i förening med något af uttrycken *fraktfritt*, *cif* eller *caf*, skall utan hinder däraf hvad om dessa senare uttryck är i denna lag sagdt till alla delar äga tillämpning.

§ 64.

Er en Vare solgt »cif» (cost, insurance, freight) eller »caf» (coût, assurance, fret), gælder, hvad der i foregaaende Paragraf er bestemt.

Sælgeren har derhos for den Del af Forsendelsen, under hvilken han ikke bærer Faren, for Køberen at tegne sædvansmæssig Forsikring. Undlader Sælgeren dette, kan Køberen kræve Erstatning for Skade, som maatte følge af Undladelsen, eller selv tegne Forsikring og afdrage Omkostningerne i Købesummen. Vil Køberen hæve Købet, har han Ret dertil, saafremt han ikke uden Forbehold har modtaget Konnossement paa Varen, uagtet han vidste, at Forsikring ikke var tegnet, eller Varen er oplosset paa Bestemmelsesstedet uden at have lidt saadan Skade, som Forsikringen skulde dække.

§ 65.

Er en Vare solgt »leveret» eller »frit» (franco) paa et angivet Sted, anses Levering ikke for sket, førend Varen er kommet frem til dette Sted. Sælgeren har saaledes at besørge og bekoste dens Forsendelse dertil og bærer under Forsendelsen Faren.

Om Varen lider af Mangler bedømmes efter dens Tilstand ved Fremkomsten, ligesom ogsaa dens

§ 64.

Er en Vare solgt «cif» (cost, insurance, freight) eller «caf» (coût, assurance, fret), gjælder, hvad der i foregaaende Paragraf er bestemt.

Sælgeren har derhos for den Del af Forsendelsen, under hvilken han ikke bærer Faren, for Kjöberen at tegne sædvansmæssig Forsikring. Undlader Sælgeren dette, kan Kjöberen kræve Erstatning for Skade, som maatte fölge af Undladelsen, eller selv tegne Forsikring og afdrage Omkostningerne i Kjöbesummen. Vil Kjöberen hæve Kjöbet, har han Ret dertil, saa fremt han ikke uden Forbehold har modtaget Konnossement paa Varen, uagtet han vidste, at Forsikring ikke var tegnet, eller Varen er oplosset paa Bestemmelsesstedet uden at have lidt Skade, som Forsikringen skulde dækket.

§ 65.

Er en Vare solgt «leveret» eller «frit» (franco) paa et angivet Sted, ansees Levering ikke for skeet, för Varen er kommet frem til dette Sted. Sælgeren har saaledes at besörge og bekoste dens Forsendelse dertil og bærer under Forsendelsen Faren.

Varens Kontraktmæssighed bedömmes efter dens Tilstand ved

66 §.

Är vid leveransaftal godsets myckenhet angifven med uttryck, som lämnar utrymme för val (*cirka*, *från—till* eller dylikt), ankomme på säljaren att träffa valet, där ej af omständigheterna framgår, att det varit af hänsyn till köparen, som myckenheten ej blifvit bestämdt angifven.

Är beteckningen *cirka* brukad, skall den afvikelse från angifven myckenhet, som må anses medgifven, utgöra, där fråga är om hel fartygslast, tio för hundra och eljes fem för hundra.

67 §.

Har vid köp af gods, som skall sjöledes tillsändas köparen, godset betecknats såsom *fartygslast*, och varder jämväl annat gods af säljaren inlastadt, vare köparen, där sådant kan lända honom till olägenhet, berättigad att häfva köpet; njute ock ehvad köpet häfves eller icke, ersättning för skada.

Mængde paa dette Tidspunkt bliver at lægge til Grund, saafremt Købesummen skal beregnes efter Maal, Vægt eller Tal.

I Sammensætning med »fragtfrit», »c & f», »c f», »cif» eller »caf» har Benyttelsen af Ordet »leveret» ingen Betydning for Forstaaelsen af de nævnte Klausuler.

§ 66.

Er en Vare købt med saadan Angivelse af dens Mængde, at der for samme er aabnet et vist Spillerum, saasom »cirka», »fra—til» eller lignende, tilkommer det Sælgeren at træffe Valget, medmindre det fremgaar af Omstændighederne, at Spillerummet er indrømmet i Køberens Interesse.

Er Betegnelsen »cirka» benyttet, er Spillerummet 10 pCt. op eller ned for Ladning og ellers 5 pCt.

§ 67.

Er der solgt »en Ladning», maa Sælgeren ikke sende andre Varer med samme Skib. Sker det, og kan det for Køberen medføre Ulempe, kan denne hæve Købet; enten Købet hæves eller ikke, har han Ret til Skadeserstatning.

Fremkomsten til Leveringsstedet, ligesom ogsaa dens Mængde paa dette Tidspunkt bliver at lægge til Grund, saafremt Kjöbesummen skal beregnes efter Maal, Vægt eller Tal.

I Sammensætning med «fragtfrit», «c & f,» «c. f», «cif» eller «caf» har Benyttelsen af Ordet «leveret» ingen Betydning for Forstaaelsen af de nævnte Klausuler.

§ 66.

Er en Vare kjöbt med saadan Angivelse af dens Mængde, at der for samme er aabnet et vist Spillerum, saasom »circa», «fra—til» eller lignende, tilkommer det Sælgeren at træffe Valget, medmindre det fremgaar af Forholdet, at Spillerummet er sat i Kjöberens Interesse.

Er Betegnelsen «circa» benyttet, er Spillerummet 10 pCt op eller ned for Ladning og ellers 5 pCt.

§ 67.

Er der solgt «en Ladning», maa Sælgeren ikke sende andre Varer med samme Skib. Sker det, og kan det for Kjöberen medföre Ulempe, kan denne hæve Kjöbet; enten Kjöbet hæves eller ikke, har han Ret til Skadeserstatning.

68 §.

Är tiden för vidtagande af åtgärd i afseende å godsets aflämnande eller mottagande bestämd till *början* (*primo*) af en månad, vare åtgärden vidtagen sist å månadens tionde dag. Med *midten* (*medio*) af en månad förstås månadens elfte till och med tjugonde dag samt med månadens *slut* (*ultimo*) dess återstående dagar.

Vid köp af värdepapper skall med början af en månad förstås dess första helgfria dag, med midten af en månad dess femtonde dag eller, om den infaller å helgedag, nästa helgfria dag, och med månadens slut dess sista helgfria dag.

69 §.

Har säljaren förbundit sig till *afskeppning* eller *aflastning* inom viss tid, skall det åtagande anses fullgjordt, då godset blifvit före den bestämda tidens utgång inlastadt.

Varder konnossement utfärdadt, och framgår ej af konnossementet, att inlastningen är i rätt tid verkställd, äge köparen afvisa godset.

§ 68.

Er det aftalt, at Varen skal leveres eller aftages »i Begyndelsen» (»primo»), »i Midten» (»medio») eller »i Slutningen» (»ultimo») af en Maaned, forstaas herved henholdsvis den første til tiende, den ellevte til tyvende og den enogtyvende til sidste Dag i Maaneden.

Ved Køb af Værdipapirer betyder »primo» den første Søgnedag i Maaneden, »medio» den femtende Dag i Maaneden eller, om denne Dag falder paa en Helligdag, den følgende Søgnedag, og »ultimo» den sidste Søgnedag i Maaneden.

§ 68.

Er det aftalt, at Varen skal leveres eller udtages «i Begyndelsen» («primo»), «i Midten» («medio») eller «i Slutningen» («ultimo») af en Maaned, forstaaes herved den förste til tiende, den ellevte til tyvende og den en og tyvende til sidste Dag i Maaneden.

Ved Kjöb af Værdipapirer betyder «primo» Maanedens förste Hverdag, »medio» dens femtende Dag eller, hvis denne falder paa en Helligdag, den fölgende Hverdag og «ultimo» Maanedens sidste Hverdag.

§ 69.

Har Sælgeren af en Vare forpligtet sig til at foretage »Afskibning» eller »Afladning» inden en vis Frist, skal Afskibningen eller Afladningen anses for at være tilendebragt i rette Tid, naar Varen er indladet inden Fristens Udløb.

Er Konnossement udfærdiget, og fremgaar det ikke af dettes Udvisende, at Indladningen er sket i rette Tid, kan Køberen afvise Varen.

§ 69.

Har Sælgeren af en Vare forpligtet sig til at foretage »Afskibning» eller »Afladning» inden en vis Frist, skal Afskibningen eller Afladningen ansees for at være tilendebragt i rette Tid, naar Varen er indlastet inden Fristens Udlöb.

Er Konnossement udfærdiget, og fremgaar det ikke af dets Udvisende, at Indlastningen er skeet i rette Tid, kan Kjöberen afvise Varen.

70 §.

Är gods såldt att betalas *kontant*, vare säljaren ej pliktig att låta godset utgifvas till köparen, med mindre köpeskillingen gäldas. Varder det ändock utgifvet, åligger köparen att genast sin betalningsskyldighet fullgöra.

71 §.

Har köparen förbundit sig att erlägga *betalning mot konnossement* eller att mot erhållande af konnossement godkänna växel, som af säljaren drages, vare han ej berättigad att undandraga sig betalning eller godkännande på den grund, att godset ej framkommit eller han ej haft tillfälle att det undersöka.

Då betalning eller godkännande kräfves, skall säljaren hålla köparen till handa, förutom konnossementet. räkning å godset samt, där det skall af säljaren försäkras, jämväl försäkringsbref.

Hvad sålunda är föreskrifvet äge motsvarande tillämpning, där köparen förbundit sig att mot sådan fraktsedel, som i 16 § är nämnd, erlägga betalning eller godkänna växel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 190..

Dansk text

§ 70.

Naar »kontant Betaling» er aftalt, er Køberen pligtig at betale samtidig med, at Salgsgenstanden stilles til hans Raadighed (jfr §§ 14 og 15).

§ 71.

Har Køberen forpligtet sig til at betale mod Konnossement (»kontant mod Konnossement» eller lignende) eller til at akceptere Vexel mod Konnossement, kan han ikke nægte Betaling eller Akcept, fordi den solgte Vare ikke endnu er kommen frem, eller han ikke har haft Adgang til at undersøge den.

Naar Betaling eller Akcept kræves, skal Konnossementet, saafremt Sælgeren har paataget sig Varens Forsikring, være ledsaget af Forsikringspolice, hvorhos Regning paa Varen maa være kommet Køberen i Hænde.

Hvad foran er bestemt finder tilsvarende Anvendelse, naar Køberen har forpligtet sig til at betale mod saadant Fragtbrev, som omhandles i § 16.

Norsk text

§ 70.

Naar »kontant Betaling» er aftalt, pligter Kjöberen, selv om anden Koutume findes, at betale samtidig med, at Salgsgjenstanden stilles til hans Raadighed (jfr §§ 14 og 15).

§ 71.

Har Kjöberen forpligtet sig til at betale mod Konnossement (»kontant mod Konnossement» eller Lignende) eller til at akceptere Vexel mod Konnossement, kan han ikke nægte at indlöse Konnossementet, fordi Varen ikke endnu er kommet frem, eller han ikke har havt Anledning til at undersöge den.

Konnossementet maa, naar det tilbydes Kjöberen til Indlösning, være ledsaget af Forsikringspolice, saafremt Sælgeren har paataget sig Varens Forsikring. Desuden maa Regning paa Varen være kommet Kjöberen ihænde.

Hvad her er bestemt, finder tilsvarende Anvendelse, hvis Kjöberen har forpligtet sig til at betale mod saadant Fragtbrev, som er omtalt i § 16.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse af 166 § sjölagen.

Härigenom förordnas, att 166 § sjölagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Hvad i lag finnes stadgadt angående rätt för säljare att, på grund af köparens obestånd eller underlåtenhet att fullgöra hvad honom i följd af köpet åligger, hindra det sålda godsets utgifvande eller i visst fall kräfva det åter af köparens borgenärer skall äga tillämpning, ändå att konnossement å godset blifvit till köparen öfverlämnadt. Har på grund af öfverlåtelse från köparen konnossement, som icke innehåller förbehåll mot öfverlåtelse, kommit i annan mans hand, äge säljaren ej gentemot denne den rätt nu är sagd, där det ej visas, att innehafvaren af konnossementet vid dess förvärfvande icke varit i god tro, eller att han därvid handlat med grof vårdslöshet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 190..

Udkast

til

Lov

om forandret Affattelse af Sølovens § 166.

Sølovens § 166 affattes saaledes: Den Ret, en Sælger efter gældende Lov maatte have til at hindre Udlevering af Godset eller til at kræve det tilbageleveret, naar Køberen bliver ude af Stand til at betale Købesummen eller undlader at foretage, hvad der ifølge Købet paahviler ham, bortfalder ikke derved, at Køberen har faaet Konnossement.

Er Konnossementet af Køberen overdraget til Tredjemand, har Sælgeren ikke mod denne saadan Ret, medmindre Konnossementet indeholder Forbud mod Overdragelse, eller det godtgøres, at Indehaveren af Konnossementet ved dets Erhvervelse ikke har været i god Tro eller har handlet med grov Uagtsomhed.

Forslag

til

Forandring i Sjöfartslovens § 166.

Sjöfartslovens § 166 skal herefter lyde saaledes: Den Ret, en Sælger efter gjældende Lov maatte have til at hindre Godsets Udlevering eller til at kræve det tilbageleveret, naar Kjöberen bliver ude af Stand til at betale Kjöbesummen eller undlader at foretage hvad der ifölge Kjöbet paahviler ham, bortfalder ikke derved, at Kjöberen har faaet Konnossement.

Er Konnossementet af Kjöberen overdraget til Tredjemand, har Sælgeren ikke saadan Ret mod denne, medmindre Konnossementet indeholder Forbud mod Overdragelse, eller det godtgjöres, at Indehaveren af Konnossementet ved dets Erhvervelse ikke har været i god Tro eller har handlet med grov Uagtsomhed.

Innehållsförteckning.

